

EIGEN SCHULD, DIKKE BULT

EEN VERKENNEND ONDERZOEK
NAAR FINANCIËLE AFPERSING MET
NAAKTBEELDEN ONDER JONGENS

Auteurs

Merel van Mansom, PhD.
Vanessa Schwegler, Msc, MA.

Expertisebureau Online Kindermisbruik
Nieuwezijdsvoorburgwal 21-II
1012 RC Amsterdam

Begeleidingscommissie

Dana Weistra, Msc.
Slachtofferhulp Nederland.
Raoul Notté, Msc, Ma.
External PhD. Tilburg Law School - INTERVICT

Het onderzoek is gefinancierd door Stichting Achmea Slachtoffer en Samenleving

Stichting Achmea Slachtoffer en Samenleving
Postbus 866
3700 AW Zeist

Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Slachtofferhulp Nederland

Slachtofferhulp Nederland
Moeder Teresalaan 100
3527 WB Utrecht

Illustratie en vormgeving: Rianne Stremmelaar.

www.riannestremmelaar.com
info@riannestremmelaar.com

Inhoudsopgave

Voorwoord	2			
1. Inleiding	7	6 Platforms		50
1.1. Helpwanted.nl	8	6.1 Platforms vóór afpersing	50	
1.2. Sextortion	8	6.2 Platforms na afpersing		53
1.2.1 Definitie sextortion	9	6.3 Stadia van afpersing		54
1.2.2 Bekende sextortionzaken	10			
1.2.3 Meldingen van sextortionzaken bij Helpwanted.nl	10	7 Financiële gevolgen		57
1.3. Probleemstelling	12	7.1 Afpersbedrag betaald?	57	
		7.2 Afpersbedrag en de betaalwijze(n)	60	
2. Prevalentie en Preventie	13	7.3 Afpersbedrag en de relatie met de dader	61	
2.1. Seksualiteit en social media	14	7.4 Afpersbedrag en de leeftijd van het slachtoffer	64	
2.1.1 Seksuele ontplooiing online	14			
2.1.2 Seksuele dubbele standaard	14	8 Afgeperst en dan?		65
2.1.3 Slutshaming en victimblaming	15	8.1 Gevoelens		65
2.2. Privacy en Social Media	16	8.1.1 Spijt, schaamte en schuld		65
2.2.1 Zelfexpressie en digitale flaneurs	16	8.1.2 Angst		67
2.2.2 Publiek en Privaat, veilig en onveilig	16	8.2 Gemeld of verteld?		68
2.2.3 Interventie en preventie	17	8.2.1 De eerste reactie		69
		8.2.2 Steun van naasten		71
3 Methodiek en Methodische Verantwoording	19			
3.1 Het onderzoek	19	9. Online (on)veilig		73
3.1.1 Probleemstelling	19	9.1 Onderdrukken of ondersteunen		73
3.1.2 Doelstelling	20	9.1.1 Nadenken over de gebeurtenis		74
3.1.3 Onderzoeksvragen	21	9.1.2 Slapeloze nachten		75
3.2 Onderzoeksmethoden	22	9.1.3 Vermijden van gesprekken		77
3.2.1 Online vragenlijst	23	9.2 Online veiligheid en online privacy		77
3.2.2 Interviews	25	9.2.1 Online Veiligheid		78
3.3 De Onderzoeksanalyse	28	9.2.2 Online Privacy		79
4 Slachtoffers	29			
4.1 Slachtoffers in beeld	30	conclusie		81
4.1.1 Leeftijd	30			
4.1.2 Werk en onderwijs	32	Discussie		82
4.1.3 Religie en relatie	32			
4.1.4 Seksuele voorkeur en seksualiteit	32	Literatuur		84
4.2 Veronderstellingen	34			
4.2.1 'Een beetje dom'	35	Eindnoten		88
4.2.2 'Onervaren'	35			
4.2.3 'Zullen wel homo zijn'	36	Bijlage 1 Vragenlijst		90
4.2.4 'Onder dwang'	36			
4.3 Casussen	37	Bijlage 2 Mediaoverzicht		113
4.3.1 Lucas	38			
4.3.2 Simon	39			
4.3.3 Faisel	40			
4.3.4 Sam	42			
5 De dader	44			
5.1 contact met de dader	44			
5.2 Relatie tot de dader	46			
5.3 Identiteit van de dader	47			

Nog altijd zijn mensen verbaasd over het feit dat 50% van de meldingen over *sextortion* gedaan worden door jongens. Dat dit meisjes overkomt, is inmiddels bekend, maar dat jongens hier slachtoffer van worden, weten weinigen. De afpersing van jongens vindt op een andere manier plaats dan bij meisjes. Meestal gaat het bij jongens om geld en bij meisjes om naaktbeelden, maar andersom kan ook. Veel vaker gaat het over een seksueel contact via de webcam en minder vaak over het zelf verzenden van beelden.

Dat de afpersing van jongens zo onderbelicht is, komt omdat jongens er niet over praten. Dat blijkt ook uit het onderzoek dat hier voor ons ligt. Helpwanted.nl doet al langere tijd onderzoek naar afpersing bij jongens. Daarbij betrokken we de data die we de afgelopen jaren verzameld hadden. We riepen jongens op online vragenlijsten in te vullen en spraken ook met sommigen van hen. We wilden weten wat de *modus operandi* van de daders is? Hoe de jongens hebben gereageerd? Hebben ze betaald en hoeveel? Maar ook de vraag of er aangifte gedaan werd, is aan de orde gekomen. De antwoorden laten een duidelijk beeld zien: de schaamte is groot en aangifte of melding wordt er niet of nauwelijks gedaan. Het kostte ook voor dit onderzoek moeite om jongens te vinden die face-to-face geïnterviewd wilden worden. De angst voor uitlekken is enorm. Dat laatste beeld zien we bij Helpwanted.nl ook terug tijdens de chat. Zelfs jaren later zijn jongens bang dat de beelden alsnog op het internet verschijnen. Dit werd tijdens de lockdown van Covid-19 nog eens versterkt, gezien het aantal jongens dat contact opnam met Helpwanted.nl. De emotionele gevolgen van de afpersing zijn groot. Na de eerste schrik en angst, volgden maanden en zelfs jaren van piekeren.

Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in het proces en de gevolgen van *sextortion* bij jongens. Daarmee willen we een aanzet geven om de hulpverlening te verbeteren. Dat is hard nodig. Helaas krijgen jongens nu nog te vaak te horen dat de afpersing hun eigen schuld is en dat er geen sprake is van een strafbaar feit omdat ze er zelf aan mee hebben gedaan. Soms wordt zelfs bij minderjarige jongens over gerept dat ze zelf een strafbaar feit zouden hebben gepleegd. De gesprekken bij Helpwanted.nl beginnen stevast met de opmerking: 'Ik ben zo stom geweest...' Niets is minder waar. Wanneer seksueel contact met wederzijdse goedkeuring uitloopt op een afpersing, valt dat nooit het slachtoffer aan te rekenen. Wanneer we dat wel doen, houden we het taboe en de schaamte in stand en zullen de slachtoffers blijven zwijgen. Daardoor hebben de daders vrij spel.

Laat dit onderzoek het begin zijn van het einde van een taboe.

- Rosie Sade [3:34] *I recorded you when you were masturbating on webcam on chat. By this time I know about all your friends and family on Facebook. You have 425 friends and family members. You can de-activate your account on FB but I's too late. I still have all their links. Your video is on YouTube. And you have three minutes or I will send your video to all your family (...).*
- [Anonymous] [3:37] *What can I do to stop you?*
- Rosie Sade [3:34] *Wanna resolve your problem?*
- [Anonymous] [3:39] *Yes of course*
- Rosie Sade [3:40] *You have to pay me money.*

Bovenstaande is een geanonimiseerd chatgesprek dat een slachtoffer van *sextortion* in 2016 deelde met Helpwanted.nl.

Bij Helpwanted.nl kunnen jongeren anoniem terecht voor hulp en advies bij Online Seksueel Geweld (OSG). Deze jongere, weergegeven als *[anonymous]*, zocht hulp omdat hem in 6 minuten duidelijk werd gemaakt dat zijn masturbatiefilmpje naar zijn gehele contactlijst van Facebook gestuurd zou worden als hij niet snel een geldbedrag zou overmaken naar de afperser.

In dit onderzoeksrapport staat deze vorm van afpersing, financiële afpersing met naaktbeelden, ofwel: *sextortion*, centraal. Het rapport is geschreven vanuit het perspectief van de jongens (die dit is overkomen). Aan de hand van 200 respondenten en 4 geïnterviewden wordt het proces van de afpersing, de diverse stadia die de afpersers doorlopen om de jongeren onder druk te zetten, de emotionele en financiële gevolgen bij het slachtoffer en de invloed van het maatschappelijk vertoog van *sextortion* in kaart gebracht.

Alvorens het maatschappelijk vertoog, de onderzoeksmethodes en de slachtoffers van financiële *sextortion* worden beschreven, zal in dit inleidende hoofdstuk een korte beschrijving worden gegeven van Helpwanted.nl en de urgentie van deze rapportage.

1.1 Helpwanted.nl

Helpwanted.nl geeft advies aan jongeren die te maken hebben gehad met online seksueel geweld. Voorbeelden van online seksueel geweld zijn: online verspreiding van naaktbeelden en het online seksueel benaderd en afgeperst worden met naaktbeelden.

Op de website van Helpwanted.nl is informatie te vinden over diverse vormen van online seksueel geweld (óf online seksueel misbruik). Ook kan er op elke doordeweekse dag anoniem gechat worden via de website van Helpwanted.nl.¹ Helpwanted.nl heeft een adviserende rol waarbij de medewerkers tijdens een chat slachtoffers van online seksueel geweld (OSG) allereerst op hun gemak stellen door een luisterend oor te bieden op een zo neutraal mogelijke wijze zonder oordeel of verwijt.

Daarnaast worden de slachtoffers gewezen op de mogelijkheden om beeldmateriaal te verwijderen en op hun rechten, zoals het maken van een melding bij de politie of het doen van aangifte. Door de jaren heen blijkt dat voornamelijk de minderjarige jongeren (<18 jaar) die bellen, niet het besef hebben dat er mogelijk sprake kan zijn van drie ernstige wetsovertredingen.

Allereerst betreft het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand die juridisch gezien wordt als een kind, de productie van kinderpornografie. Ten tweede betekent het verzenden ervan verspreiding van kinderpornografie, en ten derde kan iedereen die de foto op zijn of haar telefoon bewaart, worden beschuldigd van het bezit van kinderpornografie. Als er mogelijk sprake is van een van deze punten, heeft Helpwanted.nl intern contact met het 'Meldpunt Kinderporno', een van de andere programma's van het EOKM, om indien mogelijk een verzoek te doen om het beeldmateriaal te verwijderen.

Zoals beschreven, heeft Helpwanted.nl voornamelijk een adviserende rol. Het voornaamste belang daarbij is om het slachtoffer gerust te stellen. Onder de slachtoffers overheersen namelijk gevoelens van schuld en schaamte. Uit een kleine rapportage van 2018¹ blijkt dat 77% van de slachtoffers na contact met Helpwanted.nl te hebben gehad gerust waren gesteld. Helaas houdt de rol van Helpwanted.nl en dus ook het contact met het slachtoffer op na het geven van advies.

1.2 Sextortion

*Sextortion*¹¹¹ is een samentrekking van de Engelse woorden 'sex' (seks) en 'extortion' (afpersen). In dit subhoofdstuk wordt de definitie van de term *sextortion* verder toegelicht en bekende (inter)nationale sextortionzaken van de afgelopen jaren en sextortionzaken die ten tijde van dit onderzoek aan het licht zijn gekomen bij de Nederlandse politie. Uit de meldingen die vanaf 2010 bij Helpwanted.nl zijn binnen gekomen kunnen we concluderen dat vooral jongens slachtoffer worden van financiële afpersing met naaktbeelden (financiële *sextortion*). Meisjes worden voornamelijk onder druk gezet door meer seksueel getinte beelden te zenden of seksuele handelingen te verrichten (seksuele *sextortion*). Deze vorm van online seksueel geweld neemt dus gender-specifieke vormen aan.

1.2.1. Definitie sextortion

Er zijn vele vormen van online seksueel afpersingen. Het is van uiterst belang om deze vormen, de daarbij behorende definities en verschillen goed uiteen te zetten. Het hanteren van een verkeerde term werkt misleidend. Alvorens we ingaan op het huidige vertoog van de vormen van online seksueel afpersing en het gebrek aan aandacht voor financiële *sextortion*, vinden we het van belang om de verschillende termen te beschrijven.

De term *sexting* is een samenvoeging van de Engelse termen 'sex' (seks) en 'texting' ('sms')jes verzenden (Livingstone & Görzig 2012). *Sexting*¹¹² is het verzenden (en ontvangen) van seksueel getint beeldmateriaal (foto's of video's) of tekstberichten door middel van een mobiele telefoon of internetapplicaties zoals WhatsApp, Facebook Messenger, Kik Messenger, Snapchat en Instagram. *Sexting*¹¹³ is een risicofactor om slachtoffer te worden van seksuele afpersing: *sextortion*. *Sextortion* is dus een vorm van afpersing gerelateerd aan *sexting* (WODC, 2017).

Zowel bij Helpwanted.nl als bij Slachtofferhulp Nederland weten we door de vele verhalen van jongeren die slachtoffer zijn geworden van sextingmisbruik, hoe snel en gemakkelijk afbeeldingen openbaar gemaakt kunnen worden die oorspronkelijk voor privégebruik waren bedoeld. Bij *sextortion* worden ondanks de afpersing de afhandig gemaakte beelden niet altijd gedeeld. *Sextortion* is net als *sexting* een combinatie van twee Engelse termen, te weten 'sex' en 'extortion'. *Sextortion* wordt gedefinieerd als 'bedreigingen om seksuele beelden bloot te leggen om slachtoffers te dwingen om extra foto's, seks of andere gunsten te geven' (Wolak e.a., 2018). Er zijn twee specifieke vormen van *sextortion*, seksuele *sextortion* en financiële *sextortion*.

Bij seksuele *sextortion* kunnen afpersers geïnteresseerd zijn om het slachtoffer meer seksueel getint beeldmateriaal afhandig te maken of om het slachtoffer af te persen om bepaalde dingen te doen die hij/zij anders niet zou doen. Maar afpersers kunnen ook geïnteresseerd zijn in geld. Dit is financiële *sextortion* (Barak, 2005).

Dit rapport gaat specifiek over financiële *sextortion*. Het gaat bij *sextortion* om uitbuiting van jongeren met zeer ernstige gevolgen voor het slachtoffer. Omdat 'uitbuiting' centraal staat bij *sextortion* geeft Europol¹¹⁴ de voorkeur aan de volgende beschrijving: 'online seksuele dwang en afpersing van kinderen'.⁸ Wanneer wij spreken over *sextortion* leggen wij enkel de focus op 'online *sextortion*'. Dat gebeurt uiteraard niet om alle huiveringwekkende vormen van offline seksuele afpersing te bagatelliseren. Maar verreweg de meeste *sextortion* zaken spelen zich online af door manipulatie op *social media*, dit wordt ook wel *catfishing* genoemd (D'Costa, 2014). Dit werd ook beschreven in de inleiding, waarbij 'Rosie Sade' de werkelijke naam wist van het slachtoffer en daarmee toegang had tot de hele vriendenlijst van het slachtoffer: "By this time I know about all your friends and family on Facebook. You have 425 friends and family. You can deactivate your account on FB but it's too late". Door *sextortion* zo te definiëren en af te bakenen is het van belang om ook een onderscheid te maken tussen verschillende gerelateerde activiteiten, zoals *revenge porn* en *cyber grooming*. *Revenge porn*, ook wel volgens Citron & Franks (2014) bekend als: 'niet-consensuele pornografie' is net als *sextortion* een vorm van op beeld vast gelegd seksueel misbruik waarbij expliciete of intieme afbeeldingen worden ingezet om het slachtoffer onder druk te zetten (Henry & Powell, 2015). Het belangrijkste verschil tussen beide is echter dat wraakporno vaak openbaar is, terwijl *sextortion* meestal privé is. Met wraakporno probeert de belager publiekelijk het slachtoffer te vernederen, terwijl met *sextortion* de afperser iets van waarde probeert af te persen van het slachtoffer (Wittes e.a., 2016). Ook staat *sextortion* niet gelijk aan *cybergrooming*. *Cybergrooming* geeft het gedrag van internetgebruikers aan, die door vertrouwen op te bouwen met het slachtoffer het doel hebben om tot een persoonlijke ontmoeting te komen met het slachtoffer. Deze ontmoeting kan vervolgens lijden tot seksueel misbruik (Kierkegaard, 2008).

1.2.2. Bekende sextortionzaken

Een van de meest bekende en - bleek later - grootste sextortionzaken, stamt uit 2013. Dit was de zaak van de Schotse Daniel Perry, 17 jaar jong. Daniel dacht online seksueel contact te hebben met een meisje van zijn eigen leeftijd. Maar al gauw veranderde de chat in een conversatie die niet veel afweek van de casus zoals beschreven op de eerste pagina van dit hoofdstuk.

Als Daniel niet snel genoeg zou betalen, liet de afperser weten, dan: 'I'll make you suffer!'. De bedreiging hield aan en Daniel zag geen andere uitweg dan van de Forth Road Bridge tussen Edinburg en Five af te springen. Hij overleefde de sprong niet. Naar aanleiding van deze zaak en het noodlottige einde van Daniel startte Interpol een grootschalig internationaal onderzoek: 'Operation Strikeback'.^{viii} Dit resulteerde in de arrestatie van 58 mensen op verdenking van *sextortion* in de Filipijnen. Deze bende zou honderden slachtoffers over de hele wereld hebben gemaakt. Dat het bezit en delen van een naaktfoto voor veel leed kan zorgen, laat ook de zaak van Onur zien. In 2017 pleegde de Turkse Onur zelfmoord nadat hij erachter kwam dat een naaktfoto van hem op het internet circuleerde. Onur was slechts 14 jaar oud. In 2018 pleegde een Nederlandse jongen van 20 uit pure paniek zelfmoord nadat hij slachtoffer was geworden van financiële afpersing met naaktbeelden. Voordat hij een einde aan zijn leven maakte, stuurde hij nog dit bericht naar zijn vermeende afperser: "Ik ben onderweg naar mijn dood, en ze zullen achter jou aangaan. Ik heb alles verpest wat ik had gepland. Geen andere optie dan de dood."^x In oktober 2019, ten tijde van dit onderzoek, kwam er een grote sextortionzaak in Leiden aan het licht. Een van de slachtoffers stapte ondanks zijn schaamte naar de politie. Er was een plek afgesproken voor een fysieke overdracht van het geld. Toen het zover was, hielden agenten ter plekke de twee verdachten aan. Ze doorzochten hun telefoons en vonden honderden soortgelijke chats waarmee slachtoffers onder druk werden gezet. Deze bende wordt de 'Leidse *sextortion* bende' genoemd.^{xi} Uiteindelijk heeft de politie 41 mannelijke slachtoffers geïdentificeerd, waarvan er 29 aangifte deden. Uit een recent onderzoek van Powell en Henry (2019) onder bijna drieduizend respondenten tussen de 18 en 54 jaar bleken maar liefst 10,9% van de mannen ooit bedreigd met online plaatsing of verspreiding van naakt of semi-naakt afbeeldingen. Dit Britse onderzoek heeft echter geen onderscheid gemaakt tussen seksuele en financiële afpersing met naaktbeelden (Powell & Henry, 2019). Dat het aantal sextortionzaken toeneemt en sextortion ook een begrip is die journalisten steeds vaker gebruiken om 'afpersing' met naaktbeelden te beschrijven, blijkt uit een korte analyse van de Nederlandse dagbladen. Werd in 2017 in slechts zes krantenartikelen het woord *sextortion* expliciet genoemd, kwam in 2020 het woord *sextortion* maar liefst 35 keer voor.^{xii}

1.2.3. Meldingen van *sextortion* bij Helpwanted.nl

In 2017, toen Onur zelfmoord pleegde, kwam Helpwanted.nl met alarmerende cijfers over het aantal meldingen van slachtoffers van online seksueel misbruik. In zes jaar tijd was het aantal meldingen exponentieel gestegen, van 327 in 2010 naar 1.869 meldingen in 2016. Deze meldingen bevatten een schat aan informatie over de problematiek waar Nederlandse jongeren online mee te maken krijgen. Uit een analyse van deze cijfers bleek voornamelijk dat het aantal meldingen van *sextortion* schrikbarend was gestegen. Van de 1869 meldingen in 2016 betroffen er 851 een vorm van *sextortion*. Hierbij maakte Helpwanted.nl in 2016 nog een onderscheid tussen drie vormen van *sextortion*: financiële *sextortion* (569) waarbij de afperser geld wil, seksuele *sextortion* (232) waarbij de afperser meer foto's wil en/of seksueel contact en overige vormen van *sextortion*

(50) waarbij er sprake was van andere vormen van bedreiging/afpersing met beeldmateriaal met een seksuele strekking. Ook in de jaren die volgden kwam het overgrote deel van de meldingen bij Helpwanted.nl van jongeren die gechanteerd worden met een seksueel getinte foto of video van zichzelf. Vanaf 2017 maakt Helpwanted.nl enkel een onderscheid tussen twee vormen van *sextortion*, financiële *sextortion* en seksuele *sextortion* waarbij de afperser een seksueel motief heeft (verzoek om meer naaktbeelden of aandringen op het verrichten van seksuele handelingen). Aan de hand van de meldingen van 2010-2016 kon Helpwanted.nl concluderen dat *sextortion* genderspecifiek is. Bij 77% van de jongens die te maken hebben gehad met *sextortion*, was er sprake van financiële *sextortion*, bij meisjes lag dit percentage op slechts 6%. Daartegenover staat dat meisjes vaker de dupe waren van seksuele *sextortion*, namelijk 48% tegenover 7% van de jongens. Verder blijkt in de rapportage van Helpwanted.nl over de jaren 2010-2016 dat jongens (85%) voornamelijk slachtoffer zijn nadat ze zich bloot hebben gegeven voor een webcam. In de meeste gevallen kende het slachtoffer zijn afperser enkel via het internet. Bij de meeste meisjes (83%) begon de *sextortion* nadat zij zelf een naaktfoto/-video hadden gestuurd naar een ander. In de meeste gevallen waren de afpersers bij de meisjes en jonge adolescenten (V <26) leeftijdsgenoten die het slachtoffer in het echt kenden. Anders dan bij jongens is er bij meisjes een duidelijk verband te leggen tussen *sextingmisbruik*^{xiii} en *sextortion*. Ook in de jaren 2017, 2018 en 2019 betrof 80% van de meldingen van financiële *sextortion* meldingen van jongens. In 2018 was dit 79% en in 2019 81,4%.

Soort melding	2016	2017	2018	2019
Bedreigd of gechanteerd met een foto/video	46%	41%	52%	37,9%
Foto/video online	14%	14%	8%	8,5%
Misbruik op social media	8%	13%	10%	7,9%
Foto verspreid via mobiel	8%	10%	10%	14%
Kinderporno gezien	6%	4%	5%	15,8%
Online benaderd voor seks	5%	6%	4%	7,4%
Naaktfoto gestuurd	3%	4%	3%	2,6%
Overig	8%	9%	8%	5,9%

Zoals vermeld ziet Helpwanted.nl het aantal meldingen van jongens die slachtoffer zijn geworden van *sextortion* opzienbarend stijgen. Ook komen er in Nederland steeds grotere zaken aan het licht. Zoals beschreven hebben slechts 29 mannen van de honderden slachtoffers uit de Leidse *sextortion*bende aangifte gedaan. En de zaak kwam slechts aan het rollen nadat een van deze slachtoffers zijn schaamte opzijzette. Deze bende heeft duizenden euro's afhandig gemaakt van jongens en mannen die allemaal geld hebben overgemaakt uit angst dat hun naaktfoto's of video's gedeeld werden met vrienden of familie. Voor zover bekend heeft deze zaak nog niet ertoe geleid dat een van de jongens en mannen een einde aan zijn leven heeft gemaakt zoals Onur en de jongen uit Beilen. Dat slechts 29 mannen van de honderden slachtoffers aangifte hebben gedaan laat wel zien dat de schaamte nog overheerst. Uit ervaring weet Helpwanted.nl dat slachtoffers van *sextortion* dit niet delen met vrienden of familie. Ze maken geen melding, doen geen aangifte bij de politie en zoeken ook geen hulp bij zorgverleners ondanks het feit dat ze daar wellicht behoefte aan hebben. Doordat meldingen bij (partner)organisaties en de politie uitblijven, krijgt financiële afpersing met naaktbeelden bij jongens minder (publieke) aandacht dan de gevolgen van *sextingmisbruik* bij meisjes. Het gebrek aan publieke aandacht resulteert in een beleid dat niet representatief is voor alle vormen van online seksueel slachtofferschap onder jongeren. Onderzoek naar online seksueel geweld onder jongens, en dan met name financiële afpersing met naaktbeelden, blijft achterwege. Ondanks het feit dat het een erkend probleem is, zijn er zowel internationaal als nationaal geen cijfers over de prevalentie van financiële afpersing met naaktbeelden, noch is er specifiek (toegepast) wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de impact van financiële afpersing met naaktbeelden. Helpwanted.nl is het enige programma in Nederland dat een database beheert dat een onderscheid maakt tussen de verschillende vormen van *sextortion*. Daaruit blijkt de noodzaak om meer kennis te genereren over dit fenomeen en zodoende de hulpverlening voor deze specifieke groep te verbeteren.

Tegenwoordig worden tieners - ongeacht of ze zelf veelgebruikers zijn - volwassen in een tijdperk dat wordt gedomineerd door een schat aan online-informatie en mogelijkheden tot onlinecommunicatie. Media en met name social media zullen zich blijven ontwikkelen waardoor er mogelijk nieuwe vormen van onlinecommunicatie blijven ontstaan. Nu *social media* tot de orde van de dag behoort, is het offline leven steeds meer verstrengeld met het online leven. Dat geldt ook voor het delen van seksueel getinte berichten en foto's: *sexts*.

Madigan en collega's (2018) hebben een review geschreven over 39 internationale onderzoeken naar het sextinggedrag onder minderjarigen. De review van al deze onderzoeken toonde aan dat gemiddeld 14,8% van de jongeren tot 18 jaar weleens 'sexy materiaal' heeft verstuurd. De auteurs geven wel aan dat de meest recente studies hogere percentages beschrijven dan oudere studies, simpelweg omdat de laatste jaren het mobiele telefoongebruik onder jongeren is gestegen. Uit een recente internationale studie van Powell en Henry (2019) onder volwassenen in Australië (18-54 jaar) kwam naar voren dat 10,9% van de mannen en 8,1% van de vrouwen ooit is bedreigd met online plaatsing óf verspreiding van naaktfoto's of filmpjes. In deze studie hebben de onderzoekers geen onderscheid kunnen aanbrengen tussen financiële en seksuele *sextortion*. In een onderzoek naar prevalentie van *sextortion* onder jongeren (12 tot en met 17 jaar oud) in de Verenigde Staten (2018) bleek 5% van de respondenten slachtoffer te zijn geweest van *sextortion* (Hinduja and Patchin, 2012).

Naast de genoemde internationale studies zijn er ook drie vooraanstaande Nederlandse studies die prevalentiecijfers weergeven van het versturen en ontvangen van een *sext*. Marijke Naezer (2018) heeft voor haar proefschrift aan Nederlandse jongeren gevraagd of ze 'weleens' een 'sexy filmpje of foto' van zichzelf naar anderen hebben gestuurd; zij kwam te weten dat maar liefst 21% van de jongeren dit de afgelopen 6 maanden hadden gedaan. Een vergelijkbaar percentage werd gevonden in een peiling van Scholieren.com in samenwerking met Sense. Maar liefst 19% van de ondervraagde jongeren had weleens een naaktfoto of naaktfilmpje van zichzelf gemaakt en deze via Whatsapp of Snapchat naar iemand anders verstuurd.

In het onderzoek 'Seks onder je 25e' zijn ook vragen opgenomen over het versturen en ontvangen van seksueel getinte berichten. Zo gaven 13% van de jongens en 12% van de meisjes aan dat ze in het afgelopen halfjaar een naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf naar iemand anders hadden gestuurd. Van de totale groep (n=20.500) heeft 6% van de jonge mannen en 14% van de jonge vrouwen minstens één negatieve ervaring met sexting (de Graaf e.a., 2017). Ondanks dat uit deze beschrijving niet valt te herleiden wát voor negatieve ervaring deze 'jonge mannen' hebben gehad en hoeveel van deze 'jonge mannen' bijvoorbeeld slachtoffer zijn geworden van *sextortion*, is dit het enige representatieve prevalentiecijfer van jongens die een negatieve ervaring hebben gehad met *sexting*. Dit onderzoek betreft namelijk een representatieve steekproef onder Nederlandse jongeren tussen de 12 en 25 jaar.

In dit hoofdstuk wordt de verwevenheid van het online en het offline leven van jongeren, en het vervagen van de scheidslijn tussen publiek en privé beschreven. Ook aan bod komt dat - wanneer publiek/privé en online/offline nog steeds gezien worden als dichotomieën - deze onbedoeld vertaald worden in campagnes over de gevaren van online seksueel contact, zoals sexting; die niet stroken met de belevingswereld van jongeren.

2.1 Seksualiteit en social media

In dit subhoofdstuk wordt de rol van *social media* besproken in de seksuele ontplooiing van jongeren, maar ook de negatieve gevolgen van het (on)bewust in bescherming nemen van jongeren door vast te houden aan angstscenario's en genderspecifieke seksuele waarden.

2.1.1 Seksuele ontplooiing online

De sociale impact van *social media* is vooral duidelijk bij jongeren voor wie mobiele telefoons, *social media* en internet een centrale rol spelen (Lenhart e.a., 2010). Zo kunnen *social media* een bevrijdende en ondersteunende rol spelen voor jongeren, gezien de mogelijkheden om anoniem mensen én informatie online te vinden. Zo maken jongeren deel uit van een belangrijke verschuiving in de manier waarop intieme communicatie en relaties worden gevormd (Ito e.a., 2010). Online doen jongeren ook seksuele kennis op. Dit heeft verschillende voordelen. Het eerste voordeel is dat een enorme hoeveelheid informatie vanuit een veelvoud aan perspectieven beschikbaar is. Deze online informatie heeft het voordeel dat jongeren de informatie in hun eigen tempo kunnen opzoeken en bestuderen. Ten tweede kan er informatie worden opgedaan die offline niet gemakkelijk te vinden is, zoals ervaringen, gevoelens en meningen van (specifieke) andere mensen. Daarnaast biedt het internet én met name socialmediaplatformen de mogelijkheid contacten op te doen die de jongeren offline niet zouden opdoen. (Naezer e.a., 2017). *Social media* lenen zich ook goed om seksueel contact op te doen. Jongeren sturen elkaar, zoals ook beschreven werd in de introductie van dit hoofdstuk, steeds frequenter seksueel getinte foto's. Jongeren delen seksueel getinte afbeeldingen voornamelijk om hun relatie te behouden of om een nieuw romantisch en/of seksueel contact tot stand te brengen (Lenhart, 2009; Mitchell e.a., 2012). Volgens Salter e.a. (2013) verschillen de motivaties om seksueel getinte foto's of video's te sturen wel tussen meisjes en jongens. In zijn onderzoek naar *sexting* onder jongvolwassenen in de Verenigde Staten, beschrijft Salter dat bij tienermeisjes de druk van jongens een van de voornaamste redenen zijn om *sexts* te sturen. Slechts een vijfde van de jongens in dit onderzoek meldde dergelijke druk te voelen van vrouwelijke partners. Daarnaast gebruikten jongens seksueel getinte beelden ook om bij hun vrienden te kunnen 'pronken' met hun vriendin of met het contact dat ze hadden opgedaan. *Sexting* is dus niet alleen een activiteit in de context van flirten of seksuele relaties, maar ook tussen vrienden, als grap of tijdens een moment van (groeps)hechting (Albury en Crawford, 2012).

2.1.2 Seksuele dubbele standaard

Het versturen én ontvangen van seksueel getinte afbeeldingen heeft een bepaalde waarde voor jongens en meisjes en dit werkt op genderspecifieke manieren (Ringrose e.a., 2013). Zo blijken afbeeldingen van meisjes, volgens Ringrose en collega's (2013) een ruilwaarde te hebben voor

jongens en tevens bij te dragen aan hun populariteit. Bij diezelfde afbeeldingen dalen meisjes juist in hun aanzien. Er is bij *sexting* sprake van een zogenaamde seksuele dubbele standaard. Meisjes worden gezien als slet als ze seksueel actief zijn en als een doos als ze nog maagd zijn. Voor jongens geldt vaak nog steeds: hoe meer seks, hoe beter. Bij jongens gaat het dan om 'fysiek genot zonder verdere betekenis en is de jongen degene die het initiatief neemt' (Wiederman, 2005). De seksualiteit van meisjes is beperkt en onderhevig aan sociale controle (Berntson, Hoffman en Luff, 2014). Terwijl meisjes worden aangemoedigd om zich seksueel te uiten, riskeren ze vervolgens een morele veroordeling en schaamte wanneer ze dat doen (Ringrose e.a., 2013). Hoewel dergelijke seksuele dubbele standaarden niet nieuw zijn (Jackson en Cram, 2003), biedt *sexting* nieuwe manieren om waarde door beelden te laten circuleren. Onderzoek toont aan dat meisjes zich gedwongen voelen om te voldoen aan het verzoek om seksueel getinte afbeeldingen te sturen; mogelijk uit angst om hun vriendje te verliezen of om mogelijke negatieve sociale gevolgen uit te kunnen sluiten (Lippman en Campbell, 2014). Het is van groot belang dat deze seksuele dubbele standaard wordt begrepen in termen van gevolgen, zowel online als offline. Door het versturen van een *sex* worden meisjes gezien als onverantwoordelijk en roekeloos (Hasinoff, 2012). Als er al sprake is van een 'schuldige' in het versturen van een *sex*, dan wordt de schuld te vaak bij het vrouwelijke slachtoffer gelegd. Hierbij lijkt er geen ruimte te zijn voor het perspectief dat jongens ook naaktfoto's sturen.

2.1.3 Slutshaming en victimblaming

Hand in hand met deze seksuele dubbele standaard gaat het fenomeen om een jonge vrouw uit te maken voor 'slet', ofwel: *slutshaming*.

Terwijl mannen die afbeeldingen verzenden ook beschaamd kunnen worden, is er gewoonweg geen equivalent voor deze term. Dit wil niet zeggen dat jongens niet blootgesteld worden aan maatschappelijke kritiek. Ondanks de wetenschap dat het versturen van seksueel getinte afbeeldingen onderdeel is van huidige seksuele ontwikkeling en ontplooiing onder jongeren (Döring, 2014) wordt in het hedendaagse maatschappelijke vertoog rond *sexting* de focus vooral gelegd op mogelijke gevaren, zoals de ongewenste verspreiding van de afbeelding of video's. Dit geldt voor zowel meisjes als jongens. Onder andere door de sextortionzaak van Onur, die breeduit beschreven werd in de media, wordt *sexting* al snel gezien als een risicovolle onderneming.

Beschrijving van de mogelijke risico's is vaak genoeg reden om jongeren aan te raden om (bepaalde) online activiteiten niet te ondernemen. De gevolgen van een dergelijk advies zijn echter problematisch. Want als jongeren het advies negeren, wel een naaktafbeelding versturen en vervolgens slachtoffer worden van *sextortion*, krijgen ze daar gemakkelijk de schuld van. Het wordt gezien als de schuld van het slachtoffer omdat 'de foto in de eerste plaats niet had mogen worden verzonden' (Naezer, 2017). Onbedoeld geven we dan het slachtoffer de schuld in plaats van de dader, dit heet ook wel *victimblaming*.

2.2 Privacy en social media

In dit subhoofdstuk worden kort enkele tegenstellingen óf dichotomieën tegen het licht gehouden. Is publiek het tegenovergestelde van privé in de huidige digitalisering van online communicatie? Gedragen jongens zich anders online dan offline? Betekent het 'gevaar' op mogelijk online (seksueel) misbruik dat jongeren zich wanen op onveilige websites of kunnen ze die veiligheid zelf waarborgen omdat ze weten wat de gevaren zijn?

2.2.1 Zelfexpressie en digitale flaneurs

Volgens de publieke opinie hebben jongeren de neiging om veel online te delen. Zo beschrijven volwassenen dat ze specifieke informatie niet zo snel online zouden plaatsen of delen, omdat ze deze privé of te gevoelig vinden (voor een discussie: Hoffman, 2012; Holson, 2010). Onderzoek wijst inderdaad uit dat jongeren in vergelijking met volwassenen meer persoonlijke informatie delen en minder gebruik maken van specifieke privacyinstellingen (Christofides et al., 2011). boyd, maakt een vergelijking tussen jongeren in online omgevingen en Baudelaire's concept van de *flaneur*. De *flaneur* is geen exhibitionist noch een voyeur. Hij is een beetje van beide. Terwijl de *flaneur* door de straten flaneert, wil hij gezien worden maar hij wil ook zelf kunnen kijken. Wanneer jongeren zich op *social media* begeven, doen ze dat om met vrienden om te gaan en herkend te worden door leeftijdsgenoten. Ze delen om te zien en gezien te worden. Ze kiezen ervoor om onderdelen van hun leven te delen, maar ze kiezen zelf wat ze willen delen en met wie. Ze zijn in feite, zo beschrijft boyd 'digitale flaneurs' (boyd, 2014). Daarnaast moet gezegd worden dat gebruikers van *social media* zelf kunnen aangeven hoeveel en welk soort informatie ze prijs willen geven. Bij het openen van een account of bij het bijwerken van profielinformatie kunnen gebruikers zelf beslissen of ze bepaalde persoonlijke informatie willen invoeren of zichtbaar willen hebben voor alle gebruikers. Een voorbeeld hiervan is de vriendenlijst op Facebook. De vriendenlijst is standaard zichtbaar voor iedereen, tenzij je deze instellingen zelf wijzigt en de lijst bijvoorbeeld enkel zichtbaar maakt voor vrienden. Wel is het zo dat bepaalde socialmediaplatformen op zo'n manier zijn ontworpen dat van je verwacht wordt dat je bepaalde informatie deelt. Zo wordt er elke keer dat je Facebook opent, gevraagd of je wilt delen wat je op dat moment aan het doen bent.

2.2.2 Publiek en privaat, veilig en onveilig

Op een site als Facebook is het veel gemakkelijker om alles met alle vrienden uit je eigen vriendenlijst te delen dan de privacyinstellingen aan te passen. In plaats van zich af te vragen of de informatie die gedeeld wordt 'algemene kennis' is, vragen jongeren zich af of hun informatie persoonlijk genoeg is om instellingen voor te wijzigen. Met andere woorden: bij deelname aan een socialmediaplatform als Facebook omarmen veel deelnemers standaard een groot publiek, en gaan ze pas na inspanning privé (boyd, 2014; van Walrave e.a., 2018).

Dit betekent niet dat tieners hun berichten op social media nooit beperken tot een selectiever publiek. Als ze denken dat iets gevoelig of onveilig kan zijn, schakelen ze vaak over naar een ander platform (boyd, 2014). Het is daarom niet juist om privé en publiek te zien als twee tegenovergestelde concepten. Veel technologie is gebaseerd op de veronderstelling dat je moet kiezen tussen privé en openbaar. In de praktijk vervagen privé en publiek. In plaats van privé te schuwen wanneer ze een bericht 'openbaar' plaatsen, zoeken veel tieners naar nieuwe manieren om een bepaalde mate van privacy te bereiken binnen hun eigen gekozen publiek. Het idee dat tieners te veel online delen en daarom niet om hun privacy zouden geven, is zo wijd verspreid in een maatschappelijk vertoog dat onderzoek, dat aantoonde dat tieners privacy verlangen en eraan werken, vaak wordt genegeerd door de media. Niet alleen de scheidslijnen tussen online en offline, publiek en privaat vervagen door het huidige socialmediagebruik van jongeren, maar ook gevaar en veiligheid zijn in deze geen tegenovergestelde concepten. Het bestempelen van bepaalde online sekspraktijken van jongeren als riskant en andere als veilig draagt bij tot een al te simpel begrip van deze praktijken (voor een discussie: Hasinoff 2015; Karaian en Van Meyl, 2015). Seks is nooit los van gevaar, *sexting* dus ook niet. Maar zoals Marijke Naezer terecht stelt: 'Seksualiteit staat voor leerprocessen en het vormgeven aan een seksueel zelf. Dit alles wil niet zeggen dat jongeren geen gevaren zien, maar de definitie van gevaar doet er toe en het is belangrijk dat we weten waar de gevaren zitten. Alleen door goed naar jongeren te luisteren, ze serieus te nemen en kritisch te blijven reflecteren op het dominante vertoog, kunnen we de deur openen naar meer seksuele vrijheid en plezier' (Naezer, 2015). Voordat de mogelijke invloed van de dominante maatschappelijke vertogen op de respondenten van dit onderzoek wordt beschreven, staan we nog even kort stil bij de vertaling van deze vertogen in recente (internationale) campagnes tegen online seksueel misbruik.

2.2.3 Interventie en preventie

Over het algemeen wordt digitale geletterdheid verkregen door diverse 'bronnen', zoals ouders, schooldocenten en campagnes, maar ook door het zelf te onderzoeken en te ondervinden. Als het gaat om risicopreventie voor online seksueel misbruik en dan met name ongewenste *sexting* en afpersing met naaktbeelden, worden jongeren de afgelopen jaren blootgesteld aan een verscheidenheid aan campagnes. In haar analyse naar internationale voorlichtingscampagnes, komt naar voren dat alle door Nicola Döring (2014) geanalyseerde campagnes betrekking hebben op vijf verschillende soorten risico's: 1. legaal (bv strafrechtelijke vervolging op grond van kinderpornowetgeving; 2. sociaal (bijvoorbeeld het pesten door leeftijdsgenoten als de *sext* viraal gaat); 3. educatief (bijvoorbeeld uitsluiting van onderwijskanalen) 4. carrière (bijvoorbeeld de uitsluiting van carrièremogelijkheden als de *sext* viraal gaat); en 5. misbruik. Vervolgt de meeste campagnes hebben betrekking op sociale en juridische risico's en een helft heeft betrekking op risico's voor de carrière van het slachtoffer. Alle campagnes beschrijven met name het leed dat veroorzaakt wordt door het versturen van een naaktfoto. Terwijl 4 van de 10 campagnes jongens en meisjes als *sexters* aanspreken, presenteren zes campagnes uitsluitend of voornamelijk meisjes als risicovolle *sexters*. Het typische sextingscenario dat door de campagnes wordt benadrukt, betreft een meisje dat een *sext* naar een huidige of voormalige vriend stuurt omdat hij erom vraagt; soms door haar onder druk te zetten.

Alle tien campagnes ondersteunen een algehele onthouding van *sexting*, risico's van *sexting* kunnen alleen worden voorkomen door af te zien van *sexting*. Dergelijke campagnes zijn doorgaans gebaseerd op angstscenario's; ze benadrukken het risico van pesten en strafrechtelijke vervolging, leggen de schuld bij vrouwelijke slachtoffers en bevelen volledige onthouding van *sexting* aan. In een inhoudelijke evaluatie van interventies zijn Oosterwijk en Fischer (2017) zeer kritisch over een algehele onthouding van *sexting*. Zij raden dit af omdat zij ook erkennen dat *sexting* een onderdeel is van de seksuele ontwikkeling van jongeren.

Ook enkele organisaties in Nederland hebben de afgelopen jaren campagne gevoerd ter preventie van online seksueel misbruik; ook deze waren met name gericht op *sexting*. Zo voerde Spuiten en Slikken van BNN in 2017 campagne met de hashtag '#geenhoofd', waarbij ze tips gaven over het onherkenbaar blijven op sexts door je hoofd niet in beeld te brengen. In 2018 lanceerde de gemeente Rotterdam de campagne 'Snapje wat je stuurt?' over bewustwording van de gevolgen van *sexting*: 'We zeggen niet dat het niet mag; we benadrukken dat het belangrijk is om te snappen wat je stuurt. De campagne probeert jongeren erop te wijzen dat zo'n foto verstrekken gevolgen kan hebben'. Waar deze twee campagnes zich vooral richtten op het slachtoffer, richtte Helpwanted.nl zich in 2017 in samenwerking met Free-a-Girl en Fier op het doorsturen van naaktbeelden met hun campagne '#houhetlekkervoorjezelf'.

Financiële *sextortion* is een sensitief onderwerp. Bovendien zijn jongens die dit hebben meegemaakt moeilijk te bereiken. Als je bent afgeperst met naaktbeelden, is het ontzettend moeilijk om je verhaal te delen met een 'vreemde' zoals een onderzoeker. Helemaal als blijkt dat het voorval nog niet eerder gedeeld is met vrienden of familie. Onderzoek doen naar zo'n gevoelig onderwerp als financiële *sextortion* is intensief. Het zorgt voor velerlei dilemma's rondom ethiek, onderzoeksvaliditeit en betrouwbaarheid. Twee belangrijke ethische kwesties voor dit onderzoek zijn anonimiteit en geheimhouding. Hoe wij deze hebben weten te waarborgen tijdens verschillende fases van het onderzoek, valt in de komende paragrafen te lezen.

Naast dat *sextortion* een sensitief onderwerp is, is het ook een vrij nieuwe term waar vooral tijdens de start van dit onderzoek nog weinig over werd gesproken in de media. Hoe weet je dat jij slachtoffer bent geweest van *sextortion* als jij zelf die term nog niet eerder in verband hebt gebracht met hetgeen jou is overkomen? Naast de sensitiviteit en de noviteit van '*sextortion*' is het voor menig jongere ook een spannende term. Zeker als je het niet hebt meegemaakt, kan het voor heel wat gegiechel en geproest zorgen. Een onderzoek naar financiële *sextortion* roept daarom naast ethische kwesties ook veel methodologische vragen op. In dit hoofdstuk gaan we in op de methoden die gebruikt zijn voor dit onderzoek maar ook en met name de keuzes die hieraan vooraf zijn gegaan. Maar allereerst worden de probleemstelling, de doelstellingen en de onderzoeksvragen toegelicht.

3.1 Onderzoek

In de volgende paragrafen worden achtereenvolgens de probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvragen beschreven van het onderzoek. De probleemstelling is een verkorte beschrijving van de diverse beschrijvingen in het voorgaande hoofdstuk waar verdiepend werd ingegaan op huidige fenomeenbeschrijvingen van online seksueel geweld, het hanteren van een juiste definitie van *sextortion* en het belang van het perspectief van het slachtoffer. De doelstelling is driedelig waardoor niet een maar twee onderzoeksvragen centraal staan in dit onderzoek.

3.1.1 Probleemstelling

Aanleiding voor dit onderzoek zijn de onverminderd hoge cijfers van financiële afpersing met naaktbeelden onder jongens. Zoals beschreven in de inleiding zijn er signalen om te veronderstellen dat financiële afpersing met naaktbeelden op grote schaal voorkomt en een grote impact heeft bij de slachtoffers. Toegepast wetenschappelijk onderzoek op het gebied van *sextortion* beperkt zich vaak tot fenomeenbeschrijvingen. Er is weinig bekend over het perspectief van het slachtoffer. Recente inzichten tonen wel aan dat *sextortion* genderspecifiek is, over landsgrenzen gaat en een groeiend probleem is onder jongeren die hun seksualiteit online ontwikkelen, ontplooiën en uiten. Wat aan deze problematiek gedaan kan worden, is vooralsnog lastig te beoordelen omdat er weinig bekend is over de modus operandi van de daders en de impact van financiële *sextortion* op slachtoffers.

3.1.2 Doelstelling

De uren, dagen, weken en mogelijk maanden die een slachtoffer leeft onder de 'controle' van een afperser is een regelrechte nachtmerrie. Het slachtoffer kan het gevoel hebben 'gevangen' te zijn en met niemand te kunnen praten over wat hem is overkomen.

Op Helpwanted.nl horen we vaak dat slachtoffers het door schaamte moeilijk vinden om mensen in hun nabije omgeving, zoals hun ouders óf vrienden in vertrouwen te nemen en ze te vertellen wat er is gebeurd. Helpwanted.nl benadrukt daarom altijd dat het slachtoffer opnieuw contact op kan nemen, mocht hij of zij daar behoefte aan hebben. Helaas maken niet veel jongeren gebruik van deze mogelijkheid. Daardoor verliest Helpwanted.nl het slachtoffer al snel uit het oog. Specifieke kennis over of er wel of geen aangifte is gedaan, of er een volwassene in vertrouwen is genomen of het verdere verloop van de financiële afpersing heeft Helpwanted.nl niet.

Met een onderzoek naar financiële afpersing met naaktbeelden onder jongens beogen we hier meer inzicht in te verkrijgen. Er is gekozen voor een leeftijdsgrens tot en met 26 jaar, omdat dit de doelgroep is van het programma, Helpwanted.nl.

Dit houdt in dat alle respondenten in dit onderzoek 26 jaar of jonger waren toen zij financieel zijn afgeperst met naaktbeelden. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2017)^{xv} blijkt ook dat de leeftijdscategorie van 15 tot 25-jarigen het vaakst te maken heeft met cyberpesten en dan specifiek online laster en online chantage. Er is geen ondergrens gesteld voor de leeftijd van de doelgroep, omdat zo gekeken kan worden naar vanaf wanneer jongens te maken hebben met financiële afpersingen met naaktbeelden. Op deze wijze worden er ook geen aannames gemaakt over de ondergrens van de leeftijd waarop financiële afpersing kan plaatsvinden bij jongens.

Omdat dit onderzoek onder andere in kaart wil brengen hoe hulpverlening ervaren wordt door jongens die financieel zijn afgeperst en deze hulpverlening tevens tracht te verbeteren, is er gekozen om het onderzoek alleen te richten op jongens die zelf daadwerkelijk financieel zijn afgeperst met naaktbeelden. In het meest wenselijke onderzoekscenario zou de gehele onderzoekspopulatie onderzocht worden, maar helaas is er nog weinig bekend over de prevalentie van online seksueel geweld onder jongeren, laat staan *sextortion*. Hoewel er enkele onderzoeken zijn op het gebied van de prevalentie van online seksueel geweld, gebruiken deze onderzoeken verschillende onderzoeksmethodes, prevalentieperiodes en definities van online seksueel geweld (NSCR, 2020).

De onderzoekspopulatie kan in het geval van dit onderzoek daarom gezien worden als een *hidden population* of wel een verborgen populatie; een onderzoekspopulatie waarbij het niet mogelijk is om accurate schattingen te maken over de kenmerken van de onderzoekspopulatie (Salganik & Heckathorn, 2004). Dit onderzoek is dan ook met name een beschrijvend onderzoek en heeft niet ten doel om bij te dragen aan huidige kennis over de prevalentie van vormen van online seksueel misbruik, maar hoopt door inzicht te bieden in de digitale praktijken van dader en slachtoffer bij te kunnen dragen aan huidige fenomenenbeschrijvingen en toekomstig (prevalentie-) onderzoek. Met een dergelijk onderzoek willen we tevens voorbijgaan aan een sensationeel narratief van leeftijd ongepast sextinggedrag van jongeren door in plaats daarvan jongeren te zien als actieve actoren die reflecteren op seksuele ervaringen en het belang van onlinencommunicatie.

Onderzoek waarbij de kwetsbaarheid en perspectieven van jonge mannelijke slachtoffers van financiële *sextortion* centraal staan, is extreem zeldzaam. Een onderzoek als dit is dan ook nog nooit eerder uitgevoerd in Nederland. Een belangrijke manier om inzicht te verkrijgen in de perspectieven van jongeren is door hun daadwerkelijke handelingen en gedrag te bestuderen en de betekenissen die zij hier zelf aan ontleenen. Dit zorgt voor meer kennis, relativiseert sociale angst en paniek en geeft jongeren de kans om voor zichzelf te spreken en hun eigen ethiek onder woorden te brengen.

Het algemene doel van dit verkennende onderzoek naar *sextortion* onder jongens is om een beschrijving te kunnen geven over de diversiteit en werkwijzen van afpersers vanuit het perspectief van de slachtoffers. Op deze manier willen we verdieping aanbrengen in het huidige debat over online seksueel geweld waar - ten onrechte - vaak wordt gedacht dat enkel meisjes slachtoffer kunnen worden van deze misdaden. Bovendien willen we inzicht bieden in de relatie tussen daders en slachtoffers, in kaart brengen met welke instanties het slachtoffer contact heeft gelegd, wat zijn hulpvragen zijn en waar zijn behoeften liggen qua (na)zorg. De doelstelling van dit onderzoek is daarom driedelig en kan als volgt beschreven worden:

- A. We beogen meer kennis te genereren over de verschillende aspecten en processen van financiële afpersing met naaktbeelden. Vragen die hierbij beantwoord worden zijn: Wat is de relatie tussen het slachtoffer en de afperser? Op welke platforms vindt de afpersing het vaakst plaats?
- B. Het maatschappelijke vertoog en de internalisering van (collectieve) narratieven in kaart te brengen, aangaande het (h)erkennen van het slachtofferschap van jongens en de mogelijke *gender bias* en victimblaming die dit teweeg brengt.
- C. In kaart brengen wat de emotionele gevolgen en zorg- en hulpbehoeften van jongens die slachtoffer zijn - op korte én op lange duur. Vragen die hier centraal staan zijn: Hoe voelt het slachtoffer zich naderhand? Kan hij zijn gevoelens uiten naar vrienden, familie en hulpverlenende organisaties?

Door het in kaart brengen van deze drie aspecten, hopen wij genoeg inzicht te krijgen in de schadelijke gevolgen van financiële afpersing met naaktbeelden bij jongens en de (zorg) behoeftes van slachtoffers om de hulpverlening voor online seksueel geweld te verbeteren.

3.1.3 Onderzoeksvragen

Om de benodigde kennis over *sextortion* in kaart te kunnen brengen zijn de volgende hoofdvragen en deelvragen geformuleerd. De eerste deelvraag heeft met name betrekking op de 'modus operandi' van de financiële *sextortion* en de tweede deelvraag heeft betrekking op de financiële én emotionele gevolgen van financiële *sextortion*.

Om de benodigde kennis over *sextortion* in kaart te kunnen brengen zijn de volgende hoofdvragen en deelvragen geformuleerd. De eerste deelvraag heeft met name betrekking op de 'modus operandi' van de financiële *sextortion* en de tweede deelvraag heeft betrekking op de financiële én emotionele gevolgen van financiële *sextortion*.

In hoeverre en hoe zijn er verbanden te leggen tussen de verschillende processen van financiële *sextortion* bij Nederlandse slachtoffers (m<26).

- 1a. Wat is de relatie tussen het slachtoffer en de dader?
- 1b. Wat zijn de platforms waar financiële afpersing wordt gepleegd en wijken deze af van de platforms waar initieel contact is gelegd?
- 1c. Hoelang duurde de periode vanaf het leggen van contact tot de online financiële afpersing?
- 1d. Wat zijn de stappen die een slachtoffer van financiële *sextortion* heeft ondernomen na de afpersing?

Wat zijn de financiële en emotionele gevolgen voor de Nederlandse slachtoffers (m<26), van financiële *sextortion*?

- 2a. Wat zijn de bedragen waarmee slachtoffers van financiële *sextortion* worden afgeperst en hoe worden deze bedragen betaald?
- 2b. Is het mogelijke bedrag waarmee het slachtoffer wordt afgeperst en het overgaan tot betaling van het bedrag afhankelijk van de relatie tussen de dader en mogelijke andere factoren zoals geslacht en religie?
- 2c. Wie zien slachtoffers van financiële *sextortion* als de verantwoordelijke partij om hen te ondersteunen?
- 2d. Welke behoeften hadden slachtoffers van financiële *sextortion* na afpersing? In hoeverre wijkt dit af van een mogelijke hulp- en zorgbehoefte weken, maanden of jaren na de afpersing?

3.2 Onderzoeksmethoden

In de volgende paragrafen wordt een beschrijving gegeven over de onderzoeksmethoden die zijn ingezet om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen. Naast deze operationalisering van de onderzoeksvragen wordt er met name beschreven hoe de onderzoekers en het team van Helpwanted.nl respondenten en geïnterviewden hebben geworven en de media-aandacht die hiervoor nodig was.

De vragenlijst is ontworpen in SurveyMonkey, dat verschillende mogelijkheden biedt voor het ontwerpen van vragen en antwoorden. Daarnaast biedt deze tool ook de mogelijkheid om IP-adressen niet te bewaren. Dit was voor ons een vereiste om de anonimiteit van de respondenten te kunnen waarborgen. De volledige vragenlijst kan gevonden worden als bijlage op de laatste pagina's van dit onderzoeksrapport. Naast een open vraag waarin gevraagd wordt om in eigen woorden te vertellen wat er gebeurd is, bestaat de vragenlijst voornamelijk uit meerkeuzevragen en vragen die beantwoord konden worden met een schaalverdeling. Bij deze gesloten vragen hadden de respondenten wel de mogelijkheid om toelichting te geven op hun antwoord.

Veel jongens hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt om in de open vragen een lange beschrijving te geven over de financiële afpersing. Zo waren er jongens die enkele pagina's vol schreven om hun verhaal te doen en ons bedankten voor de mogelijkheid dit te kunnen doen.

Bij het formuleren van de vragen is getracht de vragen zo begrijpelijk en nauwkeurig mogelijk te stellen. Zo zijn de vragen nagekeken door verschillende experts om te controleren of de vragenlijst duidelijk te begrijpen zou zijn voor de doelgroep. Omdat een deel van de doelgroep minderjarig is, hebben ook pedagogen en psychologen met ervaring van online seksueel misbruik bij minderjarigen advies gegeven. Ook heeft er een korte pilotstudie plaatsgevonden onder potentiële respondenten. Zodoende kon er nog geschaafd worden aan de formulering van enkele vragen. Het gebruik van technische termen en wetenschappelijk jargon is zoveel mogelijk vermeden in de vragenlijst. Indien dit onvermijdbaar bleek (zoals bij de term *sextortion*), zijn de termen uitgelegd. Hetzelfde geldt voor het gebruik van afkortingen en acroniemen.

Bij de volgorde van de vragen is tevens uitgegaan van een bepaalde tactiek door eenvoudige vragen op te laten volgen door wat complexere vragen in een zeer logische volgorde. Zo is ervoor gekozen om demografische vragen aan het begin van de vragenlijst te plaatsen, Dat kan helpen bij het verklaren van potentiële non-response in het verdere verloop van de vragenlijst (voor een discussie Kampen e.a.2002). Na enkele gesloten vragen over de achtergrond van de respondent worden al vrij snel vragen gesteld over de casus en de daadwerkelijke gebeurtenis. In totaal telde de vragenlijst 58 vragen. Een vragenlijst met 58 vragen is vrij lang. Om de drempel te verlagen om de vragenlijst in te vullen was het niet noodzakelijk om de vragenlijst volledig in te vullen om mee te doen met het onderzoek.^{xv} Door de vraag over de gebeurtenis ná de demografische gegevens te stellen, hoopten we genoeg respons te hebben voor het beantwoorden van de eerste deelvraag en ook over- of onderrapportage te kunnen ondervangen. Een beperking van dit onderzoek is de bereikbaarheid van de doelgroep. Omdat we ervan uitgaan dat praten over financiële *sextortion* iets is wat door slachtoffers als lastig ervaren kan worden, is een online vragenlijst een toegankelijke onderzoeksmethode. Het geeft hen immers de mogelijkheid om anoniem en in eigen tempo antwoord te geven op de vragen.

Uit een grootschalig onderzoek naar *sextortion* van Wolak en Finkelhor (2016) bleek dat schaamte en schuldgevoelens de slachtoffers ervan weerhielden om hulp te zoeken en incidenten te rapporteren. Het zou kunnen dat jongens die over dit onderzoek lezen en zelf ook slachtoffer zijn van chantage met naaktbeelden, zich niet herkennen in de omschrijvingen - en/of zichzelf niet willen zien als 'slachtoffer'. Gevolg is dat dit onderzoek enkel jongens aanspreekt die zich herkennen in de omschrijving.

Dit is onder andere geprobeerd te ondervangen door posters te verspreiden op honderden scholen, politiestations en zorginstellingen. We hebben ook op diverse radiostations zoals NPO1 en FunX over het onderzoek verteld. Uit de data is gebleken dat het overgrote deel van de respondenten via *social media* of een nieuwsitem op radio of televisie bij de vragenlijsten terecht is gekomen (een overzicht van deze nieuwsvermeldingen is bijgesloten in de bijlages).

Zo is een bericht op NOS Stories³, een nieuwsmiddeel voor jongeren, op 9 mei 2019 massaal gedeeld en trending geworden op Instagram. Het bericht van NOS stories ⁴ is maar liefst 190.926 keer bekeken. Ook is het onderzoek op verschillende nieuwsbronnen vermeld in verband met de Leidse sextortionzaak begin november 2019 waarover in de inleiding is gesproken. Er is een link naar de vragenlijst geplaatst op de websites van Slachtofferhulp Nederland en Helpwanted.nl. Daarnaast is er – wanneer mogelijk – verwezen naar de vragenlijst tijdens telefonisch contact, chat of persoonlijk contact met een slachtoffer van financiële *sextortion*. Sinds mei 2019 zijn er ook berichten op de sociale mediakanalen van het EOKM geplaatst, zoals Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn. In deze berichten zijn oproepen gedaan naar verschillende doelgroepen. Zo zijn berichten geplaatst om slachtoffers van alle afkomsten, seksuele voorkeuren en lagen uit de Nederlandse samenleving die te maken hebben gehad met *sextortion* te wijzen op het onderzoek.

Anderzijds zijn er ook berichten geplaatst om hulpverleners, docenten en andere volwassenen die werken met jongeren die te maken hebben gehad met online seksueel geweld of vaak in contact komen met slachtoffers van (online) seksueel geweld, te vertellen over het onderzoek en hen te vragen dit onderzoek te delen via hun eigen (online)kanalen.

De resultaten van de vragenlijst zijn afhankelijk van de eerlijkheid, interpretatie en het geheugen van de respondenten. Door een open vraag te stellen over wat er precies gebeurd is, is er een kans dat respondenten de ervaringen of gebeurtenissen verzinnen of wellicht ietwat overdrijven waardoor er een over-rapportage kan ontstaan. Tegelijkertijd is er ook een kans dat respondenten zich de ervaringen of gebeurtenissen niet volledig meer herinneren of erover durven te vertellen, waardoor er onderrapportage kan ontstaan.

Volgens Pereda e.a. (2009) is de kans op onderrapportage bij vragenlijsten over seksueel misbruik groter dan overrapportage. Dit geldt, zo stellen wij, nog meer voor onderzoek naar verborgen populaties, zoals jongens die financieel zijn afgeperst met naaktbeelden. Onderzoek van Brown e.a. (2001) beweert echter het tegenovergestelde: bij vragenlijsten over seksueel misbruik worden er volgens Brown -vaker valse beschuldigingen gemaakt. Anderzijds beargumenteert Tang (2002) dat in sommige maatschappijen het hebben van een vragenlijst waarin mensen hun verhaal kunnen vertellen, er juist voor kan zorgen dat mensen het als minder beschamend ervaren om hun verhaal vrij te kunnen vertellen. Om de respondenten zoveel mogelijk vrijheid te bieden om hun daadwerkelijke verhaal te vertellen, konden de respondenten kiezen om alleen de vragenlijst in te vullen, alleen geïnterviewd te worden, of eventueel zowel de vragenlijst in te vullen en geïnterviewd te worden. Naast mogelijke onder- of over rapportage kan de datacollectie via online vragenlijsten problematisch zijn als ze onzorgvuldig worden ingevuld (Meade en Craig, 2012). Zo kunnen respondenten de vragenlijst voor de grap invullen of uit nieuwsgierigheid. Bij het onzorgvuldig invullen van een vragenlijst wordt er een onderscheid gemaakt tussen 'inhoudelijk responsief vervalsen' (*content responsive faking*) en 'niet-inhoudelijke responsiviteit' (*content non-responsivity*). Bij inhoudelijk responsief vervalsen worden reacties van respondenten beïnvloed door het onderwerp van het onderzoek, maar zijn de reacties niet volledig nauwkeurig.

Een onderzoek over 'seks' en 'seksuele afpersing' leent zich dan ook voor het inhoudelijk responsief vervalsen van de antwoorden. Respondenten kunnen moedwillig onjuiste antwoorden geven of geven onjuiste antwoorden voor een sociaal wenselijke reactie. Bij niet-inhoudelijke responsiviteit worden reacties gegeven die niets te maken hebben met het onderwerp van een vragenlijst of er wordt een patroon gebruikt voor het invullen van meerkeuzeantwoorden, door bijvoorbeeld achtereenvolgens 1, 2, 3, 4 in te vullen.

In de rauwe data van dit onderzoek was zowel inhoudelijk responsieve vervalsing als niet-inhoudelijke responsieve vervalsing waarneembaar. Dat gebeurde met name bij de open vraag waarin de respondenten gevraagd werd om te beschrijven wat er gebeurd was. Deze respondenten zijn verwijderd. Een analyse van deze vraag gecombineerd met een analyse van de consistentie van de ingevulde vragenlijst en de responstijd, is gebruikt om onzorgvuldige reacties eruit te filteren. In zijn totaliteit hebben 502 respondenten deelgenomen aan de online vragenlijst. Uiteindelijk is ruim de helft van de respondenten afgefallen, omdat zij, onder andere, te oud waren toen zij waren afgeperst, de vragenlijst (te) onvolledig hadden ingevuld of aangaven een vrouw te zijn. Ook zijn vragenlijsten verwijderd waar (inhoudelijke) responsieve vervalsing in waarneembaar was. Uiteindelijk zijn er precies 200 respondenten meegenomen in de analyse van dit onderzoek. Deze respondenten hebben de vragenlijst tenminste ingevuld tot en met de beschrijving van de afpersing.

3.2.2 Interviews

Naast de online vragenlijst, is er ook gekozen voor het houden van semigestructureerde interviews. Een semigestructureerd interview heeft geen vaststaand begin of eind en doorloopt geen vaststaande structuur, maar laat zich leiden door de beschrijvingen van de geïnterviewde. Voorafgaand aan het interview is een klankbordgroep georganiseerd om stil te staan bij de sensitiviteit van het onderwerp wanneer jongens die te maken hebben gehad met deze vorm van online seksueel misbruik geïnterviewd worden. De discussies die hieruit voortkwamen zijn van invloed geweest op het opstellen van een topiclist voor de semigestructureerde interviews. Deze topiclist is verder samengesteld aan de hand van thema's die beschreven werden in de vragenlijst en die voortkwamen uit de antwoorden die werden gegeven op de (open) vragen van de online vragenlijst. Het doel van deze interviews was niet om een representatieve weergave te geven over de afpersing, maar om individuele ervaringen over *sextortion* te begrijpen en in kaart te brengen en om inzichtelijk te maken wat voor impact financiële *sextortion* heeft of had op het leven van de geïnterviewde. Op deze manier geven de interviews verdieping aan de data van de online vragenlijst. Tijdens de interviews zijn dan ook zeer persoonlijke verhalen gedeeld. Deze persoonlijke verhalen gaven de interviewer de kans om door te vragen en specifieke onderwerpen aan te snijden en zo meer verdieping aan te brengen in het onderzoek. Tijdens de interviews werd zowel gebruik gemaakt van 'probing' als van 'prompting' om door te vragen over een onderwerp óf sturing te geven aan het gesprek. Door op een juist moment 'probing' toe te passen, werd het mogelijk te achterhalen hoe de geïnterviewde de financiële afpersing heeft ervaren om zodoende verdiepen aan te brengen bij het beantwoorden van subvragen bij hoofdvraag 1. Door te vragen naar het contact tussen slachtoffer en afperser kon meer diepgang worden gezocht voor de subvragen bij de tweede hoofdvraag.

Een andere reden waarom er gekozen is om gebruik te maken van semigestructureerde interviews is omdat financiële *sextortion* een relatief nieuw onderzoeksgebied is met weinig data en/of theorie. Bij een nieuw onderzoeksgebied is het niet altijd even duidelijk welke vragen belangrijk zijn om te stellen (Horten e.a., 2004). Door te kiezen voor semigestructureerde interviews is er ruimte om dit te ontdekken en daar tijdens het interview op in te spelen. Anders dan bij het werven van respondenten voor de vragenlijst hebben wij bij het werven van jongens voor een interview besloten een minimumleeftijd te hanteren. Deze beslissing hebben wij moeten nemen omdat vanuit een juridisch oogpunt jongeren toestemming moeten hebben van hun ouders om mee te doen aan een onderzoek. Wij hebben deze beslissing moeten maken omdat wij ook uit de gegevens van de vragenlijst hebben kunnen herleiden dat jongeren vaak niet met hun ouders deelden wat hun is overkomen. Om dit wel als eis te stellen voor deelname aan dit onderzoek zou een afbreuk zijn aan de anonimiteit die wij trachten te waarborgen. De jongens die wel graag geïnterviewd wilden worden maar de leeftijd van 18 nog niet bereikt hadden hebben de online vragenlijst ingevuld. Het doel was om 20 jongens te interviewen, maar dit bleek een zeer moeilijke opgave. De afbakening van de leeftijdsgroep, bemoeilijkte dit nog nader. Om de respondenten te werven zijn dezelfde kanalen ingeschakeld (sociale media, pers, verspreiding van posters, flyers) als bij de vragenlijst. Bij de werving via deze kanalen is rekening gehouden met het mogelijke wantrouwen van jongens die zijn afgeperst. Zo is er niet altijd gekozen om wetenschappelijke termen zoals 'onderzoek' en 'interview' te gebruiken, maar is er, in navolging van Ellard Gray e.a. (2015) ook gebruik gemaakt van termen zoals 'gesprek'. Door het gebruik van zulke termen is getracht de stap om mee te werken minder intimiderend te maken.

Na het invullen van de online vragenlijst, kregen respondenten ook een scherm te zien waarin een oproep stond om geïnterviewd te worden. Geïnteresseerden konden de hoofdonderzoeker contacteren via een email-adres of door een bericht te sturen via de beveiligde chat-app *Signal*. Hoewel sommige potentiële gesprekspartners toezeiden om geïnterviewd te worden, bleef na dit eerste contact verder contact uit. Dit gebeurde ook een enkele keer nadat er al een afspraak was gemaakt. We gaan ervan uit dat niet alle jongens die financieel zijn afgeperst met naaktbeelden én gehoord hebben over dit onderzoek de stap durfden te zetten om mee te doen aan dit onderzoek. De vier jongens die wel hebben meegewerkt aan een interview waren wel in staat om anoniem hun verhaal te delen met ons. Alle geïnterviewden hebben, indien relevant, hun reiskosten vergoed gekregen. Ook kregen alle geïnterviewde een cadeaubon. De locatie van de interviews verschilde per interview. De geïnterviewde was vrij om te kiezen waar hij geïnterviewd wilde worden en of hij dit face-to-face wilde of via een video call. Gezien het taboe rondom dit onderwerp en de vermoedelijke schaamte, is aangenomen dat het drempelverlagend kan werken om de geïnterviewde de keuzevrijheid te geven over waar en hoe het interview werd afgenomen (Ellard-Gray e.a., 2015).

In sommige gevallen was dit de eerste keer dat de geïnterviewde überhaupt met iemand over de financiële afpersing praatte. Dit benadrukt nogmaals het belang om een neutrale omgeving te scheppen waarin de geïnterviewde zich vrij en op zijn gemak mogelijk voelt om te praten over de afpersing. Er is gekozen om het interview te houden met één interviewer om de setting zo ontspannen mogelijk te maken en een relatie (*rapport*) op te bouwen met de geïnterviewde. Er is gekozen om de interviews op te nemen, zodat de interviewer zich kon focussen op het daadwerkelijke interview. Het opgenomen interview is vervolgens zo snel mogelijk uitgewerkt in een transcript ten behoeve van de anonimiteit van het slachtoffer en voor een zo accuraat mogelijke weergave van zijn verhaal (voor een discussie Longhust, 2003). Om de anonimiteit van de geïnterviewde verder te waarborgen zijn de opnames na het transcriberen verwijderd en kreeg de geïnterviewde een pseudoniem toegewezen. Omdat jongen zich tijdens het eerste contact met de hoofdonderzoeker al vaak voorstelden met een 'pseudoniem' zijn de pseudoniemen in overleg met de geïnterviewde- jongens toegewezen. Dit om te voorkomen dat er alsnog een naam werd verzonnen die veel leek op hun eigen naam. Naast het belang van het waarborgen van de anonimiteit van de geïnterviewde en het opbouwen van een relatie werd er ook veel belang gehecht aan het volledig in kennis stellen van de geïnterviewde over de duur van het interview en de doelstellingen van het onderzoek. De doelstellingen van het onderzoek als ook een toestemmingsverklaring om het gesprek op te nemen zijn allemaal beschreven in een toestemmingsverklaring die de geïnterviewde diende te lezen voorafgaand aan het interview. Bij één interview, het interview van Faisel (pseudoniem), is ervoor gekozen om enkel de stem van de interviewer op te nemen en niet die van de geïnterviewde.

Het interview van Faisel werd afgenomen via Skype en hij wenste daarbij niet zichtbaar in beeld en geen audio opname. Sam daarentegen wenste de onderzoeker wel te ontmoeten via Skype, zonder camera maar met audio en Lucas (pseudoniem) daarentegen, werd geïnterviewd in zijn ouderlijk huis en Simon wou ons telefonisch te woord staan. Het interview met Lucas werd, ver voor de uitbraak van de COVID-19 pandemie afgenomen. De overige drie interviews zijn allen afgenomen net na de eerste (intelligente) lockdown. Op 12 maart 2020 heeft de Nederlandse overheid de eerste van vele maatregelen genomen om de verspreiding van het COVID-19 virus zoveel mogelijk te beperken. Op 12 maart resulteerde dit tot de eerste (intelligente) lockdown. Ondanks dat dit de mogelijkheid voor het afnemen van face-to-face interviews niet meer mogelijk maakte, weten we niet of de pandemie een negatieve invloed heeft gehad op dit onderdeel van de dataverzameling. Ook weten we niet of de jongens een andere keuze hadden gemaakt om geïnterviewd te worden, mocht het wel mogelijk zijn geweest om elkaar fysiek te ontmoeten. Wat wij wel met zekerheid durven te zeggen is dat de pandemie heeft gezorgd voor een toename van het aantal slachtoffers van online seksueel misbruik. Dit valt onder andere op te maken uit recent onderzoek van Europol.^{xviii} In dit onderzoek geeft Europol aan dat bij alle hulplijnen die zijn aangesloten bij Insafe er een sterke stijging te zien was in het aantal meldingen van online seksueel geweld, waaronder *sextortion*. Bij Helpwanted.nl was er ook in de maanden maart, april en maart 2020 een sterke stijging te zien in het aantal meldingen en dus ook het aantal meldingen van financiële *sextortion*. Waren dit er in februari 2020 107 meldingen, werd er in maart 183 keer melding gemaakt van financiële *sextortion*. Onderzoek naar verschillen tussen face-to-face interviews en telefonische interviews, geven onder andere weer dat er verschillende implicaties kunnen optreden die van invloed kunnen zijn op het interview en dus mogelijk de kwaliteit van de data. Zo lijken interviews die telefonisch worden afgenomen beduidend korter, zijn de interviewers vaak meer aan het woord en blijken de geïnterviewde minder in detail te treden (Irvine, 2011). Bij dit onderzoek lijkt daarvan geen sprake.

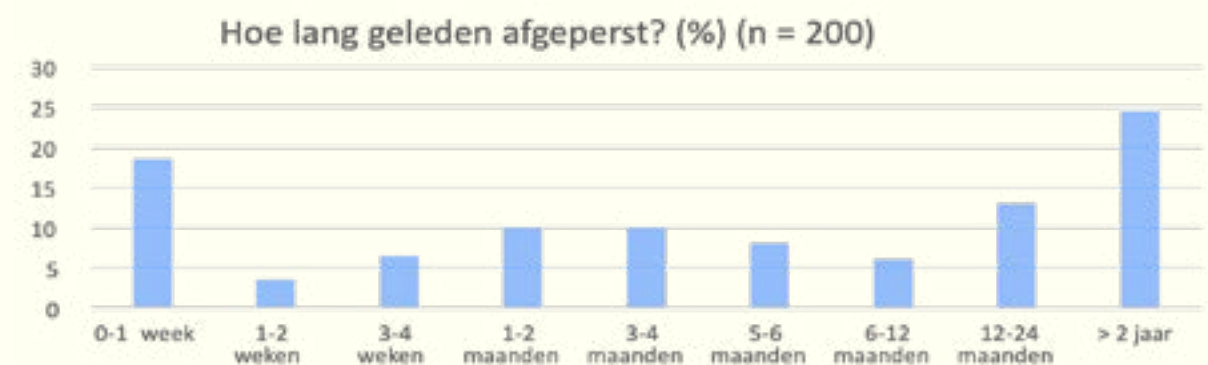
Ondanks dat het telefonische gesprek met Sam minder lang duurde dan het face-to-face interview met Lucas lijken de interviews die hebben plaatsgevonden via Skype geen invloed te hebben op de duur. Mogelijkerwijs komt dit door het gevoelige onderwerp. Net als de respondenten hebben de geïnterviewden het delen van hun verhaal als zeer belangrijk ervaren, daarnaast heeft het delen van een gebeurtenis als deze, zeker wanneer deze nog niet eerder gedeeld is een enorme impact. Dit was met name het geval bij Faisel. Het delen van zijn verhaal had een enorme emotionele impact. Dit toonde het belang aan van nazorg voor de geïnterviewden bij het bespreken van een onderwerp dat een blijvende impact kan hebben op iemands emotionele welzijn. Na dit interview heeft de hoofdonderzoeker contact opgenomen met haar collega's bij Helpwanted.nl om samen op zoek te gaan naar passende hulpverlening voor Faisel.^{xviii}

3.3 Onderzoeksanalyse

In totaal zijn er 200 ingevulde vragenlijsten en vier interviews verwerkt in de analyse van het onderzoek. De data van de online vragenlijsten zijn verwerkt in SPSS, een wetenschappelijk analyseprogramma voor kwantitatieve data-analyse. Zoals beschreven is de exacte onderzoekspopulatie van jongens die zijn afgeperst met naaktbeelden niet bekend. De meldingen die Helpwanted.nl op jaarlijkse basis binnenkrijgt zijn daarvoor niet representatief. En ook de meldingen en aangiftes die op jaarlijkse basis gemaakt worden bij de politie zijn vaak het topje van de ijsberg. Ondanks de mogelijkheid om de grootte van de onderzoekspopulatie te ontlennen aan percentages die wel bekend zijn over het aantal jongeren dat te maken heeft gehad met online seksueel geweld in bredere zin, óf door gebruik te maken van een berekening voor het minimale aantal respondenten dat nodig zou zijn om verbanden te kunnen beschrijven, is ervoor gekozen om dit niet te doen⁷. Het onderzoek heeft namelijk niet ten doel om de prevalentie van *sextortion* te beschrijven, noch op zoek te gaan naar significantie. De uitkomsten van dit onderzoek zijn daarom verkennend en kunnen niet gegeneraliseerd worden. In SPSS is voornamelijk gebruik gemaakt van de toepassingsmogelijkheden frequencies en crosstabulations voor alle gesloten vragen.

Waar nodig heeft er een hercodering plaatsgevonden van de antwoorden (variabelen) om tot een passend antwoord komen van een (sub)vraag. De open vragen van de vragenlijst zijn net als de interviews geanalyseerd in Atlas-ti, een wetenschappelijk analyseprogramma voor kwalitatieve data-analyse. De antwoorden die gegeven zijn op de open vragen zijn gecodeerd aan de hand van dezelfde coderingsfasen en codes. Tijdens de eerste fase van het coderen, het open coderen, zijn codes toegewezen die de betekenis weergeven van antwoorden gegeven op de open vragen van de vragenlijst. Tijdens de tweede fase, het axiaal coderen zijn de interviews gecodeerd aan de hand van de opgestelde codes tijdens het open coderen. Waar nodig zijn vervolgens codes hernoemd of zijn sommige codes samengevoegd. Tijdens de derde fase van het coderen zijn de codes gestructureerd aan de hand van thematiek om zo meer diepgang te kunnen aanbrengen aan de antwoorden van de gesloten vragen.

In dit hoofdstuk maken we kennis met de 200 respondenten. Zoals besproken in hoofdstuk 3, hebben 502 respondenten deelgenomen aan de online vragenlijst. Uiteindelijk is ruim de helft van de respondenten afgefallen, omdat zij ouder waren dan 26 toen zij werden afgeperst, helemaal niet bleken te zijn afgeperst of geen jongen maar een meisje bleken te zijn. Omdat de respondenten om deel te nemen niet alle vragen hoefden in te vullen, is de onderzoekspopulatie (n) niet bij elke beschrijving even groot. Wanneer deze afwijkt van 200 zal dit vermeld worden in de grafiek en/of in een voetnoot. Op de vraag "Hoe lang geleden ben jij afgeperst met naaktbeelden?" antwoordt bijna een op de vier (24,5%) respondenten dat hij langer dan twee jaar geleden financieel is afgeperst met naaktbeelden. Ongeveer een op de vijf respondenten (18,5%) is tijdens het invullen van de vragenlijst slechts (maximaal) een week daarvoor financieel afgeperst.

Grafiek 1. Hoe lang geleden afgeperst.

Dat er ten tijde van het invullen van de vragenlijst bijna een op de vijf respondenten zeer recent was afgeperst, komt omdat het onderzoek door alle media-aandacht en onze eigen (betaalde) *social media posts* ervoor zorgde dat jongeren al vrij snel werden geattendeerd op het onderzoek wanneer ze googelden op het woord *sextortion*. Dit heeft er toe geleid dat met name de vragenlijsten die in het najaar van 2019 werden ingevuld, vooral afkomstig zijn van jongens die recent waren afgeperst. Verder blijkt dat hoe langer geleden is de afpersing heeft plaatsgevonden, hoe reflectiever de jongens zijn. Ze hebben meer afstand en praten er dus makkelijker over. Zo beschrijven enkele respondenten dat ze nu, jaren nadat de afpersing heeft plaatsgevonden, erover kunnen praten zonder dat het bepaalde emoties opwekt.

'De weken daarna was ik nog steeds angstig. Nooit was ik zeker van het feit dat de afperser daadwerkelijk de video verwijderd had. Bij elk bericht of Appje dat ik kreeg, hield ik rekening met een berichtje zoals 'er staat een video van jou online'. Dit angstige gevoel heeft nog een paar maanden stand gehouden. Nu, vier jaar later, kan ik er zonder angstige gevoelens over praten. Gelukkig.'

(Respondent 10)

De toelichtingen, zoals respondent 10 heeft gegeven bij een gesloten vraag, hebben ons de mogelijkheid gegeven om meer verdieping aan te brengen in de analyses en waar mogelijk antwoord te geven op vervolgvragen die wij hebben als onderzoekers.

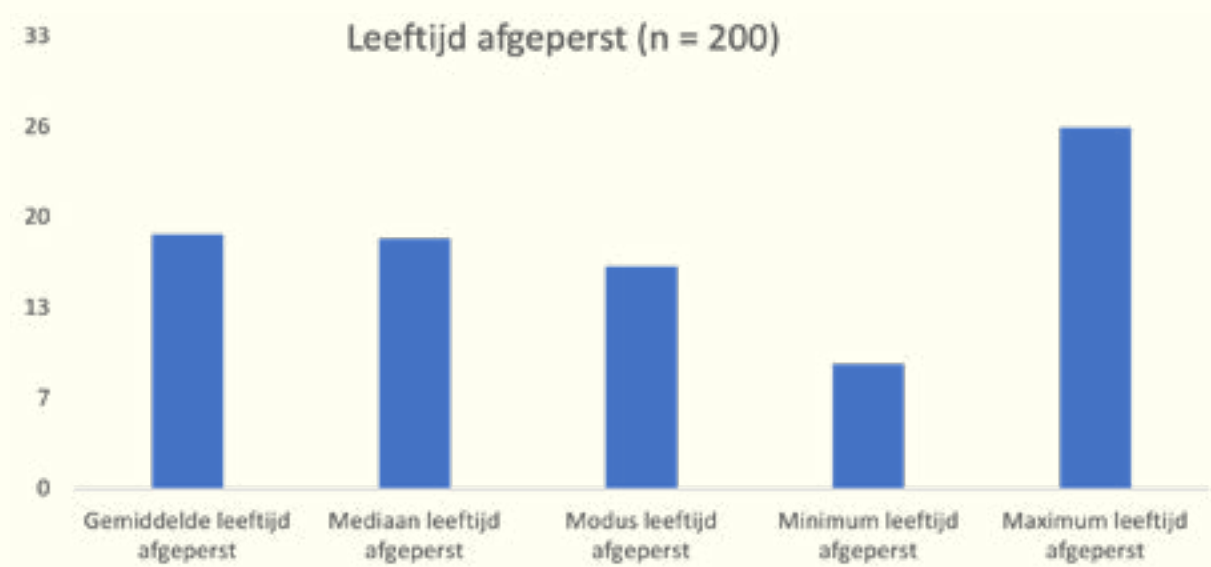
In het eerste subhoofdstuk worden enkele demografische gegevens gedeeld van de slachtoffers. In het daaropvolgende, tweede subhoofdstuk, worden enkele veronderstellingen die zijn voortgekomen uit het beperkte inzicht in onderzoek en media verworpen. In het derde, laatste subhoofdstuk, zullen de vier geïnterviewden worden voorgesteld: Lucas, Faisel, Simon en Sam. In deze casusbeschrijvingen worden de verschillen tussen de jongens, de relatie die zij hadden tot de afperser, het platform waar op zij zijn afgeperst en de financiële en emotionele gevolgen van de afpersingen beschreven. Onderwerpen die in eenzelfde volgorde zullen worden beschreven in hoofdstuk 5, 6 en 7.

4.1 Slachtoffers in beeld

In dit hoofdstuk worden de sociaaldemografische gegevens van de jongeren toegelicht. Zo komt de leeftijd waarop ze zijn afgeperst ter sprake, hun hoogstgenoten opleiding, maar ook hun geaardheid en seksuele voorkeur.

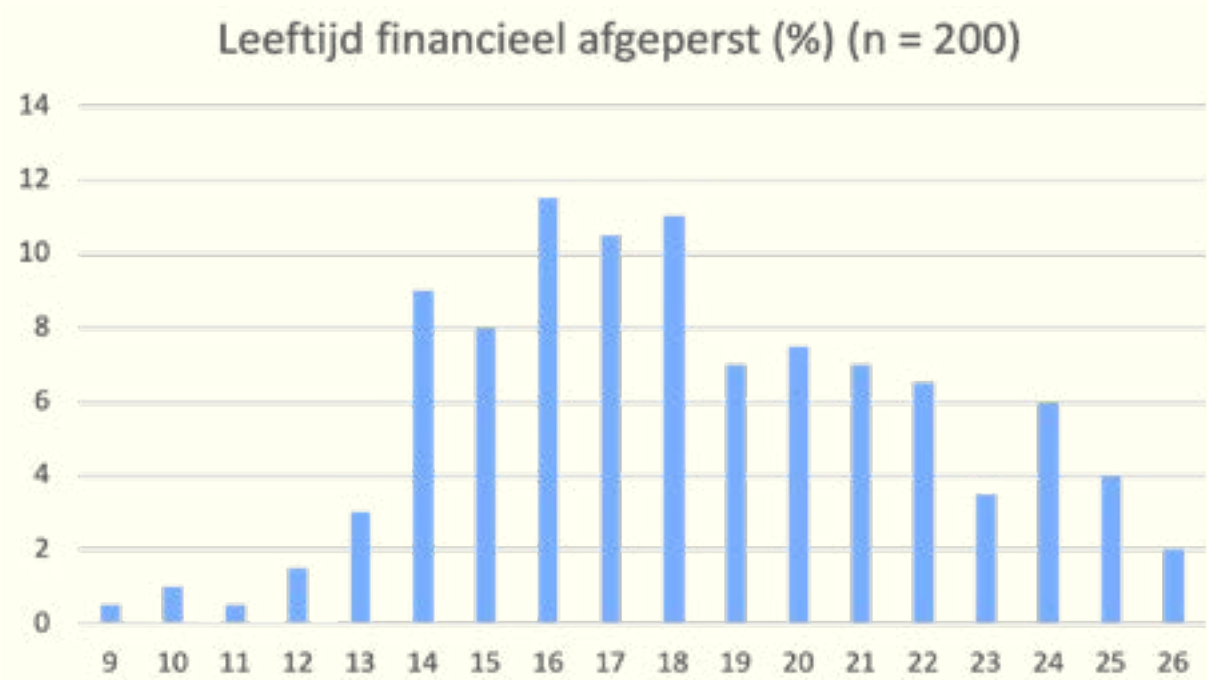
4.1.1 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten ten tijde van het invullen van de online survey is 20 jaar oud. Dit is tevens de leeftijd die het vaakst voorkomt onder de respondenten. De jongste respondent was 11 jaar oud en de oudste 31 jaar.

Grafiek 2. Gemiddelde, modus, minimum en maximum leeftijd ten tijde van de afpersing.

Bij respondenten die hadden aangegeven ouder dan 26 te zijn ten tijde van het invullen van de survey, is de leeftijd waarop zij zijn afgeperst gecontroleerd om te kunnen waarborgen dat de leeftijd waarop een respondent is afgeperst niet ouder dan 26 jaar is. De gemiddelde leeftijd waarop de respondenten zijn afgeperst is 18 jaar oud. Opvallend is dat de meeste respondenten zijn afgeperst op een minderjarige leeftijd en dat de jongste respondent nog geen tiener was op het moment van afpersing. De jongste leeftijd waarop een respondent is afgeperst is namelijk 9 jaar oud. Omdat het onderzoek open stond voor jongens tot en met de leeftijd van 26, is de hoogste leeftijd vanzelfsprekend 26 jaar. De meeste respondenten zijn afgeperst toen zij de leeftijd van 16 jaar hadden, op de voet gevolgd door 18 jaar en 17 jaar. De opvallend jonge leeftijd waarop de jongste respondenten zijn afgeperst, namelijk 9 jaar, is niet verrassend wanneer er gekeken wordt naar het onderzoek van Europol (2017). Uit dit onderzoek naar *sextortion* onder jongeren, blijkt namelijk dat de jongeren tussen de 8 en 15 jaar vaak te maken krijgen met *sextortion* (Ibidem). Echter, uit datzelfde onderzoek blijkt ook dat de gemiddelde leeftijd 15 jaar oud is en dat jonge leeftijden minder vaak voorkomen bij jongens (Ibidem). Wanneer er gekeken wordt naar grafiek 2 blijkt dat jonge afpersingsleeftijden dan ook minder vaak voorkomen dan oudere afpersingsleeftijden. De gemiddelde leeftijd waarop respondenten zijn afgeperst, komt overeen met het onderzoek van Wolak e.a. (2017); uit dit onderzoek blijkt namelijk dat de meeste slachtoffers van *sextortion* (ruim 60%) tussen de 16 en 19 jaar oud zijn.

Grafiek 3. Leeftijd financieel afgeperst.

Het onderzoek van Wittes e.a. (2016) zegt dat, net als het onderzoek van Europol (2017), de meeste slachtoffers van *sextortion* jongeren onder de 18 jaar zijn. Beide onderzoeken zijn echter naar *sextortion* en niet specifiek naar financiële *sextortion*. Tevens maakt de data van beide onderzoeken geen onderscheid in het geslacht van de slachtoffers.

4.1.2 Werk en onderwijs

Het totale percentage van respondenten dat een opleiding volgt, is 70,5%. 25% van de respondenten werkt parttime of fulltime en volgt geen studie (meer). De kleinste groep van de respondenten, namelijk 1%, is werkzoekend. Binnen het aantal schoolgaande of studerende respondenten, volgt de grootste groep respondenten een opleiding aan het hoger beroepsonderwijs. 24% van de respondenten volgt een opleiding aan het middelbaar beroepsonderwijs, terwijl 46.5% een opleiding volgt aan het aan het hoger onderwijs (HBO/WO).

4.1.2 Religie en relatie

De meeste respondenten zijn niet religieus (64,5%). Van de respondenten die wel een geloofs-overtuiging hebben zijn de meesten Christelijk (24%), gevolgd door Katholiek (6%). Slechts 3% van de respondenten is Islamitisch, 2% Hindoeïstisch, 1% is Boeddhistisch en 0.5% is Kejawen. Het merendeel van de respondenten heeft ten tijde van het invullen van de online vragenlijst geen relatie (72%) en heeft ook geen relatie (gehad) met de afperser (94 %). In hoofdstuk 5 wordt de relatie die slachtoffers met en tot de afperser hebben in detail besproken.

4.1.4 Seksuele voorkeur en seksualiteit

71% van de respondenten is heteroseksueel, 19% is biseksueel, en 10% van de jongens die de vragenlijst heeft ingevuld is homoseksueel. 1% (2 respondenten) heeft aangegeven zich niet te identificeren met een van de drie antwoordmogelijkheden en gaf 'anders' aan. Respondenten is gevraagd in te vullen waar zij ervaring mee hebben op het gebied van gevoelens, relaties en het verrichten of ontvangen van seksuele handelingen voor de gebeurtenis en na de gebeurtenis (hun huidige ervaring).

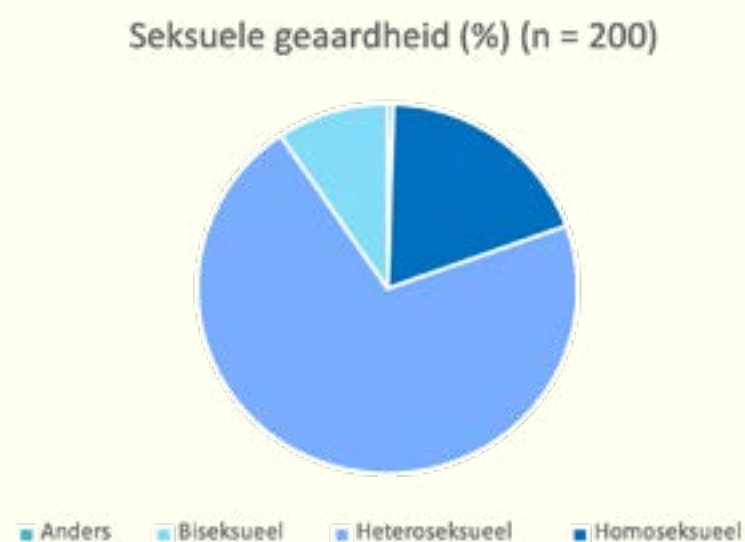
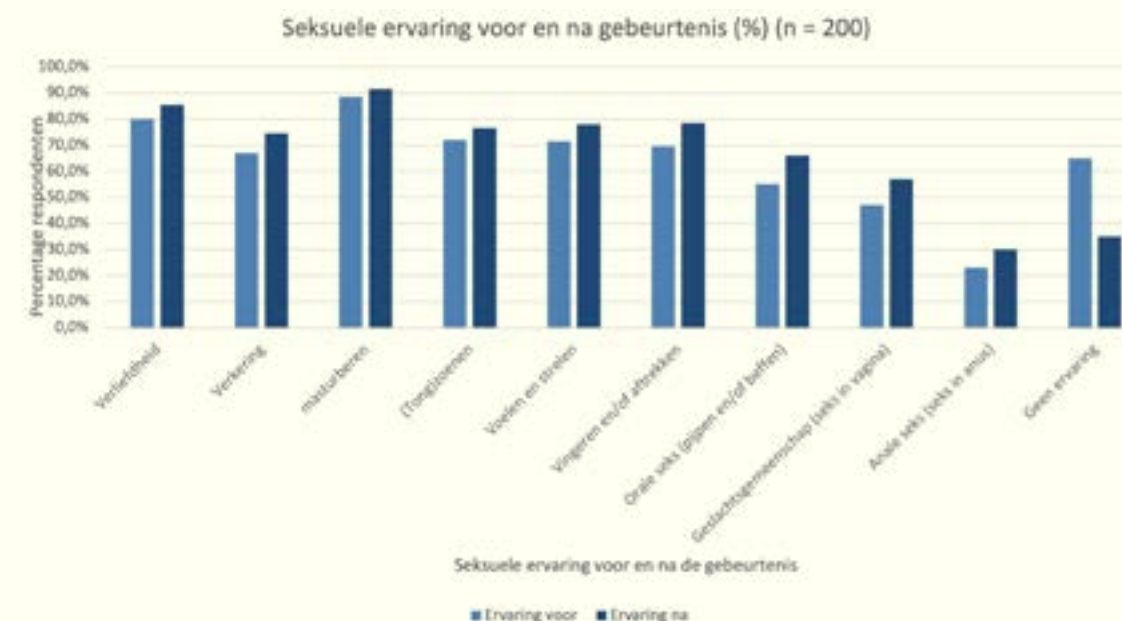

Diagram 1. Geaardheid.

Grafiek 4. Seksuele ervaring voor én na de afpersing.

De meeste van de 200 respondenten hadden al enige seksuele ervaring voordat zij financieel werden afgeperst met naaktbeelden. 88,5% heeft bijvoorbeeld ervaring met masturberen en 55% heeft ervaring met orale seks voordat de gebeurtenis heeft plaatsgevonden. Bijna de helft (47%) had nog geen geslachtsgemeenschap gehad voordat de gebeurtenis heeft plaatsgevonden.

4.2 Veronderstellingen

Uit het voorgaande hoofdstuk blijkt dat jongens die afgeperst worden met naaktbeelden een zeer diverse groep is. Er zijn, afgaande op de demografische gegevens, geen specifieke kenmerken die 'jongens die afgeperst zijn met naaktbeelden' gemeen hebben.

De jongens volgden een opleiding of werkten, waren homoseksueel of hetero, religieus of niet en minderjarig of meerderjarig ten tijde van de afpersing.

In de komende subhoofdstukken worden vier aannames gedeeld over jongens die zijn afgeperst met naaktbeelden, namelijk: 'een beetje dom', 'onervaren', 'zullen wel homo zijn' en 'onder dwang'. Deze aannames zijn de onderzoekers vaak ten gehore gekomen ten tijde van het onderzoek. Soms wordt zo iets geheel onbewust beschreven door journalisten en wetenschappers of komt voort uit een maatschappelijk vertoog zoals ook besproken in hoofdstuk 2. Dergelijke aannames kunnen namelijk het gevolg zijn van bepaalde campagnes ter preventie van slachtoffers van online seksueel geweld of het zijn uitkomsten of conclusies van wetenschappelijk onderzoek die onbedoeld een vertekend beeld geven van jongens die afgeperst worden met naaktbeelden. Deze aannames zullen nadat ze uiteengezet zijn in dit hoofdstuk ook terug komen in de volgende hoofdstukken wanneer we de verhalen van hun afpersingen in detail beschrijven.

4.2.1 'Een beetje dom'

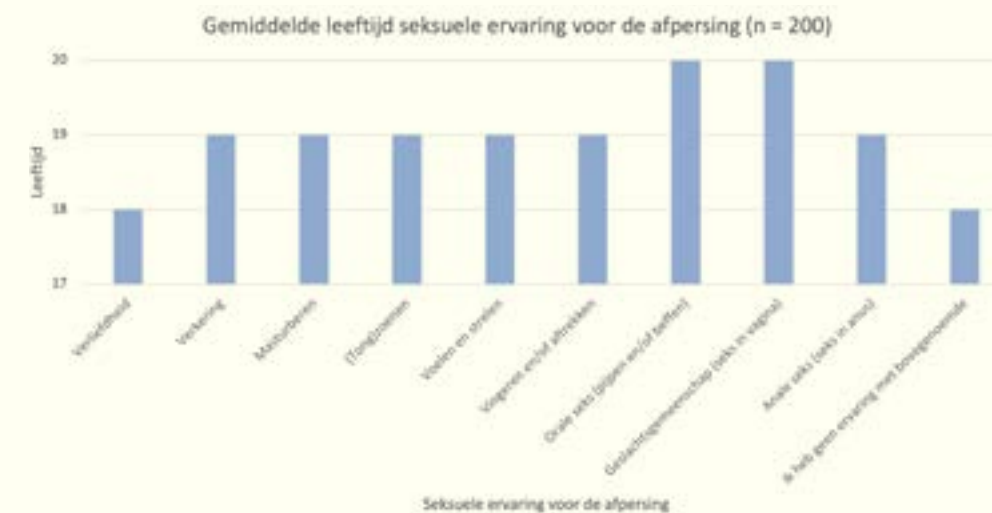
Onderzoek onder jongeren in België wijst uit dat jongeren uit de bso-richting of b-stroom (de Belgische variant van het vmbo en mbo), twee tot drie keer zoveel kans hebben om slachtoffer te worden van *sexting* (De Boeck, 2019: 9-10). Opvallend is dat uit onderzoek van de Graaf en Vermey (2015) blijkt dat hoogopgeleide jongeren (havo, vwo, hbo, wo) het vaker over seks hebben.

Tijdens een uitzending van het Jeugdjournaal^{xx} waar er aandacht werd geschonken aan ons onderzoek, gebruikte de presentator deze aanname: het was, aldus de journalist "misschien wel een beetje dom van de jongens om hun naaktfoto te delen met iemand die ze niet zo goed kenden". De respondenten die de vragenlijst hadden ingevuld zijn echter, zoals beschreven, vaker hoogopgeleid dan laagopgeleid. Dat laagopgeleide jongeren vaker, eerder of sneller afgeperst worden dan hoogopgeleide jongens lijkt dus niet op te gaan. In met name hoofdstuk 6 zal ter sprake komen dat intelligentie en zelfs de kennis die jongeren hebben over het platform niet een indicatie is om afgeperst te worden, dit geldt echter niet voor het wel of niet betalen van het afpersingsbedrag zoals in hoofdstuk 7 nader zal worden toegelicht.

4.2.2 'Onervaren'

Meer dan de helft van de respondenten heeft voor de gebeurtenis wel wat seksuele ervaringen opgedaan, maar geen geslachtsgemeenschap (seks in de vagina) en anale seks (seks in de anus).

Wanneer we dat vergelijken met hun ervaringen na de afpersing, of wel hun huidige ervaring, blijkt dat meer dan de helft wel ervaring heeft met geslachtsgemeenschap (seks in de vagina), maar nog steeds minder dan de helft met anale seks (seks in anus). Uit de data is niet te herleiden of respondenten juist door de afpersing meer ervaring hebben opgedaan. Opvallend is dat slechts 6,5% van de respondenten helemaal geen ervaring had voor de gebeurtenis.

4.2.3 'Zullen wel homo zijn'

Uit onderzoek van De Graaf en Vermey (2015) onder Nederlandse jongeren blijkt dat meer biseksuele en homoseksuele jongens online over seks praten dan hetero jongeren. Ook blijkt uit datzelfde onderzoek dat heteroseksuele jongeren minder vaak online flirten dan biseksuele jongens en meisjes. Het laten zien van borsten of geslachtsdelen en het versturen van een naaktfoto of seksfilmpje wordt vaker gedaan door biseksuele jongeren en homoseksuele jongens. Deze groepen hebben ook vaker (online) seks met iemand die ze online ontmoet hebben dan heteroseksuele jongeren (De Graaf en Vermey, 2015: 156-157).

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (2020) heeft ook onderzocht of er een verschil is tussen homoseksuele, biseksuele en heteroseksuele jongeren en online incidenten. Ook uit het onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat biseksuele en homoseksuele jongeren vaker te maken hebben met online incidenten, namelijk twee keer zo veel als heteroseksuele jongeren. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (2020) worden seksueel getinte incidenten minder vaak gemeld door heteroseksuele jongeren (1,6%) dan biseksuele of homoseksuele jongeren (5,3%). Uit de data van ons onderzoek blijkt juist dat het laten zien van geslachtsdelen en het versturen van een naaktfoto of seksfilmpje, in het geval van dit onderzoek onder deze specifieke respondenten, juist vaker gedaan is door heteroseksuele jongens. 71% procent van de respondenten heteroseksueel is. De cijfers zoals gedeeld door het CBS zijn mogelijk een gevolg van het feit dat heteroseksuele jongens minder vaak online incidenten melden.

Naast de wetenschappelijke data en literatuur over geaardheid en seksuele afpersing, hebben wij de respondenten gevraagd hoe zij zelf denken over een mogelijk verband tussen homoseksualiteit en afpersing met naaktbeelden. De respondenten kregen de volgende stelling voorgelegd: de meeste jongens die worden afgeperst zijn homoseksueel. De respondenten konden antwoorden of zij het eens of oneens waren met deze stelling of dat zij een neutrale mening hadden. Iets meer dan de helft (57%) van de respondenten² is het niet eens met deze stelling. Deze respondenten vinden dus niet dat de meeste jongens die worden afgeperst homoseksueel zijn. Toch denkt ruim een op de vijf respondenten (21,6%) wel dat de meeste jongens die worden afgeperst homoseksueel zijn. Dit staat in schril contrast met de procentuele verdeling van de geaardheid van de respondenten, respectievelijk: heteroseksueel (71%), biseksueel (19%), homoseksueel (10%) en 'anders' (1%).

4.2.4 'Onder dwang'

De afpersers hebben 7,6% van de slachtoffers overgehaald om hun naaktheid te tonen en/of seksuele handelingen te verrichten bij zichzelf voor de webcam of via de telefoon. Deze respondenten geven aan dat ze in eerste instantie hun naaktheid niet wilden tonen en/of seksuele handelingen bij zichzelf wilden verrichten, maar uiteindelijk onder druk van de dader wel gezwicht zijn, zoals respondent 246:

"Van het een kwam het ander en zijn we gaan sexten. Ik heb nooit foto's gestuurd met zowel hoofd als geslacht erop, maar 'ze' bleef pushen om dingen te sturen, of een filmpje of wat dan ook."
(Respondent 246)

7,6% van de respondenten is overgehaald naaktfoto's te sturen of voor de camera te masturberen, 6,9% is niet vrijwillig uit de kleren gegaan. Maar het overgrote deel van de respondenten (85,5%) geeft aan bewust en vrijwillig hun naaktheid getoond te hebben en/of seksuele handelingen verricht te hebben bij zichzelf voor de webcam van pc of via de telefoon.

4.3 Casussen

Op de volgende pagina's worden de casussen beschreven van Simon, Lucas, Faisal en Sam (allen pseudoniemen). Dit zijn de vier jongens die wij hebben mogen spreken voor het onderzoek. Zoals beschreven in hoofdstuk drie was de drempel om met ons in contact te komen voor veel jongens (te) hoog. Zo besloten enkele jongens af te zien van een interview, ondanks alle mogelijkheden om anoniem hun verhaal te doen. Ook werden onze mogelijkheden om interviews te houden beperkt door de wet en regelgeving en onze methodologische ethiek met betrekking tot het interviewen van minderjarigen. Daarop hebben wij besloten om enkel jongens te interviewen die de leeftijd van 18 al hadden bereikt.

De verhalen van Lucas, Faisel, Simon en Sam zorgen net als de open vraag voor een verdere verdieping van de kwantitatieve data van de respondenten. Zoals zal blijken op de volgende pagina's zijn de verhalen van Lucas, Faisel, Simon en Sam zeer divers. Ze zijn allen benaderd op verschillende platforms, hebben allen anders gehandeld en hadden en hebben ze hun eigen beoogredenen om hun verhaal wél of niet te delen met anderen, zoals hun ouders of vrienden.

4.3.1 Lucas

'Uit eh, ja een reflex, ik weet niet hoe dat is gegaan, heb ik eigenlijk een geldbedrag over gemaakt via Western Union aan hem. Ehm, omdat ik wel heel bang was dat het naar buiten zou komen. Want je kent wel van die verhalen. Van ja later, op het internet. Alles blijft op het internet voor altijd. En daar was ik heel bang voor. Dus heb ik dat geld overgemaakt. Met mijn ouders over gehad. En eigenlijk heb ik het verder in een doofpot gestopt.'

Lucas (19) woont net weer thuis na een jaar studeren aan een universiteit in een andere stad. Zoals wel vaker die zomer [zomer 2019] chatte hij met mensen over de hele wereld op Yubo. Op een gegeven moment werd hij benaderd door een wat oudere vrouw: 'Leuke jongen ben je!' Al snel schakelden ze over op Snapchat. 'Ik vond het al een beetje raar. Want ze was ouder. Maar goed. Ik was geil, ik dacht, eh ja, ik doe het gewoon.'

Lucas ontving vervolgens meerdere foto's van haar en stuurde er zelf ook enkelen. 'Het leek écht alsof ik snaps van haar kreeg!' Alle kleren gingen uit, maar een klein uurtje later zei ze het volgende: 'Yo, hier dit zijn de video's die ik net van jou heb opgenomen.' Lucas beschrijft dat ze contactgegevens van enkele van zijn vrienden en familieleden had gevonden via Instagram: 'Toen had ze via Instagram, want ze had mijn [volledige] naam via YUBO, een paar contacten gevonden! Mijn nichtje, wat vrienden, mijn familie. En toen zei ze: "Als je niet binnen dertig minuten het onderstaande bedrag overmaakt, ga ik het doorsturen aan je familie en wat dan ook". Snel benaderde Lucas zélf de mensen die zij wou benaderen, maar bedacht dat zijn contactenlijst op Facebook óók zichtbaar was. De paniek sloeg toe en hij besloot zijn moeder te bellen. 'Mijn moeder zei meteen "Zet al je media op privé! Niet betalen, wat je ook doet, niet betalen.'

'Ja, dat zei ze nog.' De druk werd Lucas echter te veel en hij ging wél over tot betalen: 'Hij begon met 30 minuten, 10 minuten later zei die "je hebt nog 20 minuten en ga zo maar door. Ik had het wel af weten te dingen. Hij vroeg eerst €2000. Dat is uiteindelijk naar beneden gegaan naar €500. Dit heb ik in twee delen betaald.'

Lucas vertelde zijn ouders dat hij toch over was gegaan op betalen. Zijn ouders toonden alle begrip en gezamenlijk besloten ze niet naar de politie te stappen: 'Want die kunnen vast niets doen met zo'n buitenlandse transactie', aldus Lucas. Lucas vertelde het ook aan zijn buurmeisje die het wel zou begrijpen. Haar naaktfoto's werden verspreid op school. Haar reactie: 'Hoe heb je dat nou kunnen doen?' Op aanraden van zijn vader neemt hij contact op met een psycholoog, die hij uiteindelijk nooit verteld heeft over de afpersing.

4.3.2 Simon

'Nee, ik heb eigenlijk gelijk geblokkeerd toen ik, uh, die screenshots doorgestuurd kreeg en toen ze zei van je moet betalen en weet ik veel wat allemaal. Toen heb ik alles gelijk geblokkeerd en ik dacht van dan kunnen ze er ook niet heel veel meer mee doen. Alleen toen hadden ze het dus al doorgestuurd naar twee mensen en toen dacht ik ook van nu zou ik helemaal gek zijn om het te betalen want nu kunnen ze toch niet meer overal alles verwijderen dus dan vind ik het, ja, dan vind ik het ook niet nodig om nu nog te gaan betalen voor iets te laten verwijderen waarvan ik niet zeker weet of ze het gaan verwijderen.'

Simon (19, thuiswonend) neemt twee dagen na deze (poging tot) afpersing contact op via het e-mailadres onderzoek@eokm.nl. Hij wil graag zijn ervaringen delen om zo andere jongens mogelijk te kunnen helpen. Hij beschrijft tijdens het interview vlot wat er precies gebeurd is en lijkt er ondanks dat het recent heeft plaatsgevonden niet zo erg mee te zitten. Het contact met, wat hij dacht een jonge vrouw van zijn leeftijd, werd gelegd op Google Hangouts. Anders dan bij andere afpersingen met naaktbeelden hebben zijn zusje en een van zijn beste vrienden wél de beelden ontvangen op Instagram. Hij kon vervolgens betalen om het te laten verwijderen en verdere verspreiding te voorkomen. 'Ze kregen in hun verzoeken een verzoek van, uhm, ene [naam afperser] ofzo, en uhm, daar stonden twee screenshots in laat maar zeggen. Enne, ja die waren van mij, dus dat was gewoon, die kregen gewoon via Instagram die foto's doorgestuurd.' Naar zijn zusje toe bleef hij cool: 'Ja, ik heb de telefoon van mijn zusje even gevraagd

en gevraagd of ik even op haar Insta mocht. Om even te kijken of het ook echt was wat ze zeiden. Toen heb ik gekeken of het echt was en het was ook wel echt, dus ik heb toen geblokkeerd en verwijderd.' Simon handelde snel, ging niet in op de betaalverzoeken en negeerde elk verder verzoek. 'Toen het echt net gebeurd was, kreeg ik dus die screenshots van dat ze het gezien hadden en dat ik moest betalen. Toen heb ik gelijk mijn vader geroepen en gezegd van ja, dit is er gebeurd. Wat moet ik doen? Hij heeft gezegd betalen moet je gewoon echt nooit gaan doen en die heeft toen vervolgens de politie gebeld. Maar die kon hier vrij weinig mee dus die hebben eigenlijk gezegd niet betalen en dan kan je enkel afwachten wat er gebeurt.' De afperser(s) voerden de druk op om hem aan te zetten tot betaling, maar dat deed hem dan ook vrij weinig: 'Er werd

in eerste instantie 200 dollar gevraagd. En, uh, ja niet gedaan. En op een gegeven moment heb ik nog een keertje een berichtje gekregen van 100 dollar binnen tien seconden of zo, maar goed ja, ik heb daar niet op gereageerd ofzo.' Hij deelt zijn ervaring met vrienden en familie (ouders en neefjes). 'Die vonden het aan de ene kant wel dom, maar uh, ze vonden het ook wel lastig. Het is natuurlijk iets waar je wel snel intrapt.'

4.3.3 Faisel

'Toen ik d'r vertelde dat ik nooit eerder iets seksueels had gedaan, begon het gesprek steeds daar over. Ik weet niet waarom en hoe maar uiteindelijk heb ik voor haar op de camera eerst m'n buik laten zien en vervolgens meer. Dit heeft zij toen opgenomen. Mijn facebook was gekoppeld aan mijn Skype-account en ze had een lijst van al mijn familie en vrienden en iedereen die ik zowat

kende. Ze begon met dreigen dat ik haar geld moest sturen, dingen moest doen die ze wilde en anders zou ze mijn leven verwoesten. Ik heb dit bijna een half jaar volgehouden. Voor mijzelf gehouden en toen heb ik pas hulp gezocht.'

Faisel (27), is 5 jaar geleden afgeperst maar hij zit er nog erg mee: 'Ik word er echt misselijk van als ik er aan denk en heel somber.' Ten tijde van de afpersing woonde hij nog bij zijn ouders. Zijn afperser ontmoette hij op Chatango. In een periode dat hij erg eenzaam was en meer tijd online doorbracht dan offline, bouwde hij een hele vertrouwde band met haar op. Ze werden vrienden en zij beschikte over al zijn socialmediagegevens. Dit contact duurde meer dan twee maanden voordat ze overging tot afpersen. Hij gaf haar echter wél eens geld als ze aangaf dat nodig te hebben via paysafecards, hij vertelde die bedragen makkelijk te kunnen missen.

'Destijds kreeg ik aardig wat studiefinanciering voor mijn uni, daarnaast werkte ik veel en had ik aardig wat spaargeld. Het is wel opgelopen tot duizenden euro's. Als ik alles bij elkaar optel. Steeds met een kaart van minimaal 50 euro meestal. En dan soms wel twee op een dag. Vaker in de week. Ja dan kom je er al heel snel.' Faisel werd dagelijks afgeperst nadat de eerste opnames waren gemaakt. Afpersingsberichten kreeg hij niet, enkel van het meisje waar hij zo intensief contact mee had gehad, maar ook van een andere jongen. 'Ik zag haar als een vriendin en iemand die oprecht aardig tegen me was en te vertrouwen. Later heb ik gemerkt dat ik ook niet altijd met haar heb gepraat maar ook met een andere jongen of een man.' Direct stoppen met het contact durfde hij niet. 'Als ik zou stoppen, zou mijn leven verwoest worden. Ik heb een foto gekregen van hen waar ze mijn vaders en moeders profiel uitvergroot hadden met gegevens. Ze wisten zelfs waar mijn ouders vandaan kwamen, woonden, hun geboortedatum. Ze hadden veel informatie. Het voelde echt als een schande.' Door zijn achtergrond heeft hij tot op de dag van vandaag niets gedeeld met anderen: 'Ik had het gevoel dat mijn ouders, familie uit het buitenland over me heen zouden vallen. Want zo'n jongen ben ik nooit geweest. En het laatste wat ik wilde was dat zij teleurgesteld zouden zijn.' De stappen die Faisel zette, zette hij zelf. Zo contacteerde hij Facebook, maar naar de politie stappen durfde hij niet. 'Ik was bang dat het dan zou lekken. Als dat zou gebeuren en mijn ouders ervan af zouden weten, nou dan zou ik direct zelfmoord plegen. Dus ik hield

ze [de afpersers] tevreden.' Faisel hield ze maandenlang niet alleen financieel tevreden, maar stuurde ook op verzoek meer foto's. Na zes maanden wist hij deze vicieuze cirkel te doorbreken dankzij een online en anonieme hulpverlenster die hem aanraadde het contact af te bouwen. Vervolgens startte Faisel met een traject waar hij psychologische ondersteuning kreeg, maar ook hier besloot hij niet te praten over de afpersing: 'Wel dat ik moeite heb met mezelf uit te drukken. Moeite in contacten, relaties. Snel mensen ontwijk. En dat ik ook onzeker ben over mezelf.'

4.3.4 Sam

'Ja, ik had een meisje ontmoet via Tinder. We hebben een tijdje gepraat. Toen vroeg ze om telefoonnummers uit te wisselen. Dit heb ik dan ook gedaan. Toen zijn we begonnen met praten via WhatsApp. Ze begon gelijk al redelijk pikante foto's door te sturen. Ze vroeg of ik dit ook ging doen. Dat heb ik toen gedaan. Uiteindelijk ook wat filmpjes. Toen zei ze op een gegeven moment: Wacht even. Toen heeft ze een schermopname gemaakt van het hele gesprek, en heeft het heel kort op Youtube gezet. Met mijn naam erbij etc. na 10 seconden was het er ook weer af. Neem aan dat ze dit doet om paniek te zaaien.'

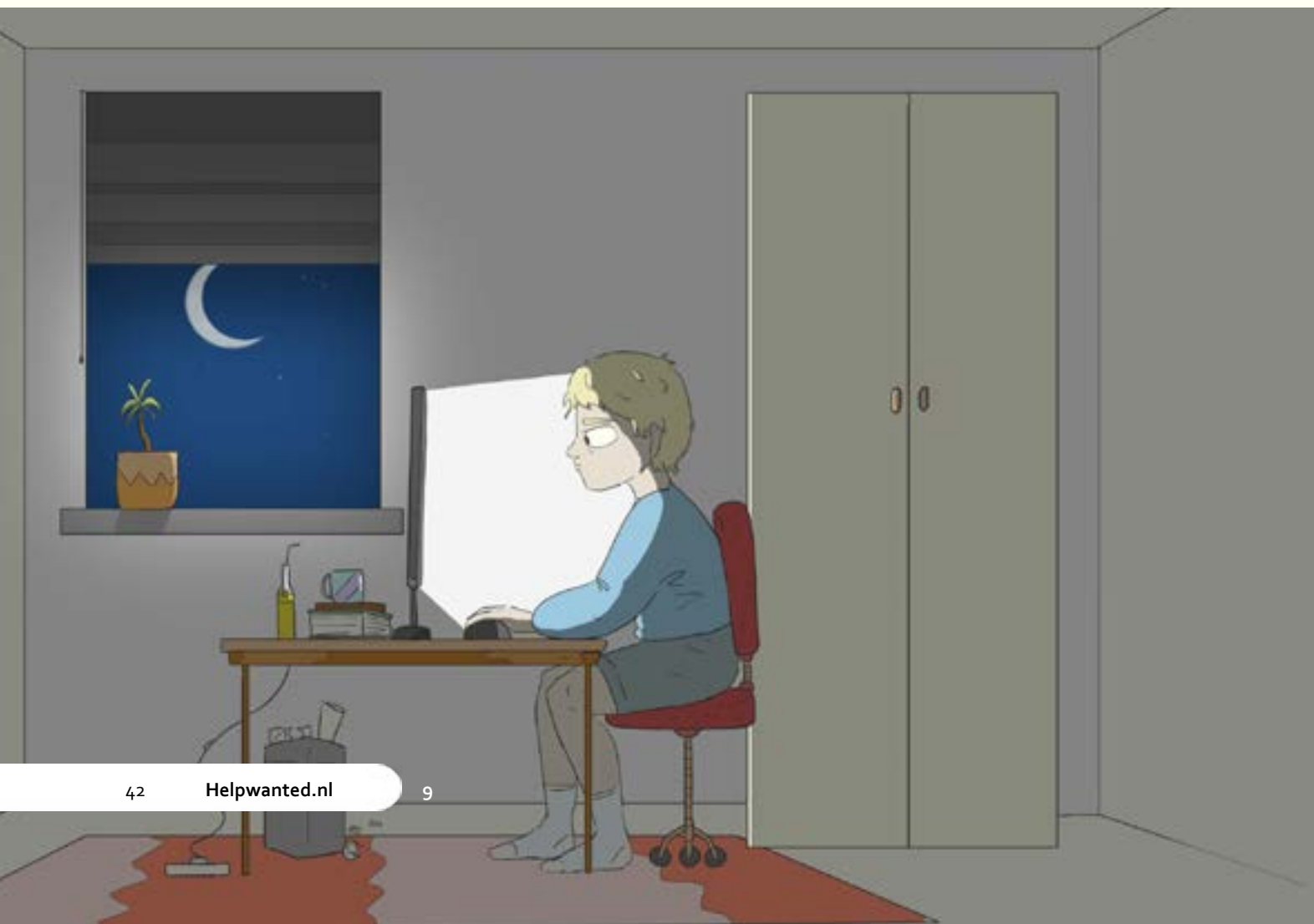
Net als bij Simon is de afpersing bij Sam (19) vrij recent voorgevallen en nam hij na enkele dagen contact op voor een interview om zijn verhaal te kunnen delen middels het e-mailadres van het onderzoek. Hij vertelde zijn verhaal, al zat de schrik er soms nog goed in. Ook zocht hij soms naar bevestiging of hij wel goed had gehandeld naar aanleiding van de informatie die hij online had gevonden. 'Ik ben nog steeds geschrokken. Heb wel gelezen dat als je het contact met de bedreiger verbreekt dat ze er dan niet veel meer aan hebben.' En dat is wat Simon heeft gedaan:

'Ik zag 2500 euro staan ik dacht: Ah dit zit goed fout. Dus ik heb gestrest gewoon alles geblokkeerd zonder het goed te lezen. Geloof dat er een linkje bij zat. Als ik het zou lezen met al die dreigementen zou je het uit paniek nog echt doen...'

Paniek was er wel, maar hij besloot direct om op geen enkel verzoek in te gaan: 'Wel paniek natuurlijk. Maar 2500 euro is natuurlijk een absurd bedrag. Ook omdat die filmpjes vaak niet lang op Youtube blijven staan. 'Hij controleerde nog wél de link die hij toegezonden heeft gekregen via Whatsapp, deze heeft er volgens hem nog geen 10 seconden op gestaan. 'Rapporteren was al niet meer mogelijk. Daarna de zoekopdracht herladen. Toen was het weg. [...] Toen heb ik haar geblokkeerd. Daarna nog 10 berichten ontvangen via een ander nummer. Ook gelijk geblokkeerd niet eens gelezen. Wat tips gezocht op internet, die opgevolgd.'

Na de afpersing, die snel verliep nadat hij enkele uren met haar had gesproken, spendeert hij de rest van de nacht op internet op zoek naar informatie die hem zou kunnen helpen; een vriend helpt hem hierbij: 'Ik zat vooral in m'n hoofd met wat ik kon doen om de schade te beperken. Dus heel de nacht op internet research gedaan.'

De vriend die hem hierbij hielp, stuurde informatie die hij vond op websites, waaronder de website van Helpwanted.nl. Zijn vriend vond het 'oprecht vervelend' en schoot hem direct te hulp. Of hij het zijn ouders vertelt, weet hij nog niet. 'Ik kan er redelijk goed mee om gaan nu.' Simon beschrijft zijn zelfredzaamheid en denkt het mogelijk enkel te delen wanneer hij het niet meer alleen af zou kunnen. Wanneer hij toelicht wat de mogelijke reacties van zijn ouders zouden zijn beschrijft hij: 'Het zou toch mijn eigen schuld zijn. Moet je dat maar niet doen. Zeer teleurgesteld [...] (Ik) moet verantwoordelijkheid nemen voor mijn eigen acties. Hier denk ik zelf iets anders over. Want ik zit natuurlijk wel redelijk in mijn ontdekkingsfase.'

In dit hoofdstuk wordt er op verschillende niveaus gekeken naar de relatie tussen de respondenten en de daders. Hadden respondenten een intieme relatie met de dader of kenden zij de dader (helemaal) niet? Wanneer respondenten de daders wel kenden, kenden zij de daders dan offline of online, of beide? En was dit mogelijk van invloed op het bedrag dat de afperser van het slachtoffer eist? En hoe lang hebben de slachtoffers contact gehad met de dader voordat zij zijn afgeperst met naaktbeelden? Daarnaast is gekeken naar wat het geslacht is van de dader. Het blijkt dat sommige respondenten niet (meer) zeker weten of ze met een man of een vrouw gepraat hebben. En in hun beschrijvingen vaak aangeven dat ze tijdens het spannende online contact met een vrouw gechat hebben, maar dat de afperser toch echt wel een man moest zijn.

5.1 Contact met de dader

Nadat respondenten hun dader ontmoet hebben op een platform, hebben zij vaak enkele uren contact met de dader voordat zij worden afgeperst met naaktbeelden. De kleinste groep (2,5%) respondenten heeft een jaar of langer contact met de dader. Bijna een op de drie respondenten (32%) heeft maximaal een half uur contact met de dader voordat zij worden afgeperst met naaktbeelden. Meer dan de helft van de respondenten heeft enkele uren contact gehad met de dader voordat zij werden afgeperst (57%). 68.5 % van de respondenten heeft een dag of korter contact gehad met de dader voordat ze financieel zijn afgeperst met naaktbeelden.

'We waren aan het chatten, toen ging het over naar een seksueel gesprek en gingen we *cammen*; en toen zijn er foto's gemaakt.'

(Respondent 8)

27% van de respondenten heeft enkele dagen contact gehad met de dader voordat de afpersing plaatsvond, zoals respondent 476 nader toelicht:

'Enkele dagen gepraat en foto's uitgewisseld. Hierna begon hij te dreigen dat ik hem geld moest geven of hem moest pijpen.'

(Respondent 476)

Respondenten die voor ze werden afgeperst een relatief lange periode contact hadden, benoemden dit ook vaak in hun verhaal. Hierbij kwam vaak ter sprake dat ze een vertrouwensband hadden opgebouwd met de afperser:

'Hebben vervolgens ongeveer twee weken lang elke dag wel gesproken, vervolgens een foto's) van elkaar gestuurd (normaal, hoe we eruitzagen).'

(Respondent 246)

Bij respondent 246 is het proces geleidelijk verlopen van het versturen van 'normale' beelden naar naaktbeelden. Respondent 3 heeft nog langer contact gehad met de dader dan respondent 246. Hij benoemt ook dat ze al 'best lang' aan het praten waren en dat hij de dader vertrouwde:

'Het klikte tussen ons en we waren al best lang met elkaar aan het praten dus ik vertrouwde haar maar niets was minder waar. Een paar maanden later stonden we op het punt om af te spreken.'

(Respondent 3)

Ook bij respondent 17 verliep het proces erg geleidelijk en kreeg het gesprek pas na maanden contact een seksuele wending:

'Na enkele maanden contact via chat wilde ze wat meer doen dan alleen praten en begon sekspraat te doen.'

(Respondent 17)

Tijdsduur Contact voor Afpersing (%)
(n = 200)

Diagram 2. Tijdsduur van het contact voor de afpersing.

5.2 Relatie tot de dader

Twaalf respondenten hebben een relatie met de dader (gehad). Verder lijken de respondenten voornamelijk op zoek te zijn naar een 'spannend' contact met onbekenden, zo ook respondent 53: 'Het was gewoon een leuk en spannend contact.' Een overgrote meerderheid van de respondenten, namelijk 94%, heeft geen relatie met de dader gehad. Dit percentage benadrukt dat financiële afpersing met naaktbeelden dus vaak niet gaat om het delen van naaktbeelden nadat een relatie verbroken is, zoals bij wraakporno (Schram e.a., 2020). Dat de meeste respondenten geen relatie hadden met de respondenten, zegt verder niet iets over of de respondenten de dader kennen. De dader kan alsnog een (online) vriend of kennis zijn bijvoorbeeld. Uit het onderzoek blijkt dat respondenten vaak (79%) de dader niet kennen. Er is niet onderzocht hoe de respondenten de begrippen 'bekend' en 'onbekend' geïnterpreteerd hebben bij de vraagstelling of de dader een (online) bekende was of onbekende. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat een respondent een half uur contact heeft gehad met een dader en deze als bekende ziet, terwijl een andere respondent met dezelfde periode van contact, zijn dader als onbekende ziet. De intentie achter het zoeken van online contact is vaak niet om een relatie te beginnen, maar juist om een spannend, vluchtig en anoniem contact met iemand te hebben. In een aantal gevallen lijkt dit echter wel het geval en hebben respondenten de dader online leren kennen en hebben daarna offline ook afgesproken. Voorbeelden hiervan zijn respondent 57 en 131:

'Aanvankelijk online, maar daarna offline leren kennen.'
(Respondent 57)

'Leren kennen via Tinder. Een tijd gedatet. Ik wilde een relatie, maar hij niet. Dat zorgde voor slechter contact. Toen wilde hij ineens geld om te voorkomen dat intieme foto's die we gemaakt hadden tijdens seks door hem werden gepubliceerd.'
(Respondent 131)

Respondenten die zijn afgeperst door een bekende, zijn onder andere afgeperst door vrienden, klasgenoten, mensen met wie ze aan het daten waren of exen. Zo is respondent 197 afgeperst door zijn ex:

'Nou mijn ex had mijn naaktfoto's en video's nog en die had ie gepost op Instagram en Snapchat en door mijn hele school.'

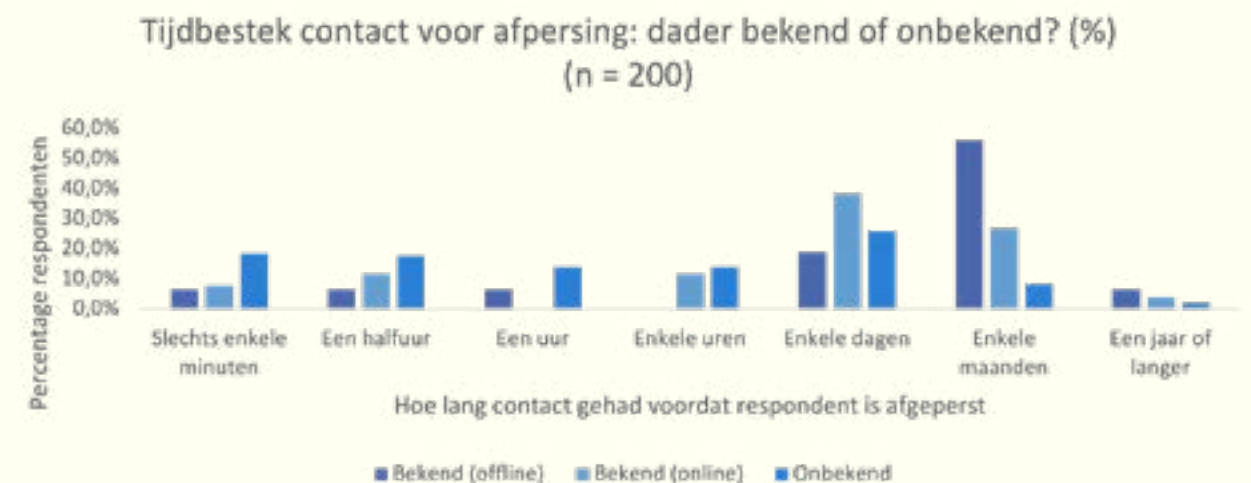
Respondent 426 is afgeperst door een vriend van hem: 'Het was een vriend van me die geld nodig had.' En respondent 475 is afgeperst door iemand met wie hij aan het daten was:

'Wij waren aan het daten. Naaktbeelden werden in persoon, privé gemaakt. Naaktbeelden werden gebruikt als hefmiddel om geld, diensten, seks, en "liefde" te krijgen.'

Hoewel het percentage respondenten dat is afgeperst door een (online) bekende beduidend lager is dan respondenten die zijn afgeperst door een onbekende, is toch ruim 1 op de 5 respondenten afgeperst door een (online) bekende (21%). Een verklaring voor de percentages van (online) bekenden en onbekenden is dat respondenten onderling verschillende definities hanteren over wanneer zij een dader als bekend (online of offline) of onbekend zien.

Om meer inzicht te kunnen krijgen in wanneer respondenten een dader zien als (online) bekend of onbekende, is gekeken naar hoe lang respondenten contact hebben gehad met de dader voordat zij zijn afgeperst en of zij de dader zien als (online) bekende of onbekende.

Ruim 38% van de respondenten die aangeven de dader online te kennen, heeft maar enkele dagen contact gehad met de dader voordat zij werden afgeperst. Dit betekent dus dat deze groep respondenten na enkele dagen online contact met de dader, de dader al zagen als bekende. Anderzijds geeft ruim 10% van de respondenten die de dader niet kennen aan, dat zij enkele maanden of langer contact gehad hebben met de dader. Dit is opvallend omdat deze groep respondenten relatief lang contact gehad heeft met de dader.

Grafiek 6. Contact voor de afpersing, bekend of onbekende dader.

Een potentiële verklaring voor zowel de groep respondenten die aangeeft dat de dader een bekende is na relatief kort contact en de groep respondenten die aangeeft dat de dader een bekende is met relatief lang contact, kan te maken hebben met de band van vertrouwen die respondenten opbouwen (en afbreken na de afpersing) met de dader.

5.3 Identiteit van de dader

Er is weinig onderzoek gedaan naar de daders van financiële afpersing met naaktbeelden, echter er zijn wel enkele onderzoeken gedaan naar de daders van seksuele *sextortion*. Onderzoek van Powell e.a. (2019) wijst bijvoorbeeld uit dat de meeste daders van seksuele *sextortion* vooral mannen zijn en onderzoek van Europol (2017) stelt dat er ook georganiseerde misdaad achter kan zitten, bestaande uit criminele bendes. En in Nederland is, zoals beschreven in de inleiding, recent een bende opgerold die honderden jongens en mannen hebben afgeperst. Het doel van dit onderzoek is niet om een daderprofiel te schetsen, maar er is wel gekeken naar het geslacht van de daders. Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan dat de dader een man is (53%) en de overige respondenten geven aan dat de dader een vrouw is (47%). Uit het onderzoek blijkt dat de respondenten niet altijd zeker zijn over het daadwerkelijke geslacht van de dader. Wanneer respondenten vertellen over de dader, geven zij op verschillende manieren aan onzeker te zijn over het geslacht van de dader, zoals respondent 15: 'De webcam ging aan en hij/zij heeft foto's ervan gemaakt.' Respondent 121 is ook niet helemaal zeker van het geslacht van zijn dader

Opvallend is dat wanneer sommige respondenten praten over het contact voordat de afpersing heeft plaatsgevonden, het gaat vaak over zij/ze/haar en wanneer respondenten het hebben over de afpersing en het contact na de afpersing, respondenten overstappen naar hij/hem of overstappen naar meervoud.

'Het meisje stak haar rechterhand in de lucht en dus was ik zeker van het feit dat zij 'echt' was en dus naar hetzelfde op zoek was' ... 'De dader dreigde de opgenomen video waarop ik masturberend in beeld was te delen met al mijn Facebook vrienden. In ruil voor de video eiste hij geld op.'
(Respondent 10)

Andere respondenten dachten eerst met een vrouw te praten, maar uiteindelijk bleek het een man te zijn. Het lijkt erop dat respondenten vaak dachten dat ze met een vrouw aan het praten waren, maar tijdens of na de afpersing erachter kwamen dat dit niet zo was. Respondent 59 dacht met een meisje aan het praten te zijn, echter hij kwam erachter dat dit toch niet zo bleek te zijn:

'Naaktfilmpje van mezelf met een "meisje" gedeeld. Terwijl ik lag te masturberen. Dit bleek een volwassen man van 25 te zijn.'
(Respondent 59)

Ook Lucas dacht eerst aan een (volwassen) vrouw die, zo vertelde ze, net haar relatie had beëindigd en het fijn vond om met iemand te praten. Maar toen hij het geld over maakte, bleek hij de bedragen over te moeten maken aan een man genaamd Hamza in Marokko. Tijdens het interview verwijst hij naar 'zij' en wanneer hij beschrijft hoe hij het geld heeft overgemaakt, spreekt hij over een 'hij' en 'hem'. Voordat het interview van Lucas plaatsvond, heeft hij ook de vragenlijst ingevuld. In zijn beschrijving over de afpersing beschrijft hij het volgende:

'Via Yubo zei ze dat ze het net had uitgemaakt met haar vriend en geil was, ik was dat ook op dat moment. Toen stuurde hij video's via Snapchat van een vrouw die in bed lag. En langzaam deden

we meer. Uit het niets stuurde hij screen recordings van mij en hij zei dat hij het naar mijn familie zou sturen als ik niet zou gaan betalen.'
(Respondent 184 – Lucas)

Wanneer er verder gekeken wordt naar de perceptie die de respondenten hadden van het geslacht van de dader, valt op te maken dat 42.5% van de respondenten zeker weet dat de dader een man is. 38% van de respondenten weet zeker te zijn afgeperst door een vrouw. 10.5% van de respondenten dachten met een vrouw te praten. Maar uiteindelijk kwamen de respondenten erachter dat ze met een man aan het praten waren, zoals respondent 10:

'Ik had contact met een meisje, maar toen het beeld op zwart ging en ik daarna mijzelf terugzag, sprak ik met een man.'
(Respondent 10)

Geslacht Afperser	Aantal	Percentage
Man	85	42,5%
Vrouw	76	38,0%
Eerst een vrouw, toen een man	21	10,5%
Aanname: man	14	7%
Deed zich voor als een leeftijdsgenoot (m)	1	0,5%
Deed zich voor als een leeftijdsgenoot (v)	1	0,5%
Geen flauw idee	2	1%

Tabel 1. Geslacht afperser.

7% van de respondenten heeft het vermoeden met een man gepraat te hebben, maar weet dit niet zeker. Een voorbeeld hiervan is respondent 473: 'Video was een vrouw maar sterk vermoeden dat er een man achter zat.'
(Respondent 473). De overige 2% weet niet zeker met wie ze gepraat hebben of ze hebben gepraat met iemand die zich voordeed als een leeftijdsgenoot, zoals bij respondent 141:

'Hij zei dat hij ook 15 was en op jongens viel, net als ik. In het begin geloofde ik hem. Ik weet nu nog steeds niet wie hij/zij is. Hij stuurde wel foto's/filmpjes, maar die waren misschien van andere slachtoffers of gewoon van het internet idk (I don't know). Ik heb ze allemaal weggegooid. De filmpjes leken in ieder geval wel van een jonge jongen van 15 of zoiets en niet van iemand die ouder is. Zeker geen meerderjarige.'
(Respondent 141)

Het vorige hoofdstuk liet zien dat het merendeel van de respondenten de daders niet kennen. Maar waar ontmoetten de respondenten deze daders dan? Wat valt er te zeggen over het type online ontmoetingsplatforms waar de respondenten en daders voor het eerst samenkwamen? De platforms staan centraal in dit subhoofdstuk. De platforms worden op twee manieren belicht; namelijk voor en na afpersing. Voordat de afpersing heeft plaatsgevonden, wordt onderzocht op welke platforms de respondenten de daders ontmoet hebben en of dit ook daadwerkelijk het platform is waarop de respondenten zijn afgeperst. Niet alle respondenten worden afgeperst op het platform waar zij de dader ontmoeten hebben en ook niet alle respondenten hebben contact op een enkel platform. Nadat de respondenten zijn afgeperst, wordt er gekeken op welk platform dit was en of bepaalde kenmerken van de respondent mogelijk van invloed zouden kunnen zijn op het platform waarop het contact gelegd wordt en waar de afpersing plaats vindt. Daarnaast worden ook de platforms zelf onder de loep genomen, welke platforms lenen zich het beste voor welk stadium van de afpersing?

6.1 Platforms vóór de afpersing

Naezer (2015) stelt dat jongeren verschillende redenen hebben om online op zoek te gaan naar 'spannend' contact. Zo zijn het leerprocessen, ontdekken jongeren steeds meer online wat liefde en seksualiteit inhoudt en ontmoeten ze hun liefde online. Jongeren hebben ook spannende contacten online voor avontuur en plezier. Deze diverse redenen (kennis, contact en avontuur) komen ook terug in de beschrijving van de respondenten. Zo gebruikt respondent 285 het online contact om zich te kunnen oriënteren op seksueel gebied:

'Nou, je bent gezellig bezig en je bent jong en wilt jezelf seksueel oriënteren. Je komt een meid tegen die seksueel tegen je doet en je hebt dan wel interesse.'
(Respondent 285)

Zo gebruikt respondent 285 het online contact om zich te kunnen oriënteren op seksueel gebied:

'Nou, je bent gezellig bezig en je bent jong en wilt jezelf seksueel oriënteren. Je komt een meid tegen die seksueel tegen je doet en je hebt dan wel interesse.'
(Respondent 285)

Andere respondenten, zoals respondent 127 en 136 benadrukken op zoek te zijn gegaan naar seksueel getinte gesprekken:

'Ik voelde me opgewonden en ging op Omegle. Daar nam iemand contact op en toen ben ik verder gegaan via Kik waar ik opgelicht ben.'
(Respondent 136)

'Ik had iemand leren kennen via Omegle, voor een leuke geile chat.'
(Respondent 127)

Naast deze verschillende motivaties om online op zoek te gaan naar spannende contacten, staat het Internet jongeren ook in staat om romantische relaties aan te gaan zonder controle van volwassenen en zonder geografische belemmeringen (Pascoe, 2011). Dit wil echter niet zeggen dat het opdoen van online contacten niet samen kan gaan met bestaande offline contacten, of altijd alleen wordt uitgevoerd. Zo ging respondent 4 tijdens een tussenuur met zijn schoolvrienden op zoek naar spanning:

'Ik had een tussenuur op school, maar verveelde me met mijn vrienden. Dus kwam iemand met het idee om op Omegle te grappen. Er was niks serieus bezig.'
(Respondent 4)

Niet alle respondenten zijn zelf op zoek gegaan naar een vrijblijvend spannend of vluchtig seksueel contact. En de hierboven beschreven respondenten leken goed te weten op welk platform ze deze spanning konden vinden. Echter, de meerderheid van de respondenten geeft aan uiteindelijk naaktbeelden verstuurd te hebben, nadat zij in de veronderstelling waren een band opgebouwd te hebben. Of ze waren bezig die op te bouwen of zijn enigszins 'overgehaald'. Zo besloten respondent 17 en respondent 64 uiteindelijk naaktbeelden te sturen, omdat ze de dader leuk vonden of het fijn vonden leuk gevonden te worden:

'Ik ging erin mee omdat ik haar leuk vond.'
(Respondent 17)

'Ik denk dat ik ermee doorging doordat ik me wel geveleid voelde.'
(Respondent 64)

Ondanks dat hoofdstuk vier uitwees dat het merendeel van de slachtoffers seksuele ervaring had, blijkt in enkele beschrijvingen dat daders ook inspelen op de onzekerheid en/of het hebben van weinig ervaring op seksueel vlak van respondenten:

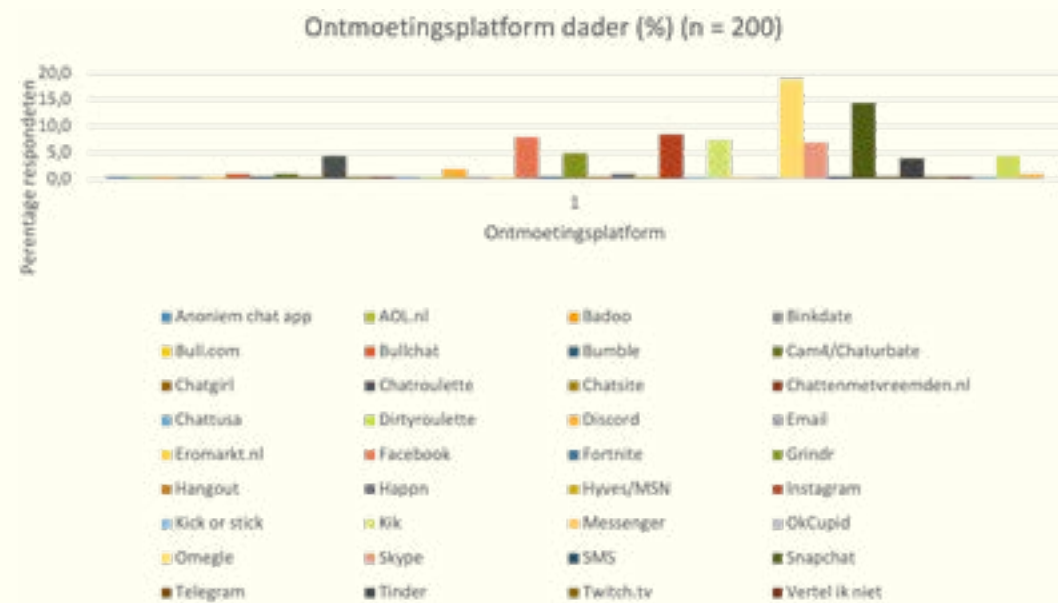
'Het was de eerste keer dat ik met een jongen naar bed ging en achteraf had ik niet moeten instemmen met die foto's, maar ik was wat onzeker.'
(Respondent 131)

'Hij wou een keer samen aftrekken via cam. Maar ik vond het spannend en heb dit nog nooit eerder gedaan met een jongen. Toen heeft hij mij gemotiveerd en ben ik ermee begonnen.'
(Respondent 133)

Er werd misbruik gemaakt van het idee van een al dan niet vriendschappelijke relatie, ontstaan op het platform, om respondenten over te halen naaktbeelden te sturen:

'We waren gewoon aan het praten over Fortnite. Hij was gewoon een goede vriend van mij geworden. Maar opeens vroeg hij hoe je moest masturberen. Ik dacht: waarom niet; hij is m'n vriend. Dus ik deed het.'
(Respondent 134)

Zoals ook duidelijk is geworden in de casusbeschrijvingen in hoofdstuk vier en enkele van de beschrijvingen van respondenten op deze en voorgaande pagina's, wordt er contact gelegd met jongeren op verschillende platforms. In totaal zijn er 35 verschillende ontmoetingsplaatsen benoemd. Dit waren *social media*-apps, datingplatforms en chatplatforms die het mogelijk maken (inter)nationale contacten op te doen of die ontwikkeld zijn om het spelen van online games te ondersteunen. van het spelen van online games. Het platform dat het vaakst is beschreven door de respondenten als dé plek waar het eerste contact is opgedaan is de chatsite Omegle. Omegle is een gratis website waar anoniem met vreemden gechat kan worden. Maar liefst 19% van de respondenten geeft aan de dader op dit platform ontmoet te hebben. Op de tweede plek volgt Snapchat met 14,5%. Op de derde plaats, staat het *social media* platform Instagram. 8,5% van de respondenten hebben de afperser op Instagram ontmoet.

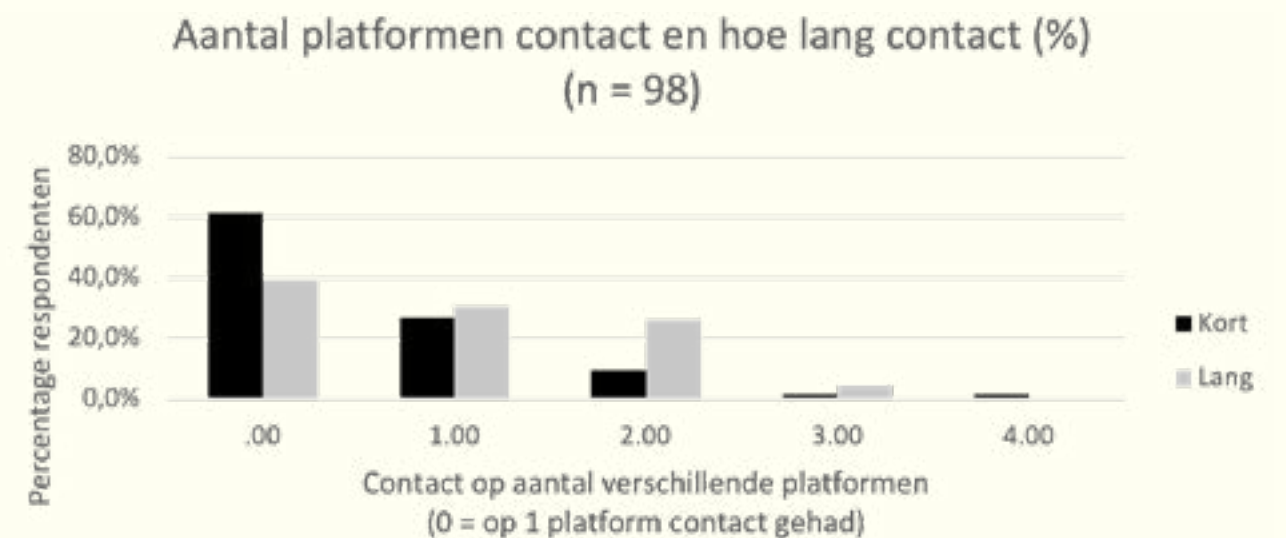
Grafiek 7. Ontmoetingsplatformen.

Instagram is onderdeel van Facebook, en biedt toegang tot een onlinenetwerk waar je – al dan niet bewerkte foto's en filmpjes – kan versturen. Deze top drie van platformen waar respondenten de dader ontmoeten hebben, vormen samen 41,5% van de ontmoetingsplekken. Instagram is onderdeel van Facebook, en biedt toegang tot een onlinenetwerk waar je – al dan niet bewerkte foto's en filmpjes – kan versturen.

De grootste groep respondenten die de dader ontmoet heeft op Omegle, namelijk 67,6%, was tussen de 16 en 20 jaar toen ze zijn afgeperst. Ook Kik heeft de grootste groep in de leeftijdscategorie van 16 tot en met 20 jaar; 66% van de respondenten die de dader op Kik ontmoet hebben, valt in deze leeftijdscategorie ten tijde van de afpersing. Hoewel bij Snapchat vrijwel alle leeftijden voorkomen, is opvallend dat de jongste respondent 10 jaar oud was toen hij zijn dader ontmoette op Snapchat. Sommige respondenten ontmoeten de dader op het platform waar zij uiteindelijk ook zijn afgeperst, terwijl bij andere respondenten de afpersing plaatsvindt op een ander platform dan waar de initiële ontmoeting heeft plaatsgevonden. 52,5% van de respondenten³ is afgeperst op het platform waarop zij de dader ontmoet hebben, terwijl 47,5% van de respondenten ergens anders is afgeperst. Respondenten⁴ geven onder andere aan afgeperst te zijn op Skype (9%), Snapchat (7,5%) en WhatsApp (7%). Enkele respondenten geven zelfs aan op meerdere platformen tegelijkertijd te zijn afgeperst doordat de afperser contact probeerde te leggen en behouden om continue pressie uit te oefenen op het slachtoffer. Wanneer de slachtoffers slechts op een platform contact hebben gehad met de afperser, betekent dit echter niet dat de afperser geen contactgegevens (of liever: persoonsgegevens) van het slachtoffer heeft weten te achterhalen.

6.2 Platforms na afpersing

Na te zijn afgeperst op een platform, hebben sommige respondenten nog contact met de dader op een of meerdere platformen. 1 op de 5 respondenten heeft na afpersing contact gehad met de dader op WhatsApp (20%); maar ook Skype (12,5%), Facebook, Snapchat (11%) en Instagram (9,5%) zijn platformen waar veel respondenten nog contact hebben met de dader. Respondenten hebben – na alleen contact te hebben gehad op het platform waar ze de dader ontmoet hebben en zijn afgeperst (45,5%) – het vaakst contact op 1 ander platform (40%).

Grafiek 8. Aantal platformen waarop er contact is geweest.

'Ik zat op Omegle. Hoewel ik me hier normaal gesproken niet mee bezig hield, leek het me weer geinig om het op een avond op te zoeken. Ik raakte aan de praat met een meisje. Dit meisje was op zoek naar meer dan alleen een gesprek. Jaren voor deze avond heb ik wel eens eerder de website bezocht en heel af en toe, in overeenstemming natuurlijk, handelingen verricht met een onbekende. Deze keer leek niet anders. Omdat het contact via Omegle niet heel stabiel is, besloten we elkaar op te zoeken op Skype.'

(Respondent 10)

Respondenten⁵ waarbij de daadwerkelijke afpersing kort duurde, hebben het vaakst alleen contact op het platform waarop zij de dader ontmoet hebben (66,3%). Opvallend is dat deze groep respondenten ook contact heeft op 4 verschillende platformen na de afpersing. De groep respondenten waarbij de afpersing lang duurde, hebben maximaal op 3 verschillende platformen contact gehad met de dader na de afpersing. Ruim de helft (56,5%) van de respondenten⁶ waarbij de afpersing lang duurde, hebben contact gehad op andere platformen naast het ontmoetingsplatform. Bij respondenten⁷ waarbij het tijdbestek van de afpersing kort was, is dit ruim een op de drie (38,7%) respondenten.

6.3 Stadia van de afpersing

In zijn artikel over *sextortion* onder jongeren in Tsjechië omschrijft Kopecky (2017: 5-7) de verschillende stadia die slachtoffers doorlopen. Uit ons onderzoek blijkt dat het overgrote deel van de respondenten ook dezelfde stappen doorlopen als slachtoffers van *sextortion* zoals Kopecky beschrijft. De eerste stap is contact leggen met het slachtoffer door middel van simpele zinnen zoals 'Hoi, laten we chatten!' óf 'Hoi, hoe gaat het met jou?'. Na een positief antwoord van het slachtoffer, gaat het proces verder. De dader begint met het versturen van foto's die in het begin nog niet intiem zijn (Kopecky, 2017:5). Aan de hand van beschrijvingen van respondent 141 en 113 worden deze stadia toegelicht.

'Het begon op Omegle. Dan zeg je meestal eerst hoi en ik ben een jongen van 15 en hij zei 'ik ook.'

(Respondent 141)

De volgende stap is manipulatie door complimenten te geven; de dader geeft het slachtoffer veel complimenten over zichzelf of over de zojuist gestuurde foto en vraagt (mogelijk) om meer foto's.

'Het vertrouwen dat ze geven door aan te geven wat een bijzonder en mooi lijf je hebt. Brengt je al snel zo ver dat je vertrouwen krijgt.'

(Respondent 113)

De derde stap die een dader onderneemt is dat hij de persoonsgegevens van het slachtoffer weet te achterhalen én verifieert. Het doel is hierbij uiteraard om er zeker van te zijn dat de foto's die het slachtoffer heeft gestuurd ook echt foto's van het slachtoffer zijn.

'Maar ik begon hem wel meer te vertrouwen. Hij vroeg ook dingen over mijn hobby's en school en over mijn broertjes.'

(Respondent 141)

Nadat de dader er zeker van is dat de foto's bij de gegevens horen die hij heeft van het slachtoffer, begint hij de intimiteit op te bouwen. Werden er eerst nog foto's gedeeld waarin het slachtoffer (deels) gekleed was, vraagt de dader nu steeds gerichter om naaktbeelden; en/of hij vraagt het slachtoffer om seksuele handelingen uit te voeren voor de camera of dit vast te leggen op foto.

'Dus in goed vertrouwen laat je je body zien en dat ging met de tijd steeds verder tot helemaal naakt.'

(Respondent 113)

Het allerlaatste stadia van afpersing is dreigen om een opname van de seksuele handeling of naaktfoto's te delen met vrienden op social media of door te dreigen het tegen de ouders te vertellen. Platforms zoals Omegle lenen zich goed voor een eerste contact, je bent daar anoniem. Maar zoals respondent 10 ook aangaf, de geluidskwaliteit is niet zo optimaal als bij een platform als Skype of Google Hangouts.

Deze platforms lenen zich goed voor een wat intiemer gesprek. Wanneer er gesproken wordt op platforms zoals Skype of Google hang outs en er gebeld wordt via een webcam, kunnen er niet direct afbeeldingen of videogesprekken opgenomen worden. Dit geldt nog meer voor Snapchat. Wanneer er een 'Snap' wordt verzonden, is die foto of video in *realtime* gemaakt.

Dit zou de betrouwbaarheid moeten vergroten, het betekent immers dat alle verzonden Snaps op dat moment moeten worden gemaakt en dus van de persoon zijn met wie je praat. Lucas, die zijn afperser ontmoette op Yubo wordt gevraagd om te snappen. Hij legt mij tijdens het interview uit dat hij juist door het gebruik van Snapchat geen argwaan kreeg:

'Het leek ook echt alsof ik Snaps van haar kreeg, dus het was eh niet zeg maar als je video's stuurt, voor opgenomen video. Dan gaat het via chat. Maar dit was gewoon een foto die je open moest klikken, net zoals Snapchat werkt. Dat vond ik al wel heel raar, van oh het is niet nep, dacht ik op dat moment. Het is echt een persoon, die het nu maakt. Ja, maar ja, blijkbaar niet. [...] Ik dacht nog van: oh, ik moet wel eh voorzichtig zijn want het ziet er wel een beetje nep uit, wat er gebeurt. Vooral hoe snel de berichten gingen, hoe snel het allemaal ging. Maar toen ik die Snapchats van haar kreeg, dacht ik wel van: oh, het is een echt persoon. Omdat het er ook echt uitzag.'

(Lucas,)

De foto's die Lucas gestuurd kreeg, waren uiteindelijk niet echt. Naast 'fake'-foto's beschrijven respondenten ook dat ze te maken hebben gehad met vooraf opgenomen video's. Veel respondenten geven aan dat ze - om er zeker van te zijn dat ze niet in de maling werden genomen of het toch niet helemaal vertrouwden - enkele 'verificaties' toepasten. Zo lieten ze snel foto's reversen^{xxi}, vroegen ze 'het meisje' in beeld haar vingers op steken en mocht het dan toch mis gaan, dan zorgden ze dat hun gezicht niet op de foto stond:

'We hebben elkaar leren kennen op een onlinechatsite (Chatplaza). Hebben vervolgens twee weken lang elke dag wel gesproken, vervolgens foto's naar elkaar gestuurd. Normaal van hoe we eruitzagen. Deze foto's heb ik *gereversed* (gekeken of ik deze foto's ergens online terug kon vinden), dit is voor mij meestal een overtuigend iets. Van het een kwam het ander en zijn we gaan sexten. Ik heb nooit foto's gestuurd met zowel hoofd als geslachtsdeel erop.'

(Respondent 246)

'Via Omegle in contact met een meisje (later bleek anders). Leuk gesprek en uiteindelijk nummers uitgewisseld. Het leek allemaal erg vertrouwd te zijn. Op Whatsapp werd het gesprek uiteindelijk wat seksueel getinter en kreeg ik een spannende foto toegestuurd. Degene op die foto leek erg op de profielfoto op Whatsapp dus wederom een sein dat het wel te vertrouwen leek. Ik stuurde vervolgens een foto waarna er gevraagd werd of ik een foto wilde sturen met twee vingers erbij op. Zodat zij wist dat de foto live was gemaakt. Zo gezegd zo gedaan en later werd ik geconfronteerd met gemaakte screenshots van het gesprek, de Facebook pagina's van bekenden van mij en de naaktfoto. Waarna de afpersing begon; ik moest betalen anders zouden ze het verspreiden etc.'

(Respondent 39)

Dit is met name het geval wanneer andere social media accounts, zoals Skype verbonden zijn aan Facebook.

'Ik zat op Omegle en na een paar uur met een meisje gechat en via de webcam gepraat te hebben gingen we over op Skype. Daar gingen we uit de kleren en begonnen we te masturberen voor de camera. Tijdens dit stopte haar beeld ineens en veranderde het beeld ineens naar niks. Toen werd mij verteld dat ik ben opgenomen en aan de hand van mijn Skypenaam was diegene achter mijn Facebook gekomen.'

(Respondent 236)

Via de zoekbalk van Facebook kunnen mensen makkelijk gevonden worden, met name wanneer de voornaam en achternaam van een persoon bekend is. Veel van de Facebookprofielen laten niet alle informatie zien voor niet-vrienden en zijn dus niet zichtbaar voor vreemden. Maar dit is niet per se het geval bij iemands vriendenlijst. Bij de meeste Facebookprofielen is deze contactlijst voor iedereen toegankelijk omdat het afschermen ervan geen standaardinstelling is van Facebook.

De afpersbedragen lopen uiteen. Niet elke respondent gaat over tot betalen. In dit hoofdstuk worden niet alleen de (gemiddelde) bedragen beschreven waarmee de jongens die deelnamen aan het onderzoek zijn afgeperst, maar ook of ze deze bedragen betaald hebben. Hoe hebben ze het bedrag betaald? Hebben ze het bedrag in zijn geheel of in delen betaald? Ook wordt in dit hoofdstuk beschreven of bepaalde kenmerken van de respondenten, zoals leeftijd, opleidingsniveau of het al dan niet hebben van een relatie met de dader, invloed heeft gehad op het afpersbedrag.

7.1 Afpersingsbedrag betaald?

165 respondenten hebben verteld wat hun afpersbedrag was. Het gaat daarbij om het bedrag dat de dader aan de respondenten vroeg. Dit bedrag zegt niets over of de respondent wel of niet het bedrag (al dan niet gedeeltelijk) betaald heeft. Het gemiddelde bedrag waarmee de respondenten zijn afgeperst is € 548,50. Het meest voorkomende bedrag dat respondenten gevraagd is te betalen, is € 500 (13,33%). Het kleinste bedrag wat gevraagd werd is € 10 en het hoogste bedrag is € 5000.

De afpersbedragen lopen uiteen. Niet elke respondent gaat over tot betalen. In dit hoofdstuk worden niet alleen de (gemiddelde) bedragen beschreven waarmee de jongens die deelnamen aan het onderzoek zijn afgeperst, maar ook of ze deze bedragen betaald hebben. Hoe hebben ze het bedrag betaald? Hebben ze het bedrag in z'n geheel of in delen betaald? Ook wordt in dit hoofdstuk beschreven of bepaalde kenmerken van de respondenten, zoals leeftijd, opleidingsniveau of het al dan niet hebben van een relatie met de dader, invloed heeft op het afpersbedrag.

Maar soms werd ook herhaaldelijk gevraagd om (kleinere) bedragen te betalen. Het uiteindelijke bedrag waarmee deze respondenten zijn afgeperst kan dus uiteindelijk hoger zijn dan aangegeven bij de vraag 'hoe hoog was het bedrag waarmee jij bent afgeperst?'.

'Uiteindelijk wou hij steeds meer en vaker dat ik dingen deed; anders gingen de screenshots online of ik moest elke dag 10 euro betalen.'
(Respondent 133)

Ook respondent 467 werd herhaaldelijk afgeperst met een kleiner bedrag:

'Ze vroeg me elke dag 10 euro als ik dat niet deed zou ze mijn dickpic online zetten.'
(Respondent 467)

Faisel is maandenlang afgeperst door een meisje van zijn leeftijd en haar vriend. Maandenlang heeft hij, ter voorkoming dat zijn beelden online werden geplaatst, bedragen overgemaakt en paysafecards^{xvii} gekocht, in totaal gaat het om duizenden euro's.

'Destijds kreeg ik aardig wat studiefinanciering voor mijn uni, daarnaast werkte ik veel en had ik aardig wat spaargeld. Het is wel opgelopen tot duizenden als ik alles bij elkaar optel. Steeds met een kaart van minimaal 50 euro meestal. En dan soms wel twee op een dag. Vaker in de week. Ja dan loopt het als snel op.'
(Faisel)

Leeftijd Afgeperst versus Bedrag Afgeperst (n = 165)	Gemiddeld afpersbedrag (EUR)	Minimum afpersbedrag (EUR)	Maximum afpersbedrag (EUR)
9	1000,00	1000	1000
10	257,50	40	475
11	150,00	150	150
12	175,00	100	250
13	1820,00	250	5000
14	377,86	40	1000
15	407,14	50	1000
16	594,21	10	2500
17	238,00	20	500
18	761,67	15	5000
19	248,46	80	800
20	538,23	37	2000
21	379,00	40	1000
22	355,45	50	1000
23	420,00	100	1200
24	1025,00	150	4500
25	756,25	50	3000
26	875,00	500	1000
Totaal	548,50	10	5000

Tabel 2. Leeftijd afgeperst versus bedrag van de afpersing.

Bijna een derde van de respondenten betaalt het afpersbedrag voor een deel of volledig (31%). 20,5% van deze respondenten betaalt het afpersbedrag volledig. Toch betaalt zo'n 69% het door de afperser geëiste bedrag niet. Zoals respondent 165, die de afperser blokkeerde, maar het liefst de afperser aan de schandpaal nagelt.

'[...] Toen zei hij dat ik moest betalen of anders zette hij de foto's online. Ik zei tegen hem dat hij normaal moest doen, en dat er kinderen doodgaan door jullie soort mensen. Hij zei dat ik niet zo brutaal moest doen. Ik zei daarna dat die dickpic niet echt is en dat die van iemand anders is. Hij geloofde dat niet en noemde mijn voornaam in de chat. Ik was er zelf helemaal klaar mee; dus heb hem geblokkeerd en als ik erachter kom dat ze online komen ga ik aangifte doen.'
(Respondent 165)

Wanneer er gekeken wordt naar het gemiddelde bedrag waarmee respondenten afgeperst worden, zien we dat het amper uitmaakt of de respondent de dader wel of niet kende. Maar als we kijken naar de modus, naar welk bedrag het meeste voorkomt, is er wel een duidelijk verschil te zien. Respondenten die aangeven de dader te kennen, worden het meest afgeperst voor een bedrag van € 250; terwijl respondenten die aangeven dat de dader onbekend was, worden afgeperst voor het dubbele bedrag, namelijk € 500. Hieruit kan preliminair geconcludeerd worden dat respondenten die de dader niet kennen, vaker gevraagd wordt een hoger bedrag te betalen. Ook kan dit betekenen, zoals bij Faisel, dat wanneer de afperser een bekende is van het slachtoffer, de afperser vaker om kleinere bedragen zal vragen.

Dader bekend of onbekend (n = 200)	Bekend (offline)	Bekend (online)	Onbekend
Hoe hoog was het bedrag? Gemiddeld bedrag €	€ 546	€ 530	€ 551
Hoe hoog was het bedrag? Modus €	€ 250	€ 250	€ 500
Hoe hoog was het bedrag? Range: Minimum €	€ 10	€ 30	€ 15
Hoe hoog was het bedrag? Range: Maximum €	€ 2000	€ 5000	€ 5000

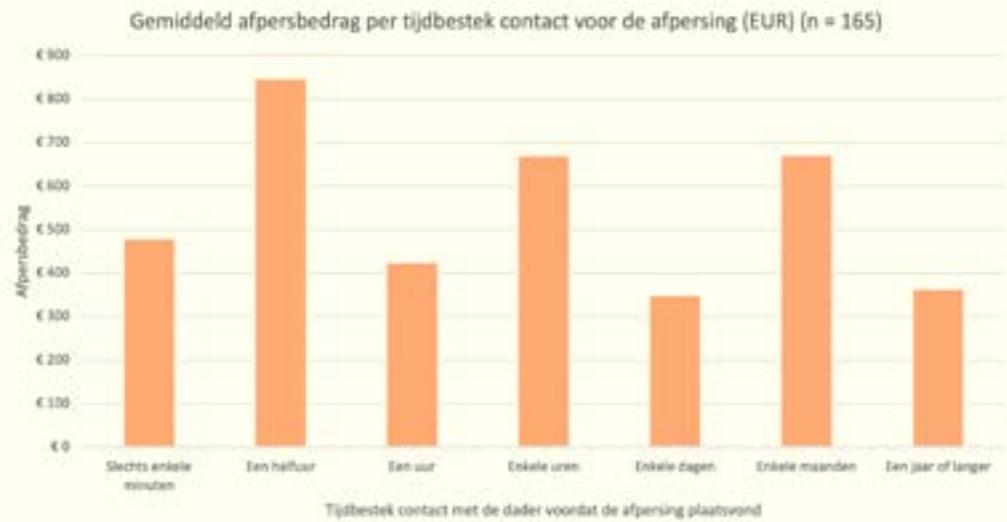
Tabel 3. Bedrag en dader (on)bekend.

Logischerwijs zouden we kunnen aannemen dat hoe langer een slachtoffer contact heeft met de dader, hoe hoger het bedrag is. Echter, dit lijkt niet per definitie het geval. Het meest voorkomen- de bedrag bij respondenten die slechts enkele minuten contact hadden voordat zij zijn afgeperst, was € 500,- terwijl dit bedrag bij respondenten die enkele maanden contact hadden voor zij werden afgeperst, € 100,- bedroeg.

Hoe lang heb je online contact gehad met de dader voordat je werd afgeperst?	Slechts enkele minuten	Een halfuur	Een uur	Enkele uren	Enkele dagen	Enkele maanden	Een jaar of langer
Hoe hoog was het bedrag? (Modus)	€ 500	€ 250	€ 200a	€ 500	€ 100	€ 100	€ 100

Tabel 4. Contact met de afperser en bedrag.

Wanneer er gekeken wordt naar het gemiddelde afpersbedrag per tijdsbestek, is het bij respondenten die een half uur contact hebben gehad met de dader het hoogst. Deze respondenten werd gevraagd gemiddeld € 848,- te betalen. Dit bedrag staat in groot contrast met de respondenten die het langst contact hadden met de dader (een jaar of langer). Het gemiddelde afpersbedrag voor deze groep respondenten is € 365,-; dus een stuk lager dan het algehele gemiddelde afpersbedrag. De groep respondenten die enkele dagen zijn afgeperst, werden gemiddeld voor het laagste bedrag afgeperst, namelijk € 350,-

Grafiek 9. Gemiddeld afpersbedrag per tijdsbestek.

7.2 Afpersbedrag en de betaalwijze(n)

73 respondenten hebben in de vragenlijst beschreven hoe de afperser het geld wenste te ontvangen. De meest voorkomende betaalwijze is via een Nederlandse betaalrekening (30,1%). Bijna één op de vijf respondenten werd gevraagd het afpersbedrag te betalen via Western Union (17,8%). 73 respondenten hebben in de vragenlijst beschreven hoe de afperser het geld wenste te ontvangen. De meest voorkomende betaalwijze was via een Nederlandse betaalrekening (30,1%). Bijna één op de vijf respondenten werd gevraagd het afpersbedrag te betalen via Western Union (17,8%). Via Western Union kun je online geld verzenden naar meer dan 200 landen en gebieden. Andere voorkomende betaalwijzen waren: Bitcoins (8,2%), een buitenlandse betaalrekening (4,1%), GWK Travelex of soortgelijk (2,7%), Paypal (11%) en sommige respondenten weten het niet (meer) (6,9%).

19,2% van deze respondenten⁸ geeft aan op een andere manier gevraagd te zijn te betalen. Andere betaalwijzen voor het afpersbedrag zijn onder andere via een (bel of SMS) tegoedbon (21,4%), via Tikkie (14,3%), via een *Paysafecard* (14,3%) of daadwerkelijk met de dader afspreken en persoonlijk geld overhandigen. Alle respondenten⁹ die aangeven de dader in persoon contant geld betaald te hebben, geven tevens aan dat de dader een bekende was. Respondent 475 betaalde meerdere bedragen en daar bleef het niet bij. Naast het betalen van contant geld, betaalde hij ook op andere wijze: '

'Cash of indirect in de vorm van 'cadeaus'
(Respondent 475)

Respondent 131 wilde zelf juist in persoon betalen en zegt hierover:

'Ik stond erop het contant te betalen om te voorkomen dat die transactie ooit nog terug te vinden is. Ik schaamde me voor de situatie. Ook had ik als voorwaarde gesteld dat ik zelf de foto's verwijderde op zijn telefoon en een kopie naar mezelf stuurde zodat ik kon na gaan of die op het internet kwamen te staan. Ik wilde in de gaten houden of hij kopieën had en die op het internet plaatste.'
(Respondent 131)

Het gemiddelde afpersbedrag is het hoogst bij respondenten die verzocht werden het bedrag te betalen via Western Union, namelijk € 1004,17. Het hoogste afpersbedrag, namelijk € 5000,- komt ook alleen voor bij respondenten die gevraagd zijn via Western Union te betalen. Bij de meest voorkomende betaalwijze, namelijk via een Nederlandse betaalrekening, is het gemiddelde afpersbedrag € 355,33. Het laagste afpersbedrag is €15,- en het hoogste afpersbedrag is in deze groep € 1000,-

Betaalwijze afpersbedrag (n = 92)	Gemiddeld afpersbedrag	Minimum afpersbedrag	Maximum afpersbedrag
Nederlandse betaalrekening	€ 355,33	€ 15	€ 1000
Buitenlandse betaalrekening	€ 683,33	€ 50	€ 1000
Western Union	€ 1004,17	€ 150	€ 5000
GWK of soortgelijk	€ 300,00	€ 300	€ 300
Bitcoins	€ 441,67	€ 100	€ 1000
Paypal account	€ 436,88	€ 100	€ 800
Anders:	€ 485,71	€ 50	€ 2000

Tabel 5. Betaalwijze versus afpersbedrag.

7.3 Het afpersbedrag en de relatie met de dader

Van de respondenten die aangaven dat de afperser een bekende was, heeft meer dan de helft het bedrag contant betaald (54,55%). Sommige respondenten die een relatie hadden met de dader,

8 n = 14
9 n = 6

hebben naast geld, ook diensten verleend om te voorkomen dat hun naaktbeelden gedeeld werden. Een voorbeeld hiervan is respondent 475: Van de respondenten die aangeven dat de afperser een bekende was, heeft meer dan de helft het bedrag contant betaald (54,55%). Sommige respondenten die een relatie hadden met de dader, hebben naast geld, ook diensten verleend om te voorkomen dat hun naaktbeelden gedeeld werden. Een voorbeeld hiervan is respondent 475:

'Naaktbeelden werden in persoon, privé gemaakt. Naaktbeelden werden gebruikt als hefmiddel om geld, diensten, seks, en 'liefde' te krijgen.'
(Respondent 475)

Terwijl anderen die een relatie hadden met de dader, zijn afgeperst met naaktbeelden die al dan niet stiekem zijn genomen tijdens het hebben van seksueel contact, zoals respondent 139:

'Zij heeft stiekem gefilmd tijdens het vrijen en dit tegen mij gebruikt.'
(Respondent 139)

De 154 respondenten die geen relatie hadden met de dader en het afpersbedrag hebben aangegeven, zijn afgeperst voor een bedrag tussen de € 10 en € 5000. Het meest voorkomende bedrag dat respondenten gevraagd is te betalen, is € 500. Ook bij respondenten die de dader niet kenden, bleef het vaak niet bij een eenmalige betaling. Net als de afperser van Faisel, bleef de afperser van respondent 134 om meer geld vragen:

'[...] het was 100 euro. De eerste keer kon ik het wel betalen maar de tweede keer was m'n geld op.'
(Respondent 134)

Ook zijn er enkele daders geweest die de druk bij de respondenten opvoerden door de naaktbeelden op het internet te plaatsen en daarna direct weer te verwijderen. Maar ze wel nét lang genoeg online lieten staan om het slachtoffer te laten ervaren waartoe de dader in staat is. Bij respondent 324 resulteerde dit in het betalen van het afpersbedrag, hoewel de dader om meer geld vroeg na de eerste betaling:

Grafiek 10. Afpersbedrag versus geen relatie met de dader.

'Ik wou geen geld overmaken, maar het stond al op Facebook, dus uiteindelijk heb ik €100,00 overgemaakt naar hem. Hij wou toen meer hebben, maar dat wou ik niet doen, want dan bleef ik bezig.'
(Respondent 324)

Er is een tweedeling in de reacties van de respondenten. Sommige respondenten, zoals respondent 10, zijn op het moment van de afpersing zo in de greep van de dader, dat onderhandelen over het bedrag of überhaupt overwegen om het bedrag niet te betalen, niet bij ze opkomt:

'De afperser vroeg 500 euro. Ik had op dat moment dat bedrag op mijn rekening staan en ging akkoord. Onderhandelen durfde ik niet. De afperser had in die zin alle macht over mij en dat is eigenlijk wat het meest pijn deed.'
(Respondent 10)

Daders kunnen soms zo slim te werk gaan, dat zij zelfs toegang weten te verkrijgen tot de financiële situatie van de respondenten. Dit gebeurde bijvoorbeeld bij respondent 15:

'De webcam ging aan en hij/zij heeft foto's ervan gemaakt, vervolgens een filmpje gestuurd over een geïnfecteerde file waarmee hij/zij mijn computer kon overnemen. Uit zenuwachtigheid heb ik toen toch nog mijn rekening geopend waardoor hij/zij kon zien hoeveel geld ik bezat, aan de hand daarvan heeft hij zijn bedrag bepaald.'
(Respondent 15)

Andere respondenten gingen de onderhandeling aan met de dader en proberen tijd te rekken. Respondent 496 vertelt over zijn aanpak:

'Ik zei 20 minuten lang dat ik geen geld had. Binnen 20 minuten werd er van 1200 naar 100 gedaald qua prijs maar het chanteren bleef doorgaan.'
(Respondent 496)

Respondent 76 had een andere tactiek, hij betaalde namelijk het bedrag met zijn creditcard waardoor hij in staat was het bedrag uiteindelijk terug te kunnen trekken:

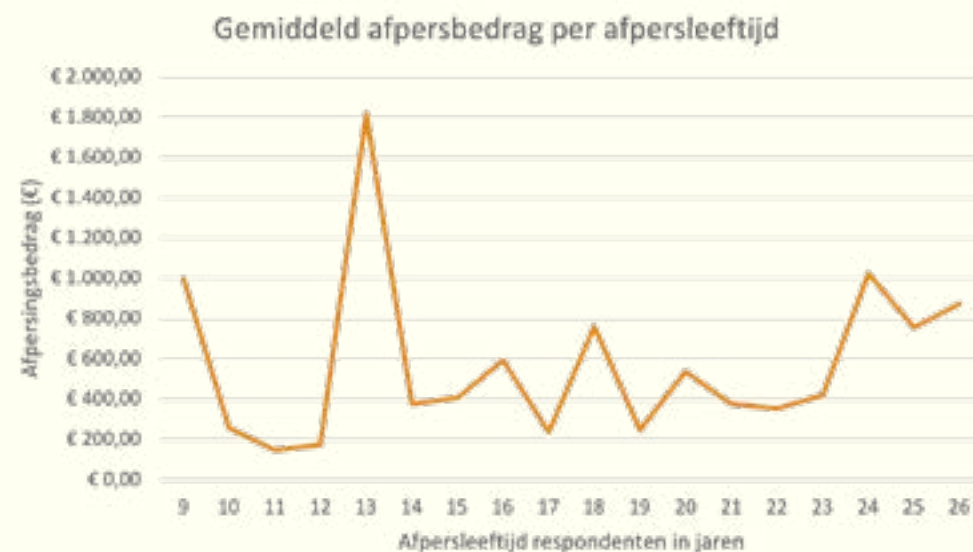
'In eerste instantie betaald, maar doordat het een betaling met cc [creditcard] was heb ik deze tijdig kunnen intrekken.'
(Respondent 76)

Opvallend is dat respondent 76 de enige respondent is die zegt het bedrag teruggekregen te hebben. De enige andere respondent die aangeeft te hopen het bedrag terug te krijgen, is respondent 8. Deze respondent heeft een melding gemaakt bij de politie en hoopt op deze wijze zijn geld terug te krijgen:

'Mijn geld terug en onderzoek van de politie om ervoor te zorgen dat degene opgepakt wordt.'
(Respondent 8)

7.4 Afpersbedrag en de leeftijd

Onderstaande grafiek geeft het gemiddelde bedrag dat respondenten gevraagd is te betalen per leeftijd weer. De leeftijdscategorie is tussen de 9 en 26 jaar. Dit betekent dat de jongste afpersleeftijd 9 jaar was en de oudste 26 jaar. De leeftijdsgrens, zoals vermeld in hoofdstuk 4.1, is gesteld op maximaal 26 jaar oud. Een duidelijke piek is te zien bij de respondenten die 13 jaar oud waren toen zij financieel werden afgeperst met naaktbeelden. Respondenten die 9 of 24 jaar oud waren ten tijde van de afpersing zijn gemiddeld, na de 13-jarigen, voor de hoogste bedragen afgeperst, namelijk voor een bedrag van € 1000 of hoger.

Grafiek 11. Gemiddeld afpersbedrag versus afpersleeftijd.

Wanneer we kijken of er een verband is tussen studie/werk en het bedrag dat respondenten¹⁰ werd gevraagd, blijkt dat respondenten die aan een universiteit studeren gemiddeld voor het hoogste bedrag afgeperst werden, namelijk voor € 792,14. Respondenten¹¹ die een beroepsbegeleidende leerweg (BBL) of iets soortgelijks volgen, werden voor het laagste bedrag afgeperst, namelijk € 158,33. Hoewel de studerende respondenten voor het hoogste bedrag zijn afgeperst, zijn zij tevens ook de groep die het minst vaak het bedrag al dan niet gedeeltelijk hebben betaald. 77,27% van de respondenten die aan de universiteit studeert, betaalde het afpersbedrag namelijk niet. 60% van de respondenten die het leerwegondersteunende onderwijs volgen, betaalden het bedrag (gedeeltelijk) wel. Daarmee zijn de respondenten in deze groep ook de respondenten die het vaakst het bedrag (gedeeltelijk) wel betaalden.

Meer dan 30% van de jongens zijn onder druk gezwichst voor de eisen van de afperser. En hebben of het volledige bedrag dat werd geëist of een deel daarvan betaald. Maar financiële afpersing met naaktbeelden heeft niet alleen financiële gevolgen voor de jongens. De afpersing heeft ook emotionele gevolgen. Het ogenschijnlijke leuke, spannende gesprek wat zij dachten te hebben was in scène gezet. Ze hebben helemaal niet gepraat met een leuke en aantrekkelijke leeftijdsgenoot die interesse in hun toonde maar het was allemaal te doen om geld van ze af te persen. Wanneer iemand besluit om online contact te zoeken met een ander en uiteindelijk naaktbeelden verstuurt en/of uitwisselt, dan gaat daar een gedachteproces aan vooraf. Moet ik dit wel doen? Is dit 'echt'? Zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk pasten jongens zelfs een risico analyse toe. Zo vroegen ze de 'meisjes' hun hand op te steken of gingen ze juist verder met het intieme contact op een platform waarvan ze dachten dat het uitgesloten was dat ze voor gek gehouden werden. Ondanks deze tactische overwegingen werd er alsnog misbruik van hen gemaakt. Hoe voelden ze zich naderhand? De gevoelens van de jongens nadat de afpersing heeft plaatsgevonden worden in dit hoofdstuk toegelicht. Ook zal worden beschreven of ze deze gevoelens konden delen met hun naasten en/of ze contact hebben opgenomen met een zorgverlener of organisatie voor advies en zorg.

8.1 Gevoelens

In dit (sub)hoofdstuk komen de gevoelens aan bod die de jongens ervaren hebben nadat de afpersing heeft plaatsgevonden. De respondenten is gevraagd om hun gevoelens een cijfer te geven op een schaal van 0 tot 10. Het cijfer 0 betekent dat respondenten dit gevoel niet ervaren hebben en het cijfer 10 betekent dat het gevoel juist heel sterk was. De emoties die aan bod kwamen zijn: boosheid, angst, verdriet, schaamte, spijt, eenzaamheid, wraak en onmacht. In onderstaande grafiek valt op te maken dat de jongens gevoelens van spijt, schaamte en angst de hoogste cijfers gaven.

8.1.1 Spijt, schaamte en schuld

Spijt kreeg het hoogste cijfer van de respondenten. Dit betekent dat van alle genoemde emoties, respondenten spijt het sterkst ervaren hebben. Connolly & Zeelenberg (2002) zeggen dat spijt een combinatie is van twee componenten, namelijk een evaluatie van de uitkomst en een gevoel van zelfschuld voor het maken van een slecht besluit. De verhouding van deze combinatie hoeft niet gelijkwaardig te zijn. Zo kan iemand zichzelf sterk de schuld geven van iets, ook al is de uitkomst wel goed. Bij de respondenten is het gevoel zelf schuld te hebben aan de afpersing sterk aanwezig. In de toelichting schreven de respondenten dat ze 'stom zijn geweest', 'dom waren', en dat het 'hun eigen schuld was'.

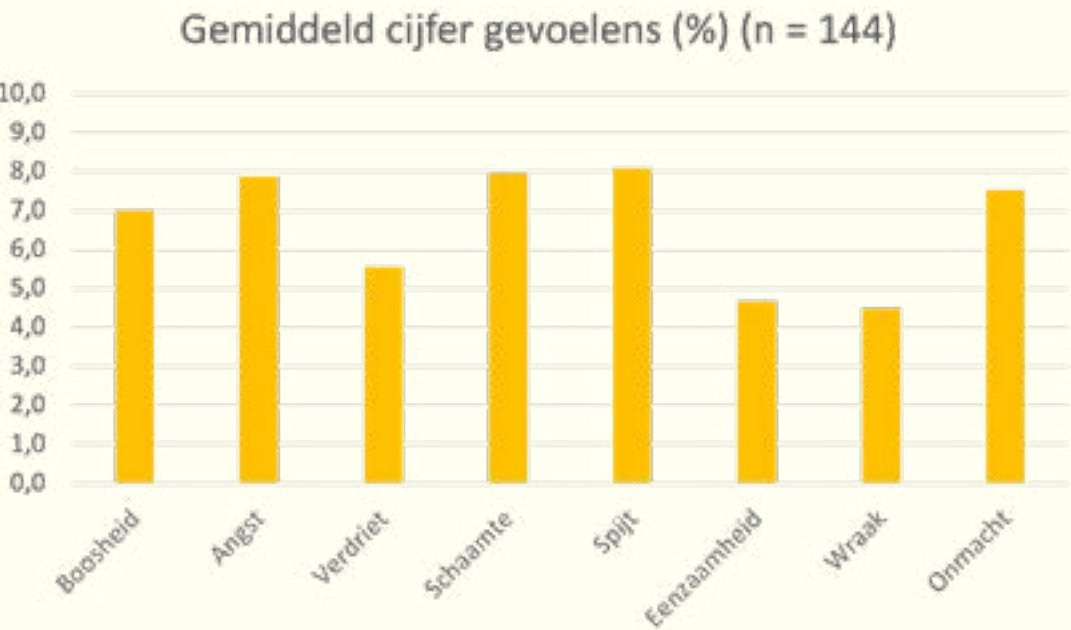
'Het voelt echt stom dat ik daar ben ingetrapt, maar ik was zo in paniek toen dat ik het deed.'
(Respondent 4)

Dit schuldgevoel gaat ook gepaard met schaamte, zoals respondent 491 aangeeft:

‘Ik voel mezelf vooral heel dom want ik vind het niet erg al zouden ze het versturen, maar het is gewoon een beetje raar als een bekende ineens een lul in beeld krijgt.’
(Respondent 491)

Het sterke gevoel van schaamte wordt ook benadrukt in de stelling ‘ik schaam me voor wat er gebeurd is’. Maar liefst 78,1% van de respondenten geeft aan het eens te zijn met deze stelling, zo ook respondent 10:

‘Ik voelde me hulpeloos en schaamde me diep.’
(Respondent 10)

Grafiek 12. Gemiddeld cijfer gevoelens.

In de vragenlijst zijn de jongens enkele stellingen voorgelegd over gevoelens. Ze konden op een vijfpunt *Likert*-schaalverdeling aangeven in welke mate ze het eens waren met de stelling. Vier stellingen hebben betrekking op de gevoelens van de jongens en hun persoonlijk handelen: ‘Achteraf denk ik dat ik meer over de gebeurtenis had moeten praten’; ‘Ik voel me schuldig over wat ik heb meegemaakt’; ‘Ik had weinig behoefte om te praten over wat ik had meegemaakt’; ‘Ik schaam me voor wat er is gebeurd’. Van de respondenten die aangeven het eens te zijn met de stelling ‘ik schaam me voor wat er gebeurd is’, geeft 67,2% aan het helemaal eens te zijn met deze stelling. Respondent 309 licht dit als volgt toe:

‘Ik schaam me gewoon en wil NIET dat dit naar buiten komt naar ouders of omgeving.’
(Respondent 309)

Respondenten schamen zich niet alleen voor het feit dat ze financieel zijn afgeperst met naaktbeelden, maar ook omdat zij bepaalde websites bezochten, websites waarvan ze wisten dat het websites zijn waar mensen op zoek gaan naar seksueel contact. Respondent 10, ging ‘om te grappen’ met vrienden online op Omegle tijdens een tussenuur.

Later zette hij het gesprek alleen voort. Dit liep zoals hij zelf beschreef ‘uit de hand’. Zijn schaamte is niet alleen gekeerd naar de afpersing maar ook naar zijn websitebezoek, omdat hij wist wat voor website het was:

‘Het feit dat er een video van je is en de schaamte rondom het bezoeken van zo een website was groot.’
(Respondent 10)

Schaamte wordt door respondenten niet alleen ervaren nadat ze zijn afgeperst. Schaamte wordt ook door de daders gebruikt om druk uit te oefenen zodat respondenten naaktbeelden versturen naar ze. Respondent 113 zegt over de dader:

‘Wanneer ik met maten van mij aan het chatten was, kwam deze [de dader] dus ook online en vroeg meestal in de eerste zin meteen “hoe is het met je”, meestal zei ik hierop “wel goed”, de tweede vraag was meestal “hé, ik heb je laatst zien lopen bij het zwembad, mag ik je body zien? Je schaamt je toch niet?”, zei hij steeds. Dus in goed vertrouwen laat je je body zien en dat ging met de tijd steeds verder tot helemaal naakt.’
(Respondent 113)

63,4% van de 192 respondenten geeft aan het eens te zijn met de stelling ‘ik voel me schuldig over wat ik heb meegemaakt’. Ruim de helft van deze respondenten (55%) is het helemaal eens met deze stelling. Gevoelens van schuld hangen dus sterk samen met gevoelens van schaamte. Daarnaast kunnen deze gevoelens versterkt worden wanneer respondenten steun zoeken bij anderen, maar niet de reactie krijgen die zij zochten. Wanneer respondent 403 bijvoorbeeld gevraagd wordt door wie hij zich het minst gesteund voelt, zegt hij het volgende:

‘Mijn vader, die vond het een idiote zet en hij wilde me geen comfort geven. Hij zei waar het op sloeg, en ik kan hem geen ongelijk geven, het is mijn eigen schuld en ik heb het zelf veroorzaakt.’
(Respondent 403)

Respondent 403 geeft duidelijk aan op zoek te zijn naar ‘comfort’ bij zijn vader, maar wanneer hij dit niet ontvangt, versterkt de reactie van zijn vader het gevoel dat de respondent al had: het is zijn eigen schuld. In hoofdstuk 8.2 zal verder worden ingegaan wie de jongens in vertrouwen hebben genomen, dus wie ze hebben verteld over de afpersing en wie niet.

8.1.2 Angst

Zodra de respondenten werden afgeperst met hun naaktbeelden, hebben zij verschillende gedachtes en gevoelens ervaren over hoe zij moesten gaan handelen. Deze gedachtes en gevoelens konden ervoor zorgen dat respondenten zich angstig voelden. Dit gevoel van angst zorgde voor twee verschillende reacties: betalen of niet betalen, vluchten of niet vluchten. Respondenten waren namelijk bang voor het uitlekken van hun naaktbeelden. Een voorbeeld van een angstreactie is respondent 111:

8.2.1. De eerste reactie

'Hij stuurde vervolgens berichten naar mijn vader om zo te dreigen dat ik moest gaan betalen. Dit maakte mij toen bang en ik heb toen 450 euro betaald in 2 dagen tijd.'
(Respondent 111)

Doordat de dader berichten naar de vader gestuurd heeft, heeft respondent zelfs in een periode van twee dagen meerdere bedragen betaald. De angst had deze respondent dus meerdere dagen in zijn greep. Het angstgevoel werd bij veel jongens in stand gehouden wanneer de afperser ze onder druk bleef zetten:

'Hij bleef me toen lastigvallen op Kik. Hij wist ook een paar voornamen van vrienden van mij en hij dreigde het hen te vertellen. Ik was best wel bang toen. Bang dat iedereen op school me zag klaarkomen of zo, want soms gaan dat soort filmpjes wel door de school.'
(Respondent 141)

'Vanaf dat moment begon de chantage en bij mij een grote mate van angst. Ik geloof dat de afperser al vrij snel met persoonlijke informatie van mij kwam. [...] De angst voor het uitlekke van de video was enorm en maakte me misselijk.' [...] 'De volgende ochtend ging ik niet naar school. Ik beefde nog van angst en checkte constant mijn telefoon of ik bericht van hem had gehad.' [...] 'De weken daarna was ik nog steeds angstig. Nooit was ik zeker van het feit dat de afperser daadwerkelijk de video verwijderd had. Bij elk bericht of Appje dat ik kreeg, hield ik rekening met een berichtje als "er staat een video van jou online".'
(Respondent 10)

Uiteindelijk slaagt respondent 10 erin om zijn angstige gevoelens te overwinnen, waardoor hij er – weliswaar jaren later – over kan praten zonder angstige gevoelens te ervaren:

'Dit angstige gevoel heeft nog een paar maanden standgehouden. Nu, vier jaar later, kan ik er zonder angstige gevoelens over praten.'
(Respondent 10).

8.2 Gemeld of verteld?

Na ogenschijnlijk leuk of spannend contact en geconfronteerd met afpersing, schuld, schaamte en angst stonden de jongens voor een keuze: deel ik mijn verhaal met mensen of niet? Heb ik hulp nodig bij het maken van bepaalde beslissingen? Zijn er mensen die ik in vertrouwen kan nemen? Zijn er organisaties bij wie ik terecht kan? Besloten respondenten hun verhaal van de afpersing te melden en/of anderen erover te vertellen? In dit (sub)hoofdstuk wordt beschreven met wie de jongens contact hebben opgenomen, wie ze in vertrouwen hebben genomen en wie zij de aangewezen persoon of organisatie vonden om hun verhaal te doen en steun te ervaren. Wie vonden zij de aangewezen organisatie om hun verhaal mee te delen? Voor we deze vragen beantwoorden, kijken we allereerst naar de eerste reactie van respondenten: wat hebben zij meteen na de afpersing gedaan? Hebben ze direct geld overgemaakt, de dader geblokkeerd of verwijderd? Hebben ze contact opgenomen met een organisatie, de politie gebeld of het verteld aan vrienden of familie?

De respondenten is gevraagd wat ze gedaan hebben nadat de afpersing heeft plaatsgevonden, maar ook wat het eerste was wat ze deden. Waar bij de eerste vraag meerdere antwoordmogelijkheden waren, konden ze op de tweede vraag maar een antwoord aanvinken. Wanneer respondenten¹² gevraagd werd wat zij meteen na de afpersing deden, geeft 68,5% aan zelf actie ondernomen te hebben door de afperser te blokkeren en/of te verwijderen, op het internet op zoek te gaan naar informatie over financiële afpersing of de afperser te betalen. Respondent 131 zegt hierover:

'Reageren en ervoor zorgen dat niemand achter die foto's komt, inclusief vrienden, familie, politie, hulpverleners, et cetera. Het laatste waaraan ik dacht is contact opnemen met ook maar iemand anders dan degene die me chanteerde.'
(Respondent 131)

Bij slechts 18.4% van de respondenten was de allereerste reactie om contact op te nemen met andere partijen zoals ouders, familie, partner, politie of hulporganisaties. Respondent 184 zegt:

'Ik schoot in paniek en smeekte de persoon om het niet te doen. Hij gaf mij een half uur om het te betalen. toen heb ik in shock m'n moeder gebeld en het verteld. Ze was niet thuis en in de tussen tijd stuurde hij me screenshots van mijn contacten op Facebook en Instagram.'
(Respondent 184)

Sommige respondenten dreigden om naar de politie te stappen, maar voegden uiteindelijk toch niet de daad bij het woord. Hiermee lijken de respondenten een schijnverantwoordelijkheid bij de politie te plaatsen. Deze respondenten laten namelijk de afperser denken dat zij ondersteuning gaan zoeken of gezocht hebben bij de politie, terwijl dit niet hun daadwerkelijke intentie lijkt te zijn. Dagenlang had respondent 10 gevoelens van angst omdat de afperser druk bleef uitoefenen. Uiteindelijk heeft hij getracht de afperser een koekje van eigen deeg te geven en hem te bedreigen:

'Ik begon hem te bedreigen met het inschakelen van de politie. Dit werkte veel beter dan ik had verwacht. De afperser wilde dit absoluut niet en ik kreeg steeds meer de overhand. Onder druk is het mij toen gelukt hem de video te laten verwijderen. In ruil daarvoor zou ik niet naar de politie stappen.'
(Respondent 10).

Zodra een afpersing langer duurde of wanneer er tijd was om na te denken en niet vanuit een eerste schrikreactie werd gereageerd, namen respondenten stappen om ondersteuning te zoeken bij anderen. Waar bijvoorbeeld 14,3% van de respondenten die een lange afpersing hadden naar hun ouders zijn gegaan, hebben slechts 4,3% van de respondenten die een snelle afpersing meemaakten hulp bij hun ouders gezocht.

Bij een snelle afpersing zit er nauwelijks tijd tussen het begin van de afpersing (het moment dat de dader begon met afpersen) en het einde van de afpersing. De afpersing kan 'beëindigd' worden door het slachtoffer of de dader. Een dader kan bijvoorbeeld besluiten geen heil te zien in het voortzetten van de afpersing en besluiten de afpersing af te kappen. Het slachtoffer kan zelf besluiten om bijvoorbeeld de afperser te blokkeren of te verwijderen. Met een lange afpersing bedoelen we dat er een tijdsspanne zit tussen het moment dat de afpersing begint en het uiteindelijke einde van de afpersing, van enkele minuten tot dagen, maanden en jaren.

8.2.2 Steun van naasten

Respondent 141 geeft aan dat hij 'op het laatst' naar zijn moeder is gegaan. Deze respondent heeft enkele maanden contact gehad met de afperser voordat hij werd afgeperst.

Het proces van afpersen duurde lang genoeg om de respondent uiteindelijk te doen besluiten om naar zijn moeder te gaan:

'Op het laatst heb ik het aan mama verteld en die had me toen geholpen het contact te verbreken met die jongen. Volgens mij had ze nog bij de politie of op internet ergens gevraagd of gelezen wat je dan moest doen.'
(Respondent 141)

Bij respondent 191 ging er 'iets mis' met de betaling van het afpersbedrag, waardoor hij pas de volgende ochtend weer opnieuw een poging tot betaling kon doen. Deze bedenkerperiode heeft hem uiteindelijk doen besluiten het aan zijn ouders te vertellen:

'Door de bedenktijd kalmeerde ik iets en vertelde het mijn ouders. Zij zeiden dat ik sowieso niks moest betalen.'
(Respondent 191)

Wat heb je als allereerste gedaan? (%) (n = 168)

Diagram 3. Wat heb je als eerste gedaan?

Het percentage respondenten dat als eerste actie de afperser blokkeert en/of verwijdert, is bij lange afpersingen lager dan bij snelle afpersingen. 33,3% van de respondenten van lange afpersingen blokkeert en/of verwijdert de afperser meteen ten opzichte van 58,6% van de respondenten bij snelle afpersingen. In totaal heeft 33,4% van de respondenten van lange afpersingen als allereerste actie steun gezocht bij andere partijen, zoals de politie, hulporganisaties of naasten. 14,3% van de respondenten van snelle afpersingen deed hetzelfde.

56.5% van de respondenten heeft met een naaste gepraat, waarvan de meeste respondenten kozen voor een vriend, maar liefst 54%. Slechts een klein percentage van de slachtoffers vertelde het aan zijn ouders. Het merendeel van de 200 respondenten benoemde bij het omschrijven van hun verhaal geen partij waar zij steun bij gezocht hebben. Uit de vraag over met wie uit hun omgeving ze hebben kunnen praten over de gebeurtenis, blijkt dat 43% procent met niemand heeft kunnen of willen praten. De drempel om erover te praten, lijkt voor sommige respondenten hoog:

'Ik wil er ook niet over praten.'
(Respondent 44)

Redenen om er niet over te willen praten, hebben vaak te maken met de gevoelens van 'schaamte', 'schuld' en 'angst'

'Niemand, want ik schaamde me dood.'
(Respondent 232)

'Als je met iemand erover praat is er kans dat andere mensen het horen of ontdekken. Nooit je dekmantel laten vallen.'
(Respondent 467)

Het zoeken naar steun pakte voor menig respondent niet goed uit. Zo werden ouders boos, lachten vrienden de respondenten uit en boden hulporganisaties of de politie niet de steun waar respondenten naar op zoek waren.

'Zij [ouders] waren meer boos in plaats van meelevend (wat je dan nodig hebt).'
(Respondent 4)

'In het begin werden door mijn vrienden hier grapjes over gemaakt, wat ook wel logisch is, want ik had het ook wel kunnen weten als ik logisch had nagedacht.'
(Respondent 324)

Uit het antwoord op de vraag wat het slachtoffer gedaan heeft nadat de afpersing heeft plaatsgevonden, blijkt dat 53,4% van de respondenten geen steun heeft ontvangen van een naaste. Hierbij gaven de jongens aan dat ze vooral behoefte hadden aan 'steun' en 'erkenning'.

Met wie heb jij kunnen praten uit jouw omgeving? (%) (n = 200)

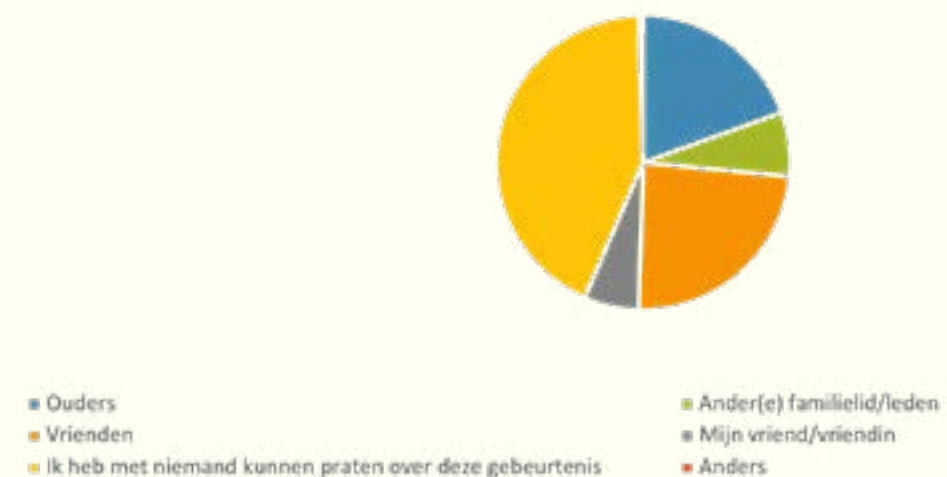

Diagram 4. Met wie heb jij kunnen praten uit jouw omgeving?

'Ze [ouders van de respondent] waren boos en wilden eigenlijk alleen weten waarom er geld weg was. Terwijl ik nog aan het bijkomen was van die nacht.'
(Respondent 4).

Het contrast lijkt nog groter wanneer er gekeken wordt naar de vraag of organisaties de steun boden waar ze behoefte aan hadden. Maar liefst 81,7% van de respondenten geeft aan niet de steun ontvangen te hebben waar hij bij de organisatie waar hij contact mee had op hoopte. In totaal hebben 19 respondenten contact opgenomen met de politie. Dit liep bij de meerderheid, jongens, niet zoals ze hadden verwacht of gehoopt, zoals bij respondent 323:

'Ik wil trouwens nog wel even zeggen dat voordat ik geld heb overgemaakt ik de politie ook nog heb gebeld en het heb uitgelegd. Van mevrouw aan de telefoon werd ik wel boos, in plaats van mij te helpen ging ze vragen waarom ik zulke dingen ook doe en dat dat ook niet slim is.'
(Respondent 323)

Aan de andere kant hebben respondenten die wel steun van organisaties ontvangen hebben, veel gehad aan die organisaties. Respondent 406 heeft bijvoorbeeld contact opgenomen met een hulporganisatie en zegt hierover:

'De medewerker zei duidelijk wat ik moest doen en dat heeft me ook heel erg opgelucht omdat hij zei dat ze de naaktvideo's toch bijna nooit online zetten.'
(Respondent 406)

Het belang van de naaste omgeving wordt nogmaals benadrukt wanneer er aan de respondenten gevraagd werd door wie zij zich het meeste gesteund voelden. 71,9% van de respondenten¹³ die deze vraag hebben beantwoord, gaven aan zich het meest gesteund gevoeld te hebben door hun naasten. Ook bij de vraag door wie respondenten¹⁴ zich het minst gesteund voelen, spelen naasten (31,67%) een prominente rol.

In voorgaande hoofdstukken zijn respectievelijk de diversiteit van de slachtoffers en de daders beschreven. Verder hebben we gezien hoe de functionaliteit van de diverse socialmediaplatformen de privacy van de gebruikers lijkt te waarborgen en hoe door het gebruik van meerdere socialmediaplatformen misbruik gefaciliteerd wordt. Het vorige hoofdstuk werd afgesloten met de verschillende behoeftes aan (na)zorg. Zo gaf ruim één op de vier respondenten aan behoefte te hebben aan psychische ondersteuning. In het eerste gedeelte van dit hoofdstuk wordt hun psychische gesteldheid nader toegelicht. Slapen de respondenten goed na de afpersing, hebben ze last van nachtmerries of denken ze liever niet meer na over de afpersing? In het tweede en laatste subhoofdstuk gaan we nader in op de veiligheidsmaatregelen die jongeren zelf nemen om hun online veiligheid en online privacy te waarborgen.

9.1 Onderdrukken of ondersteunen

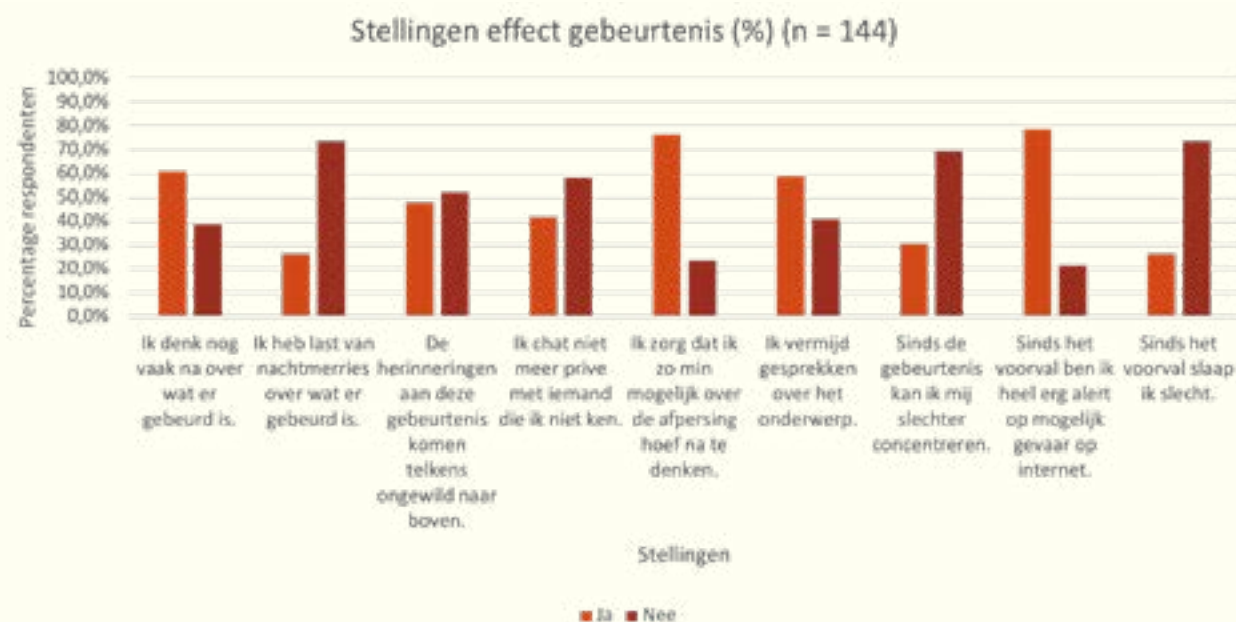
Tijd heelt alle wonden. Of dit ook het geval is bij *sextortion* wordt in dit hoofdstuk toegelicht aan de hand van de stellingen die aan het einde van de online vragenlijst aan de jongens is gesteld. Dit zijn de volgende stellingen: 'Ik denk nog vaak na over wat er is gebeurd'; 'ik heb last van nachtmerries over wat er is gebeurd'; 'de herinneringen aan deze gebeurtenis komen telkens ongewild naar boven'; 'ik zorg dat ik zo min mogelijk over de afpersing hoef na te denken'; 'ik vermijd gesprekken over het onderwerp' en 'sinds de gebeurtenis kan ik mij slechter concentreren'. Deze stellingen worden vervolgens vergeleken met de vraag hoe lang het geleden is dat de jongen is afgeperst. 76,4% van de respondenten geeft aan te proberen zo min mogelijk na te denken over de gebeurtenis. Dit bleek ook in het verhaal van Lucas die, zoals beschreven in voorgaand hoofdstuk, liever geen contact met de politie wilde opnemen omdat hij er dan nog langer mee bezig moest zijn. Hij wilde er liever niet meer over nadenken. Ook respondent 465 denkt liever niet meer na over de afpersing:

'Ik ben het zo snel mogelijk vergeten. Want ik wil er niet meer aan denken.'
(Respondent 465)

Het onderdrukken van de gebeurtenis leidt er toe dat respondenten proberen het onderwerp te vermijden (59%), terwijl ze ook aangeven nog vaak na te denken over wat er gebeurd is (61,1%) en dat de herinneringen van de gebeurtenis ongewild naar boven komen (47,9%). Toch blijft het zoeken naar steun of hulp bij anderen lastig voor respondenten, zoals respondent 129 omschrijft:

'Niemand... Ik wilde niet dat iemand anders het wist.'
(Respondent 129)

Meer dan een kwart van de respondenten heeft last van nachtmerries over wat er gebeurd is (26,4%) en slaapt slecht sinds de gebeurtenis (26,4%), terwijl bijna een derde van de respondenten sinds de gebeurtenis moeite heeft zich te kunnen concentreren (30,6%).

Grafiek 13. Stellingen en effect gebeurtenis.

9.1.1 Nadenken over de gebeurtenis

Ruim 1 op de 3 respondenten, namelijk 36,8%, geeft aan nog steeds na te denken over wat er gebeurd is. Als we kijken naar hoe lang het geleden is dat de respondenten zijn afgeperst in combinatie met de vraag of respondenten nog vaak denken aan wat er gebeurd is, zien we een verrassend resultaat. Hoewel het voor de hand zou liggen dat juist door 'het denken aan' de afpersing met de tijd vervaagt, lijkt dit niet het geval te zijn bij de 144 respondenten die deze vraag hebben beantwoord. Logischerwijs geven respondenten (78,6%) die tussen 0 – 1 week geleden zijn afgeperst, aan dat zij nog vaak nadenken over wat er gebeurd is. Net na de gebeurtenis raakte Sam in paniek, slapen kon hij niet.

'Ik zat vooral in m'n hoofd met wat ik kon doen om de schade te beperken. Dus ik heb heel de nacht op internet research gedaan.'
(Sam)

Maar zelfs het overgrote deel van de respondenten die tussen de 12 en 24 maanden geleden zijn afgeperst, denkt nog vaak na over wat er gebeurd is, namelijk 71,4%.

Dit betekent dat de impact van de gebeurtenis bij respondenten die langer dan twee jaar geleden zijn afgeperst nog steeds groot is. Faisel is maandenlang afgeperst, met iemand erover praten deed hij pas een half jaar nadat de afpersing had plaatsgevonden.

'Ik heb dit [het niet praten over de afpersing] een half jaar volgehouden, in mijzelf gehouden én toen pas heb ik hulp gezocht'
(Faisel)

Faisel denkt nu, vijf jaar later, nog veel na over de afpersing. Net als het overgrote deel van de respondenten. De impact van de afpersing blijkt zelfs nadat er jaren zijn verstreken groot. Maar liefst 71,4% van de respondenten die tussen de 12 en 24 maanden geleden is afgeperst denkt nog vaak na over de gebeurtenis.

Grafiek 14. Ik denk nog vaak na over de gebeurtenis.

9.1.2 Slapeloze nachten

De respondenten¹⁵ hebben nog regelmatig nachtmerries over de gebeurtenis. Bij de groep respondenten die tussen de 3 en 4 weken geleden zijn afgeperst, heeft 44,4% last van nachtmerries. De groep die het minst last heeft van nachtmerries, is de groep respondenten die langer dan twee jaar geleden zijn afgeperst. En toch heeft ook bij deze groep nog 1 op de 10 respondenten (10,5%) last van nachtmerries over de gebeurtenis. Uit de stelling 'De herinneringen aan deze gebeurtenis komen telkens ongewild naar boven', blijkt dat het niet uitmaakt hoe lang geleden de 144 respondenten zijn afgeperst. Bij respondenten die 1 tot 2 weken geleden zijn afgeperst, geeft 83,3% aan dat de herinneringen over de gebeurtenis telkens ongewild naar boven komen.

Respondenten die 12-24 maanden geleden of langer dan twee jaar geleden zijn afgeperst, ervaren dit ook nog steeds; respectievelijk 66,7% en 26,3%.

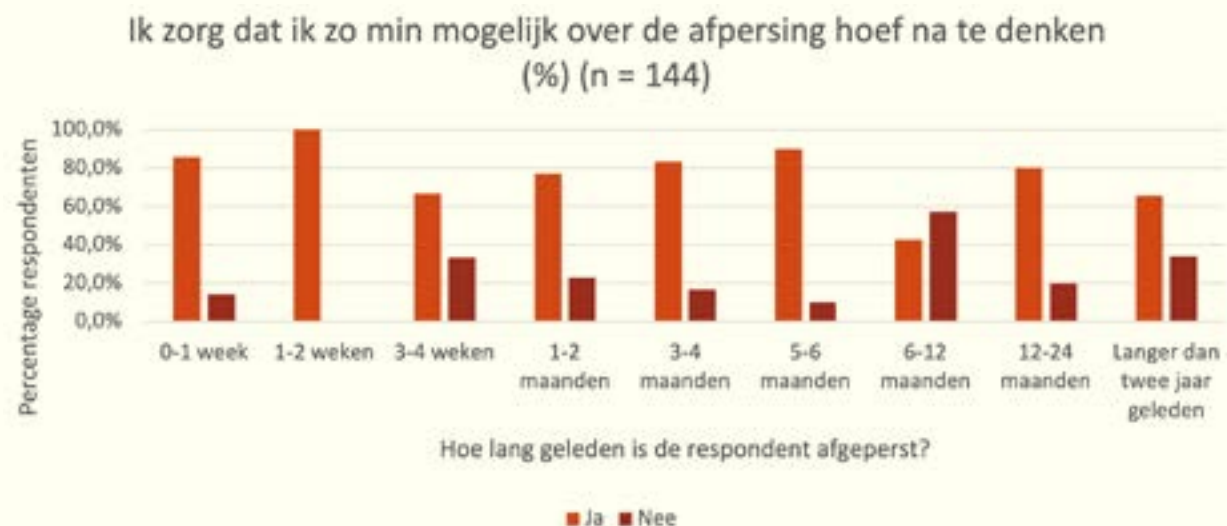
Grafiek 15. Sinds het voorval slaap ik slecht.

De impact van de gebeurtenis kan dan ook jaren later nog een groot effect hebben op de respondenten zoals respondent 354 aangeeft:

'Ik heb alles genegeerd en niets betaald. Het heeft wel grote consequenties gehad de jaren erna.'
(Respondent 354)

Los van of de seksuele content daadwerkelijk verspreid is door de dader, vreest menig slachtoffer dat het alsnog uitkomt én dat de seksueel getinte beelden online worden geplaatst of zoals respondent 492 aangeeft:

'Ben alleen wel bang dat het misschien ergens staat en mijn leven verwoest over een domme fout.'
(Respondent 492)

Grafiek 16. Ik zorg dat ik zo min mogelijk over de afpersing hoef na te denken.

Bij de respondenten¹⁶ blijkt dat zelfs bij degenen waarbij de gebeurtenis meer dan een jaar geleden is – dit is 1 op de 20 respondenten – 6,7% slecht slaapt. Bij de respondenten¹⁷ waarbij de gebeurtenis langer dan twee jaar geleden is, slaapt een grote groep slechter, namelijk ruim één op de tien (13,2%). Onderstaande grafiek geeft aan dat 76,4% van de respondenten proberen zo min mogelijk aan de gebeurtenis te denken.

9.1.3 Vermijden van gesprekken

Naast het proberen zo min mogelijk na te hoeven denken over de gebeurtenis, mijden veel respondenten ook gesprekken over het onderwerp. Zelfs bij respondenten waarbij de gebeurtenis langer dan twee jaar geleden heeft plaatsgevonden, mijdt de helft van de respondenten (50%) gesprekken over het onderwerp.

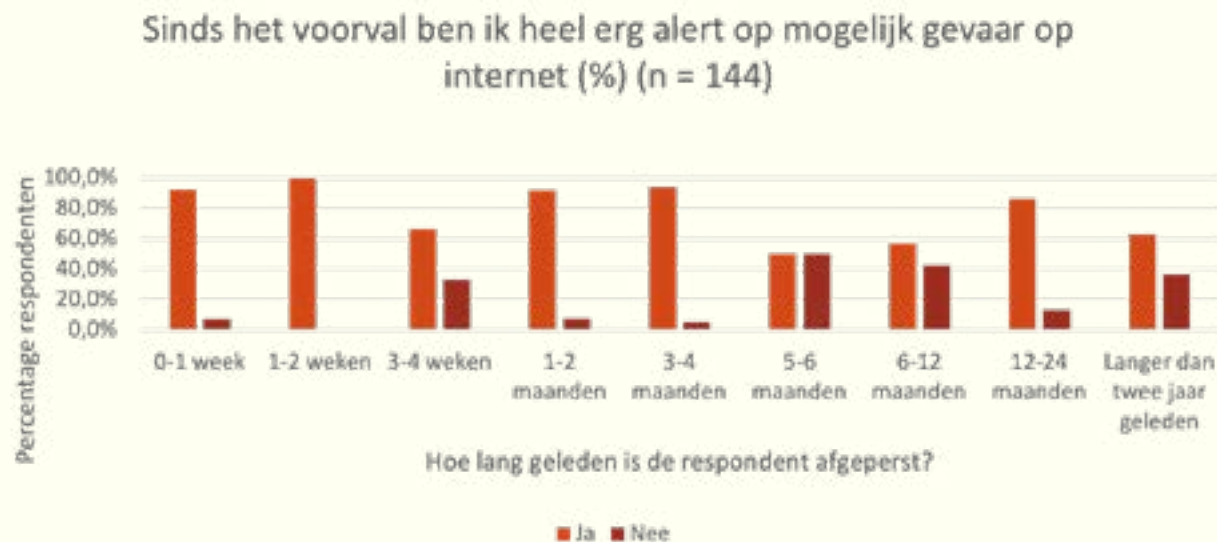
Grafiek 17. Ik vermijd gesprekken over het onderwerp.

9.2 Online veiligheid en online privacy

Gezien de impact die de afpersing heeft gehad op de jongeren - zou je bij zowel de jongeren bij wie de afpersing slechts enkele weken geleden heeft plaatsgevonden als bij degenen bij wie het jaren geleden is – er van uit gaan dat ze erg alert zijn op mogelijke gevaren op het internet. Dat ze extra oplettend zijn wat hun offline en online privacy betreft. In de eerste subparagraaf brengen we de online veiligheid en de alertheid op 'mogelijk gevaar' op het internet in kaart. In het daaropvolgende subhoofdstuk wordt in detail besproken hoe de jongens omgaan met online privacy na de afpersing, hoe ze deze wel of niet waarborgen. We kijken ook of we kunnen spreken van een 'einde van privacy' (*death of privacy*) wanneer de jongens ondanks al hun (voor)kennis, de eerdere online afpersing en reflectie over de gevaren op het internet hun onlinegedrag en instellingen hier niet op aan lijken te passen.

9.2.1 Online Veiligheid

In dit subhoofdstuk staan enkele stellingen centraal die de respondenten zijn voorgelegd in de vragenlijst. Deze stellingen hebben allemaal betrekking op online veiligheid. Zijn de jongens nu alerter? Chatten ze wellicht minder snel met vreemden? De intentie om alert te zijn op 'mogelijk gevaar' is vrij hoog onder de respondenten die recent zijn afgeperst. Bij de respondenten die langer geleden zijn afgeperst, lijkt die intentie minder aanwezig.

Grafiek 18. Sinds het voorval ben ik erg alert op mogelijk gevaar op het internet.

In de beschrijvingen over de dader in hoofdstuk 5 is gebleken dat maar liefst 79% van de respondenten de dader niet kenden. Het merendeel van de 200 respondenten heeft dus met iemand gechat die zij niet kenden. Opvallend is dat een groot percentage van het aantal respondenten - ondanks de afpersing - nog wél chat met onbekenden. Op de stelling 'ik chat niet meer privé met iemand die ik niet ken' hebben maar liefst 84 jongens 4 (58,3%)¹⁸ 'nee' geantwoord en 60 jongens (41,7%) hebben de vraag met 'ja' beantwoord. Opvallend is dat op de stelling 'sinds deze gebeurtenis kijk ik of iemand echt degene is die hij/zij online zegt te zijn' een overgrote meerderheid¹⁹ heeft aangegeven dit bijna altijd (57,6%) te doen en 23,2% dit vaak te doen.

Grafiek 19. Ik chat niet meer privé met iemand die ik niet ken.

9.2.2. Online Privacy

In dit subhoofdstuk staan drie stellingen centraal: 'sinds deze gebeurtenis heb ik geen openbaar profiel meer op social media', 'sinds deze gebeurtenis pas ik de online privacy instellingen van mijn socialmediaccounts aan' en 'voorkomen is beter dan genezen'. De eerste stelling kon beantwoord worden met ja, nee en het antwoord 'ik heb ook vóór deze gebeurtenis geen openbare profielen gehad'. De tweede stelling kon beantwoord worden met: nooit, soms, vaak en bijna altijd. En de derde stelling met een 5-punt Likert-schaal: helemaal mee eens, mee eens, neutraal, niet mee eens en helemaal niet mee eens. Door de veelbesproken impact die de afpersing heeft gehad op de jongens zou men verwachten dat ze hun privacy instellingen zouden aanpassen.

Te meer omdat ze zich bewust zijn geworden van de relatie tussen de verschillende socialmedia-platforms en hoe makkelijk hun persoonsgegevens, door de instellingen van deze platforms, kunnen worden prijsgegeven. Waar je zou verwachten dat deze jongens direct hun instellingen gewijzigd zouden hebben, lijkt op het eerste oog niets minder waar. Op de stelling 'sinds deze gebeurtenis heb ik geen openbaar profiel meer op social media', antwoordde slechts 19,9% 'ja'. 11,9% van de jongens²⁰ geeft aan dat ze voor de gebeurtenis al een gesloten profiel hadden. Dat betekent dat maar liefst 68,2% nog steeds een open profiel heeft. Opvallend is dat bijna driekwart van de respondenten²¹ (73,3%) het wél eens is met de stelling 'voorkomen is beter dan genezen'.

Deze twee antwoorden lijken onsamenhangend, te meer omdat een overgrote meerderheid van de jongens in principe wél de privacy instellingen van hun socialmediaccounts aanpassen. 50,3% doet dit namelijk altijd, 19,2% doet dit vaak en 16,6% past dit soms aan. Privacy blijkt dus voor de respondenten iets dat ze in de diverse online-omgevingen continue bewaken en bijstellen. Zoals eerder naar voren kwam wisten veel jongens ook wat ze zouden kunnen verwachten op een anonieme chat site zoals 'Omegle'.

'Hoi ik ben Daan, op internet ook wel zo genoemd. Ik ga niet mijn echte naam zeggen. Dat is gewoon privé. Ik had iemand leren kennen via Omegle, voor een leuke geile chat.'
(Respondent 127)

'Ik voelde me opgewonden en ging op Omegle.'
(Respondent 136)

Zoals blijkt uit de beschrijvingen van respondent 127 en respondent 136 wisten de jongens heel goed wat voor platform Omegle is en waar het voor kan dienen. Daarnaast kiezen de jongens niet alleen voor Omegle 'voor een leuke geile chat' zoals respondent 127 aangeeft, maar ook omdat je op Omegle anoniem kan chatten. De jongens lijken zich erg bewust van de mogelijkheden, beperkingen en specifieke kenmerken van bepaalde socialmediaplatforms. Zo was Lucas zich bewust van mogelijke gevaren maar dacht hij juist veilig te zijn op Snapchat:

'Vooral toen ik erin zat dacht ik nog van: oh ik moet wel eh voorzichtig zijn want het ziet er wel een beetje nep uit, wat er gebeurt. Vooral hoe snel de berichten gingen, hoe snel het allemaal ging. Maar toen ik die Snapchats van haar kreeg dacht ik wel van oh het is een echt persoon. Omdat het er ook echt uitzag.'
(Lucas)

Sam lijkt zich bewust van de gevaren van het polymediagebruik en sluit dat mogelijke gevaar daarbij direct uit:

Interviewer: heb je bepaalde socials nog wel online gehouden?

Sam: Instagram heb ik niet. Snapchat wel maar dat heb ik nog.

Interviewer: Waarom had je je Snapchat niet gedeactiveerd?

Sam: Die heeft hij [afperser] niet en is ook niet verbonden aan mijn telefoonnummer.

Snap is toch wat meer 'privé'

Nadat respondent 12 de afperser vertelde dat hij 'nooit van zijn leven geld zou geven' beschreef hij in zijn beschrijving dat - mocht er toch misbruik van hem worden gemaakt - hij daar in ieder geval ook de nodige maatregelen voor had getroffen:

'Mijn foto was zonder mijn gezicht en ik denk dat heel belangrijk is om identificatie te voorkomen mocht het wel uitkomen.'
(Respondent 12)

Ondanks dat Lucas niet helemaal meer zeker wist wat er nou precies op de foto's stond die hij naar de afperser had verstuurd omdat het allemaal zo snel ging, heeft hij hem wel verteld dat het niet zijn gezicht was op de foto:

'Ja, ik heb gezegd dat mijn hoofd erop geshopt [Photoshop] was, voor het geval ik toch mijn hoofd op beeld had gezet. Ik kon me toen ook niet echt meer zo snel herinneren wat ik allemaal verstuurd had naar die persoon, want eh ja dan zie je dat weer en dan klik je het gelijk weg. Dit kan niet waar zijn, dus. Dus wat dat betreft kan me niet echt herinneren wat ik allemaal heb verstuurd.'
(Lucas)

Naast het toepassen van risicoanalyses moet niet vergeten worden dat veel van het sociale verkeer van jongeren zich online afspeelt. Jongeren geven op deze manier automatisch meer van zichzelf prijs online (Christofides e.a., 2011). Zoals beschreven in hoofdstuk 2 gebruiken jongeren sociale media voor het vormen van hun identiteit en het ontplooiën van hun seksualiteit. Daarnaast hebben ze controle over wie wat van hen weet en wat zij delen (Livingstone, 2008). Het gaat dus niet zozeer over of ze het delen, maar wát ze delen en met wie. Lucas geeft hier wederom een goed voorbeeld van wanneer hij een vergelijking trekt met het mediagebruik van zijn ouders:

'Mijn ouders vinden het al heel raar dat de meeste mensen van mijn leeftijd eh ja 24/7 bereikbaar zijn online. [...] Dat je bijvoorbeeld een gave foto maakt op vakantie en dat je dat dan online zet. Dat snappen ze ook niet echt. Dan denken ze van oh, dat doe je toch in een fotoboek, niet online.'
(Lucas)

Het vooraf selecteren van foto's en de keuze voor het publiek met wie ze het delen sluit online privacy niet uit. Online platforms zijn hun publieke ruimtes; hun informatie is hier standaard openbaar. Het wordt pas privé wanneer ze er zelf bewust moeite voor doen door een specifiek platform te kiezen, hun instellingen te wijzigen of heel selectief een bepaald publiek te kiezen.

Op het eerste gezicht lijken de jongens die zijn afgeperst en mee hebben gewerkt aan dit onderzoek een zeer diverse groep. Ze zijn hoogopgeleid of laagopgeleid, ten tijde van de afpersing minderjarig of meerderjarig, heteroseksueel of homoseksueel en ze zijn op diverse socialmediaplatformen afgeperst. We zouden dus kunnen stellen dat financiële afpersing met naaktbeelden iedere jongen kan overkomen. Doordat de jongens in de vragenlijsten en interviews de afpersing tot in detail hebben beschreven, wordt duidelijk dat 79% van deze jongens zijn afgeperst door een onbekende en dat Omegle hét platform is waar de afpersing het vaakst heeft plaatsgevonden, gevolgd door Snapchat en Instagram. Omegle is een platform waar jongeren bij uitstek anoniem contact kunnen leggen.

Maar, zo blijkt uit de verhalen van de jongens die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek, afpersing vindt niet altijd plaats op één platform. Het is juist het gebruik van verschillende media dat van grote invloed is op de mogelijkheid om afgeperst te worden. Hierbij zijn de instellingen én functionaliteit van diverse social media van belang. Door het gebruik van verschillende media wordt het mogelijk om elkaar te ontmoeten op een platform zoals Omegle waar een eerste 'begroeting' plaats vindt om vervolgens over te stappen naar een chatapplicatie, zoals Skype, vanwege zijn gebruiksvriendelijkheid, oftewel: geluidskwaliteit. Zodoende kunnen de afperser en het slachtoffer elkaar wat beter leren kennen. Door de connectie met andere socialmediaplatformen kan de afperser vervolgens persoonsgegevens achterhalen. De eerste drie stadia van het sextortionproces zijn: (1) begroeting, (2) manipulatie door middel van complimenten en (3) het achterhalenvan persoonsgegevens. Vervolgens wordt - al dan niet in korte tijd - een bepaalde seksuele spanning óf intimiteit opgebouwd, dat is het vierde stadium. In het laatste, vijfde stadium van het afpersproces, wordt gevraagd om naaktfoto's of video's te sturen óf worden deze heimelijk opgenomen. Wanneer de afperser de persoonsgegevens heeft weten te achterhalen en heeft kunnen verifiëren, begint het bedreigen met online plaatsing van de foto's en/of video's als er niet binnen afzienbare tijd een grote som geld wordt overgemaakt. Bij een op de drie respondenten duurde deze afpersing slechts een half uur of korter. Gemiddeld werden de jongens afgeperst voor een bedrag van 548,50. Eén op de vijf respondenten heeft het geëiste bedrag volledig betaalt.

Eén op de drie respondenten maakte een bedrag over naar de afperser. Ook zijn er jongens die na één keer betalen geld over bleven maken, zoals de geïnterviewde Faisel. Doordat de afpersing maanden duurde, heeft hij in totaal duizenden euro's overgemaakt. De financiële schade/gevolgen zijn voor de jongens groot. Wanneer respondenten gevraagd werd wat zij als allereerste actie, direct na de afpersing deden, gaf 68,5% aan zelf actie ondernemen te hebben door de afperser te blokkeren en/of te verwijderen, op het internet op zoek te gaan naar informatie over financiële afpersing óf de afperser te betalen. Ze leken het eerst zelf op te willen lossen. Maar liefst 36% van de respondenten heeft met niemand gepraat over de afpersing. Toch heeft ruim de helft van de jongens die de vragenlijst invulden (56,5%), direct of in de loop van de tijd iemand in vertrouwen genomen. Dit waren voornamelijk vrienden, slechts 2,5% vroegen de ouders om advies. Het zoeken naar steun pakte voor menig respondent niet goed uit. Zo werden ouders boos, lachten vrienden hen uit en boden hulporganisaties of de politie niet de steun waar ze naar op zoek waren. Van de jongens die wél contact hadden opgenomen met een hulporganisatie, gaf 81,7% aan zich alsnog niet geholpen te voelen en bleken politieagenten de schuld bij het slachtoffer zelf te leggen. Als gevolg van het niet bespreekbaar maken en/of (h)erkennen van hun slachtofferschap denken veel jongens nog steeds na over de gebeurtenis (71,4%), komen de herinneringen ongewild naar boven (83,3%) en heeft een substantieel deel van hen last van nachtmerries (44,4%).

Zelfs de jongens waarvan de afpersing enkele minuten duurde, hebben jaren later nog last van de afpersing, ondanks het feit dat ze de afpersers direct hebben geblokkeerd en geen euro hebben overgemaakt. Dit roept de vraag op vanaf welk moment wij jongeren beschouwen als slachtoffer van financiële sextortion? Is dat al wanneer er een bedreiging tot afpersing plaatsvindt? Of zijn deze jongens (pas) slachtoffer wanneer zij daadwerkelijk een geldbedrag hebben overgemaakt om zo te voorkomen dat de afperser hun beelden online plaatst of deelt met bekenden? Zo zijn het in dit onderzoek met name universitair geschoolde jongens die niet ingaan op de eisen van de afperser en zijn het de lager geschoolde jongeren die hier wél vatbaar voor lijken te zijn. Dit is van invloed op een beschrijving van slachtoffers van online seksueel misbruik. We kunnen namelijk niet stellen dat lager geschoolde jongens een grotere kans hebben om slachtoffer te worden van financiële *sextortion*, wel kunnen we stellen dat ze vatbaarder zijn om in te gaan op de eisen van de afpersers. Wat dit verkennende onderzoek naar financiële afpersing met naaktfoto's aantoonst, is dat het merendeel van de jongens zich schaamt voor wat er is gebeurd en de schuld bij zichzelf legt. Er rust zodoende een enorm stigma op het bespreken en bespreekbaar maken van online seksueel misbruik. Terwijl het openbaar maken (disclosure) van seksueel misbruik zeer belangrijk is; hoe eerder slachtoffers hun ervaringen kunnen delen hoe groter de kans dat de mogelijke vorming van psychopathologie kan worden gereduceerd. Hier is een grote rol weggelegd voor organisaties die hulp bieden aan jongeren die slachtoffer worden van online seksueel geweld, zoals Slachtofferhulp Nederland én Helpwanted.nl.

Dit geldt ook voor de politie die, zo blijkt uit het onderzoek, zelfs voor jongeren die uiteindelijk geen contact opnemen met de politie, wel als hét instituut worden gezien om steun van te ontvangen. Om de belangen van jongens die te maken hebben met online seksueel misbruik te behartigen, is de-stigmatisering van groot belang, net als de erkenning dat er (onbewust) nog te vaak de schuld bij het slachtoffer wordt gelegd. De schuld wordt (onterecht) bij het slachtoffer gelegd omdat het vertoog is dat ze beter hadden moeten weten wat de gevolgen zijn van online ontmoetingen. In plaats daarvan is het van belang dat hulp -en zorgverleners zich meer verdiepen in de online belevingswereld van jongeren.

Een belevingswereld waar, zoals dit onderzoek laat zien, de jongeren zich terdege bewust zijn van de diverse toepassingsmogelijkheden van socialmediaplatformen en deze als zodanig benutten. Het is dus niet dat de jongens worden afgeperst door een gebrek aan kennis. Het is juist hun kennis over de diverse socialmediaplatformen waar misbruik van wordt gemaakt.

Zo gaan de jongens juist online op Omegle om 'anoniem' te kunnen zijn en delen ze foto's op Snapchat omdat de content zichzelf, na een korte pauze, vernietigt. Het is opvallend dat maar liefst 68,2% van de respondenten na de afpersing aangeeft nog steeds een openbaar socialmediaprofiel te hebben, en ondertussen een bijna even groot percentage (73,3%) respondenten het eens is met de stelling 'voorkomen is beter dan genezen'.

Toch is dit niet per definitietegenstrijdig. Het is het van belang dat we begrijpen hoe jongens privacy conceptualiseren en door de diverse *social media* navigeren. Offline en online, publiek en privé zijn geen tegenstellingen (meer) in de huidige belevingswereld van jongeren. Het vooraf selecteren van foto's en de keuze voor het publiek met wie ze die willen delen, sluit online privacy namelijk niet uit. Online platforms zijn hun publieke ruimtes; hun informatie is hier standaard openbaar. Het wordt pas privé wanneer ze er zelf bewust moeite voor doen door een specifiek platform te kiezen, hun instellingen te wijzigen of heel selectief een bepaald publiek te kiezen.

Opvallend is ook dat de jongens vrouwelijke voornaamwoorden gebruiken wanneer ze het intieme contact beschrijven, maar het hebben over 'hij', 'hem' en 'de man' wanneer ze in detail treden over de afpersing én het afpersbedrag.

Echter, analyse wijst uit dat het merendeel van de jongens niet zeker weet of ze met een man of een vrouw te maken hadden. Door de maatschappelijke seksueel dubbele standaard is het heel moeilijk om jongens te erkennen als slachtoffer van (online) seksueel geweld. Maar het lijkt voor de jongens even moeilijk om meisjes te bezien als dader. Jongens die financieel zijn afgeperst met naaktbeelden zijn een moeilijk te bereiken onderzoeksgroep, een zogenaamde '*hidden population*'. De drempel bleek voor de jongens zeer hoog om mee te doen met het onderzoek, dit geldt zowel voor de interviews als voor de anonieme online vragenlijst.

Methodologische, juridische en ethische overwegingen hebben het werven van onderzoeksrespondenten bemoeilijkt en beperkt. Zo hebben wij aan het eind van de vragenlijst de jongens niet de mogelijkheid geboden om hun contactgegevens (e-mailadres) achter te laten, mochten zij ervoor openstaan om door ons geïnterviewd te worden. Dit zou namelijk betekenen dat het EOKM de persoonsgegevens van deze jongens zou moeten bewaren. Ook is ervoor gekozen geen interviews af te nemen met jongens onder de 18 jaar omdat zij dan toestemming nodig hebben van een ouder (of voogd), terwijl het merendeel van de jongens die afgeperst zijn met naaktbeelden minderjarig was ten tijde van de afpersing.

In totaal hebben 502 jongeren de online vragenlijst ingevuld; hiervan waren 200 ingevulde vragenlijsten geschikt voor analyse en hebben vier jongens hun verhaal willen delen tijdens een interview. De grootte van deze groep maakt het niet mogelijk om te spreken van statistische verbanden óf significantie. Ondanks het belang van de uitkomsten uit dit onderzoek zijn deze niet te generaliseren.

Omdat de drempel hoog ligt om te praten over (online) seksueel misbruik, blijft het lastig om statistische significantie te bewerkstelligen. Vervolgonderzoek zou gedaan kunnen worden onder een grote groep jongeren met hypothetische vragen over de stappen die zij zouden zetten wanneer zij zelf slachtoffer zouden worden van online seksueel misbruik. Ook uit dit onderzoek komt naar voren dat de aangiftebereidheid zeer laag is. Maar in plaats van op zoek te gaan naar een antwoord op de vraag 'Waarom wordt er geen aangifte gedaan?' zou er ook onderzocht kunnen worden 'Waarom er wél aangifte of melding is gemaakt van online seksueel misbruik' onder jongeren die contact hebben opgenomen met de politie.

Albury, K. en Crawford, K. (2012). Sexting, Consent and Young People's Ethics: Beyond Megan's story. *Continuum: Journal of Media and Cultural Studies*. 26 (3): 463-473.

Barak, A. (2005). Sexual Harassment on the Internet. *Social Science Computer Review*. 23 (1): 77-92.

Birkett, M., Newcomb, M. E. en Mustanski, B. (2015). Does it Get Better? A longitudinal analysis of psychological distress and victimization in lesbian, gay, bisexual, transgender, and questioning youth. *Journal of Adolescent Health*. 56: 280-285.

Boeck, A. de. (2019). Slachtofferschap onder Adolescenten: Risico kenmerken, context en relatie met welbevinden. In: Bradt, L., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J. en Spruyt, B. (red.) *Jongeren in cijfers en letters*. Leuven: Acco: 181-204.

Bond, E. (2010). The Mobile Phone = Bike Shed? Children, sex and mobile phones. *New Media and Society*. 13 (4): 587-604.

boyd, D. (2014). *It's Complicated: The social lives of networked teens*. Yale University Press.

Brown, T., Frederico, M., Hewitt, L. and Sheehan, R. (2001). The Child Abuse and Divorce Myth. *Child Abuse Review*. 10: 113-124.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2018). *Digitale Veiligheid en Criminaliteit*. Den Haag: CBS.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). *Meisjes Vaker dan Jongens Last van Online Stalken of Laster*. Den Haag: CBS

Citron, D.K. en Mary A. F. (2014). Criminalizing Revenge Porn. *Wake Forest Law Review*. 49: 345-391.

Christofides, E., Muise, A. en Desmarais, S. (2012). Hey Mom, What's on Your Facebook? Comparing Facebook disclosure and privacy in adolescents and adults. *Social Psychological and Personality Science*. 3(1): 48-54

Connolly, T. en Zeelenberg, M. (2002). Regret in Decision Making. *Current Directions in Psychological Science*. 11 (6): 212-216.

D'Costa, K. (2014, 25 april). Catfishing: The Truth about Deception Online. <https://blogs.scientificamerican.com/anthropology-in-practice/catfishing-the-truth-about-deception-online/>

Döring, N. (2014). Consensual Sexting among Adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*. 8(1).

Dorp, M. (2018). Ze Willen Niet Dat je het Weet. *Zorg en Welzijn*. 24 (12): 38-39.

Ellard-Gray, A., Jeffrey, N. K., Choubak, M., en Crann, S. E. (2015). Finding the Hidden Participant: Solutions for recruiting hidden, hard-to-reach, and vulnerable populations. *International Journal of Qualitative Methods*. 14 (5).

EOKM (2018) *Expertisebureau Online Kindermisbruik Jaarverslag 2018*. Amsterdam: Expertisebureau Online Kindermisbruik. <https://www.eokm.nl/wp-content/uploads/2019/04/opmaak-jaarverslag-2018-online-2.pdf>

Europol (2017) *Online Sexual Coercion and Extortion as a Form of Crime Affecting Children*. Den Haag: Europol.

Fink, A. (1995). *How to Design Surveys*. Londen: SAGE.

Gámez-Gaudix, M., Almendros, C. Borrajo, E. en Clavete, E. (2015). Prevalence and Association of Sexting and Online Sexual Victimization among Spanish Adults. *Sexuality and Social Policy*. 12: 145-154.

Gorissen, M., Akehal, J. el, Weerman, F., Weijer, S. van de. (2020). *Het Fenomeen Online Seksueel Geweld*. Amsterdam: NSCR.

Hasinoff, A. (2012). Sexting as Media Production: Rethinking social media and Sexuality. *New Media and Society*. 1-17.

Hasinoff, A. (2015). *Sexting Panic: Rethinking criminalization, privacy, and consent*. Chicago: University of Illinois Press

Hinduja, S., en Patchin, J. (2012). School Climate 2.0: Preventing cyberbullying and sexting one classroom at a time. Thousand Oaks, CA: Corwin Sage.

Graaf, H. de en Vermey, K. (2015). Seksuele Communicatie en aan Seksualiteit Gerelateerd Internetgebruik onder Homo- en Biseksuele Jongeren. *Pedagogiek*. 35 (2): 146-166.

Graaf, H. de, Nikkelen, S., van den Borne, M., Twisk, D. en Meijer, S. (2017). Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017. Delft: Eburon.

Hoffman, J. (2012, 23 februari). Trying To Find a Cry of Desperation amid the Facebook Drama. The New York Times. <http://www.nytimes.com/2012/02/24/us/facebook-posts-can-offer-clues-of-depression.html>

Holson, L. (2010). Tell all Generation Learns to Keep Things Offline. <http://www.nytimes.com/2010/05/09/fashion/09privacy.html>

Horton, J., Macve, R., en Struyven, G. (2004). Qualitative Research: Experiences in using semi-structured interviews. In: Humphrey, C. (red.) *The Real Life Guide to Accounting Research*. Amsterdam: Elsevier. 339-357.

Ito, M. (2010), I'm Just a Nerd: It's not like I'm a rock star or anything. In: Ito, M., Baumer, S., Bittanti, M., boyd, d., Cody, R., Herr-Stephenson, B., Horst, H.A., Lange, P.G., Mahendran, D., Martínez, K.Z., Pascoe, C.J., Perkel, D., Robinson, L., Sims, C. en Tripp, L. (2010). *Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids living and learning with new media*. Cambridge MIT Press. 311-315.

Jackson, S. and Cram, F. (2003). Disrupting the Sexual Double Standard: Young women's talk about heterosexuality. *British Journal of Social Psychology*. 42: 113-127

Johnston, L.G., McLaughlin, K.R., Rouhani, S.A. en Bartels, S.A. (2017). Measuring a Hidden Population: A novel technique to estimate the population size of women with sexual violence-related pregnancies in South Kivu Province, Democratic Republic of Congo, *Journal of Epidemiology and Global Health*. 7 (1): 45-53.

Kampen, J.K., Maddens, B., Bouckaer, G. en Walle, S. van de. (2002). *Meten en operationaliseren van de concepten tevredenheid met en vertrouwen in de overheid binnen de context van vragenlijst onderzoek*. Leuven: Instituut voor de Overheid/ Katholieke Universiteit Leuven.

Karaian, L., en van Meyl, K. (2015). Reframing Risqué/Risky: Queer temporalities, teenage sexting, and freedom of expression. *Laws*. 4 (1): 18-36.

Kierkegaard, S. (2008). Cybering, Online Grooming and Ageplay. *Computer Law and Security Report*. 24: 41-55.

Kopecký, K. (2016). Online Blackmail of Czech Children Focused on So-Called "Sextortion". *Telematics and Informatics*. 37 (1): 11-19.

Krumpal, I. (2013). Determinants of Social Desirability Bias in Sensitive Surveys: A literature review. *Qual Quant*. 47: 2025-2047.

Irvine, A. (2011). Dominance and Depth in Telephone and Face-to-Face Interviews: A comparative exploration. *Journal of Qualitative Methods*. 10 (3): 202-220.

Lenhart, A. (2009). *Teens and Sexting: How and why minor teens are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging*. Washington, DC: Pew Internet and American Life Project.

Lenhart, A., Ling, R., Campbell, S. W., en Purcell, K. (2010). *Teens and mobile phones*. A project of the Pew Research Center and the University of Michigan.

Lippman, J. R., en Campbell, S. W. (2014). Damned if You Do, Damned if You Don't... if You're a Girl: Relational and normative contexts of adolescent sexting in the United States. *Journal of Children and Media*. 8: 371-386.

Livingstone, S. en Görzig, A. (2014). When Adolescents Receive Sexual Messages on the Internet: Explaining experiences of risk and harm. *Computers and Human Behavior*. 33: 8-15.

Longhurst, R. (2003). Semi-Structured Interviews and Focus Groups. In: Clifford, N.J., French, S. en Valentine, G. (red.) *Key Methods in Geography*. Londen: SAGE. 143-156.

Meade, A. W., en Craig, S. B. (2012). Identifying Careless Responses in Survey Data. *Psychological Methods*. 17 (3): 437-455.

Mitchell, K.J., Finkelhor, D., Jones L.M., Wolak, J. (2012). Prevalence and Characteristics of Youth Sexting: A national study. *Pediatrics*. 129: 13-20.

Naezer, M. (2015). Zijn Zoals Je Bent: De mythe van het seksuele zelf in sociale media. In: Dudink, S. en Plate, L. (red.) *Mythen van Gender: Essays voor Willy Jansen*. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt. 153-158.

Naezer, M. (2017). From Risky Behavior to Sexy Adventures: Reconceptualizing young people's online sexual activities. *Culture, Health and Sexuality*. 20(6): 715-729.

Oosterwijk, K. en Fischer, T.F.C. (2017). Interventies Jeugdige Daders Cybercrime. Den-Haag: WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2315>

Paassen, F. van. (2012). Over Schuld en Schuldgevoel: Een psychodynamisch perspectief. *Tijdschrift voor Psychotherapie*. 38 (6): 425-441.

Pascoe, C.J. (2011). Resource and Risk: Youth sexuality and new media use. *Sexuality Research and Social Policy*. 8: 5-17.

Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., en Gomez-Benito, J. (2009). The International Epidemiology of Child Sexual Abuse: A continuation of Finkelhor (1994). *Child Abuse and Neglect*. 33: 331-342.

Poltash, N.A. (2013). Snapchat and Sexting: A Snapshot of baring your bare essentials. *Richmond Journal of Law and Technology*. 14 (4): 1-24.

Powell, A., en Henry, N. (2019). Technology-Facilitated Sexual Violence Victimization: Results from an online survey of Australian adults. *Journal of Interpersonal Violence*. 34 (17): 3637- 3665.

Renfrow, D.G. en Roll, E.A. (2014). Sexting on Campus: Minimizing perceived risks and neutralizing behaviors. *Deviant Behavior*. 35 (11): 903-920.

Ringrose, J., Harvey, L., Gill, R., en Livingstone, S. (2013). Teen girls, Sexual Double Standards and 'Sexting': Gendered value in digital image exchange. *Feminist Theory*. 14 (3): 1-19.

Salganik, M.J. en Heckathorn, D.D. (2004). Sampling and Estimation in Hidden Populations Using Respondent-Driven Sampling. *Sociological Methodology*. 34: 93-239.

Salter, M., Crofts, T., en Lee, M. (2013). Beyond Criminalisation and Responsibilisation: Sexting, gender and young people. *Current Issues in Criminal Justice*. 24 (3): 301-316.

Schram, K., Jong, M. de en Smeets, M.E. (2020). *Exposen Exposed*. Den Haag: Hogeschool Inholland.

Tang, C. S. (2002). Childhood Experiences of Sexual Abuse among Hong Kong Chinese College Students. *Child Abuse and Neglect*. 26: 23-37.

Walrave, M., Ouytsel, J. van, Ponnet, K. en Temple, J. R. (2018). Sharing and Caring? The role of social media and privacy in sexting behaviour. In: Walrave, M., Ouytsel, J. van, Ponnet, K. en Temple, J. R. (red.) *Sexting: Motives and Risk in Online Self-Presentation*. Cham: Palgrave Macmillan: 1-17.

Wiederman, M.W. (2005). The Gendered Nature of Sexual Scripts. *Family Journal*. 13: 496-502.

Wittes, B., Poplin, C., Jurecic, Q. en Spera, C. (2016). *Sextortion: Cybersecurity, Teenagers, and Remote Sexual Assault*. Washington: The Brookings Institution.

Wolak, J., en Finkelhor, D. (2016). *Sextortion: Findings from a survey of 1,631 victims*. Durham: Crimes Against Children Research Center/University of New Hampshire.

Wolak, J.D., Finkelhor, D., Walsh, W. en Treitman, L. (2017). Sextortion of Minors: Characteristics and dynamics, *Journal of Adolescent Health*. 62 (1): 72-79.

- I *Sextortion* wordt zowel door Helpwanted.nl als haar partners beschreven als een vorm van online seksueel geweld óf online seksueel misbruik. Online seksueel geweld (OSG) en online seksueel misbruik (OSM/SOM) zijn overkoepelende termen. Het EOKM erkent dat zowel OSG als OSM/SOM gelijktijdig worden gebruikt en dat er geen eenduidige definities zijn van beide termen. Centraal staat dat de handelingen tegen de zin van het slachtoffer hebben plaatsgevonden en dat het slachtoffer zich niet heeft kunnen verweren tegen deze handelingen door het lichamelijke of relationele overwicht van de dader. Hier kan emotionele druk, dwang, geweld of financiële pressie onderdeel van zijn. Hieronder vallen het vervaardigen, bezitten of verspreiden van kinderpornografisch beeldmateriaal, het dwingen van een minderjarige tot het kijken van kinderpornografi en het zonder toestemming opnemen en/of doorsturen van naaktfoto's, 'sexy' beeldmateriaal of seksuele handelingen die op beeld zijn vastgelegd.
- II Bij de chat van Helpwanted.nl werken psychologen, seksuologen en ervarings deskundigen die elke doordeweekse dag jongeren voorzien van informatie, waar nodig doorverwijzen en ondersteunen bij het contact opnemen met socialmediaplatforms om een verzoek in te dienen om beeldmateriaal te verwijderen.
- III *Sextortion* is een internationale beschrijving voor afpersing met naaktbeelden.
- IV De genoemde definitie is afgeleid van de meest gehanteerde definitie van *sexting* binnen de sociale wetenschappen is die van Lenhart 'The creating, sharing and forwarding of sexually suggestive nude or nearly nude images through digital technologies such as mobile phones and internet' Lenhart, A. (2009) 'Teens and sexting, Pew Internet Research'. <http://www.pewinter-net.org/Reports/2009/Teens-and-Sexting.aspx>
- V Snapchat is een applicatie voor mobiele telefoons die zelfvernietigende berichten verzendt. Daarom is Snapchat sinds de oprichting berucht als een sextingapplicatie. Het is zelfs benoemd tot 'de beste tool voor *sexting* sinds de camera aan de voorkant van een mobiele telefoon' Poltash, N.A., (2013) 'Snapchat and Sexting: A Snapshot of Baring Your Bare Essentials', in: Richmond Journal of Law and Technology, 14, 4, pp. 1-24. <http://jolt.richmond.edu/v19i4/article14.pdf>
- VI Voor een discussie: Gámez-Guadix, M., Almendros, C., Borrajo, E., & Calvete, E. (2015). Prevalence and association of sexting and online sexual victimization among Spanish adults. Sexuality Research and Social Policy, 12, 145-154. <https://doi.org/10.1007/s13178-015-0186-9>
- VII Europol raadt in een onlineverklaring het gebruik van de term *sextortion* af. Ze adviseren om in plaats daarvan de beschrijving 'online sexual coercion and extortion of children' te gebruiken.
- VIII Voor een volledige beschrijving van deze en andere internationale sextortionzaken, zie: Wittes, B. e.a., (2016). Sextortion: Cybersecurity, Teenagers and Remote Sexual Assault, Center for Technology Innovation at Brookings.
- IX Onur (14) pleegt zelfmoord na ontdekken naaktfoto op Instagram' <https://www.ad.nl/binnenland.onur-14-pleegt-zelfmoord-na-ontdekken-naaktfoto-op-instagram~afdeae58/>
- X 'Hulpverleners na zelfmoord jongen Beilen: openheid enige remedie tegen seksafpersing' <https://www.dvhn.nl/drenthe/Hulpverleners-na-zelfmoord-jongen-Beilen-openheid-enige-remedie-tegen-seksafpersing-23383498.html>
- XI 'Honderden jongens en mannen uit het hele land gechanteerd met naaktfoto's' <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2020/12/23/honderden-jongens-en-mannen-uit-het-hele-land-gechanteerd-met-naaktfoto's>
- XII Deze korte analyse is opgemaakt door middel van NexisUni onder de zeven meest gelezen dagbladen: De Volkskrant, Trouw, De Telegraaf, het Algemeen Dagblad, het Nederlands Dagblad, de NRC en het Parool.
- XIII Het volledige overzicht van de analyse van de meldingen over de jaren 2010-2016 is te vinden op: <https://www.eokm.nl/wp-content/uploads/2017/09/factsheet-Helpwanted-final.pdf>.
- XIV Voor een beschrijving van de gegevens van het Centraal Bureau van Statistiek over cybercriminaliteit: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83095NED/table?ts=1575977166286>
- XV Respondenten hadden ten alle tijden de mogelijkheid om de vragenlijst te stoppen, onvolledig in te dienen of een verzoek te doen om de door hen ingevulde data te laten verwijderen.
- XVI Zie: <http://www.instagram.comp.BxPv6NklfEa>
- XVII Het rapport van Europol waar de invloed van COVID-19 op online seksueel geweld wordt beschreven is online te lezen via: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploiting-isolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>
- XVIII Faisel heeft op advies van de onderzoeker contact opgenomen met het team van Helpwanted.nl middels hun anonieme chat. In navolging heeft een psychologe werkzaam bij de chat van Helpwanted.nl contact opgenomen met diverse instanties. Helpwanted.nl kan voorzien in velerlei ondersteuning en advies maar heeft geen kennis in pacht voor het verwerken van trauma's. Helaas is het contact tijdens het zoekproces beëindigd, al is hem op het hart gedrukt dat hij ten alle tijden weer contact op kan/mag nemen.
- XIX Wanneer er uit zou worden gegaan van een onderzoekspopulatie van 50.000 zouden er tenminste 382 respondenten de vragenlijst hebben moeten invullen.
- XX Het artikel passende bij de uitzending over de onderzoekscampagne van Helpwanted.nl is te lezen op: <https://nos.nl/artikel/2283872-steeds-meer-jongens-gechanteerd-met-naaktfoto-s.html>
- XXI Reverse Image Search betekent letterlijk 'omgekeerd zoeken naar een afbeelding'. Met Google Reverse Image Search weet je binnen een paar tellen waar foto's vandaan komen.
- XXII De paysafecard is een prepaid creditcard voor online betalingen, die bedoeld is als betaalmiddel voor mensen die vaak producten of diensten kopen via het internet.

Bijlage 1 Vragenlijst

Deze vragenlijst is voor jongens tot en met 26 jaar die te maken hebben gehad met een specifieke vorm van online misbruik waarbij er gedreigd werd naaktvideo's of naaktfoto's online te plaatsen als er niet een som geld wordt overgemaakt.

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 20 minuten duren en is geheel vrijwillig en anoniem. Geef antwoord op alle vragen, want met het invullen van de vragenlijst help je de hulpverlening verbeteren!

Wij zijn óók op zoek naar jongens (18+) die hun verhaal zouden willen delen in een interview. Het interview vindt plaats waar jij het wil, reiskosten worden vergoed en je krijgt 25,- euro Bol.com tegoed. Meedoen via Skype kan ook! Mocht je je willen aanmelden voor een interview mail dan naar: onderzoek@eokm.nl

Meer informatie over het doel en de voortgang van het onderzoek kun je [hier](#) lezen.

Disclaimer

Het EOKM gaat vertrouwelijk om met alle gegevens die je met ons deelt. Zie voor een volledige beschrijving onze [privacy verklaring](#). Wel willen we je verzoeken geen persoonsgegevens te delen zoals (account)namen. Ook zijn er enkele maatregelen die jij zelf kan toepassen om je anonimiteit te bewaken wanneer je gebruik maakt van het Internet:

- Gebruik een up-to-date besturingssysteem en browser
- Gebruik een virusscanner, firewall en anti-spyware
- Open een private browser / privé-venster
- Wis na afloop je browser geschiedenis en cookies

Persoonsgegevens

De volgende vragen zijn persoonlijke vragen maar door het beantwoorden van deze vragen weten wij niet wie jij bent.

* Wat is jouw huidige leeftijd

* In welke provincie woon je?

☐ Groningen	☐ Zuid-Holland
☐ Friesland	☐ Overijssel
☐ Drenthe	☐ Gelderland
☐ Flevoland	☐ Limburg
☐ Utrecht	☐ Brabant
☐ Noord-Holland	☐ Zeeland

* Ga je naar school, volg je een opleiding of werk je?

☐ ik ga naar het voortgezet onderwijs en volg leerweg ondersteunend onderwijs (lwoo)	☐ ik volg een opleiding aan een universiteit
☐ ik ga naar het voortgezet onderwijs en volg het vmbo	☐ ik volg een bbl traject of soortgelijk
☐ ik ga naar het voortgezet onderwijs en volg het havo	☐ ik werk parttime of fulltime en volg geen studie meer
☐ ik ga naar het voortgezet onderwijs en volg het vwo	☐ ik ben werkzoekend
☐ ik volg een opleiding aan een mbo	☐ Anders
☐ ik volg een opleiding aan een hbo	

* Wat is jouw huidige woonsituatie?

☐ ik woon bij mijn ouder(s)	☐ ik woon zelfstandig
☐ ik woon bij familie (anders dan mijn ouder(s))	☐ ik woon samen met mijn vriend of vriendin
☐ ik woon begeleid	☐ Anders
☐ ik woon in een pleeggezin (of soortgelijk)	

* Wat is jouw geloofsovertuiging?

- ☐ Christelijk
- ☐ Katholiek
- ☐ Islamitisch
- ☐ Joods
- ☐ Anders:
-
- ☐ Boedhistisch
- ☐ Hindoeistisch
- ☐ Geen

* Waar heb je over dit onderzoek gelezen?

- ☐ De website van het EOKM☐ Poster/flyer bij een zorg -of hulpverlener
- ☐ De website van Helpwanted.nl☐ Banner op een forum
- ☐ De website van Slachtofferhulp Nederland☐ Tijdens een lezing van Helpwanted.nl bij mij op school
- ☐ Via social media (Facebook of Instagram)☐ Na een (chat)gesprek met een medewerker van Helpwanted.r
- ☐ Via Youtube☐ Via het contactformulier van Helpwanted.nl
- ☐ Poster bij mij op school☐ Na een (chat)gesprek met een medewerker van Slachtofferhulp.nl
- ☐ Poster/flyer bij de politie☐ Een beschrijving van het onderzoek op Scholieren.com
- ☐ Anders:
-

Seksualiteit

De volgende vragen gaan over jouw huidige seksuele ervaring en voorkeuren.

* Heb je een relatie?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

* Wat is jouw seksuele geaardheid?

- ☐ Heteroseksueel
- ☐ Homoseksueel
- ☐ Biseksueel
- ☐ Anders

* Geef aan waar jij ervaring in hebt...

Je kunt hierbij meerdere hokjes aanvinken.

- ☐ Verliefdheid
- ☐ Verkering
- ☐ Masturberen
- ☐ (Tong)zoenen
- ☐ Voelen en strelen
- ☐ Vingeren en/of aftrekken
- ☐ Orale seks (pijpen en/of beffen)
- ☐ Geslachtsgemeenschap (seks in vagina)
- ☐ Anale seks (seks in anus)
- ☐ Ik heb geen ervaring met bovengenoemde

De Afpersing

De volgende vragen gaan over de afpersing.

Met afpersing bedoelen wij in deze survey het dwingen van iemand om onder bedreiging, in dit geval het online plaatsen van naaktbeelden, geld af te geven. Dit wordt ook wel: ‘financiële *sextortion*’ genoemd.

Met afperser bedoelen we de ‘dader’, oftewel: degene die deze dwang en dreiging heeft uitgevoerd.

Verder zullen we je net als op de vorige pagina wat vragen stellen over je seksuele ervaringen, het verschil is dat we nu vragen naar jouw ervaringen voordat of kort nadat de afpersing plaatsvond.

* Hoe oud was je toen je financieel werd afgeperst met naaktbeelden?

* Hoe lang is het geleden dat je bent afgeperst?

☐ 0-1 week	☐ 5-6 maanden
☐ 1-2 weken	☐ 6-12 maanden
☐ 3-4 weken	☐ 12-24 maanden
☐ 1-2 maanden	☐ Langer dan twee jaar geleden
☐ 3-4 maanden	

* Op welk platform heb jij de afperser ontmoet?

☐ Facebook	☐ Tinder	☐ Discord
☐ Instagram	☐ Omegle	☐ Skype
☐ Snapchat	☐ Chatroulette	☐ WhatsApp
☐ Grindr	☐ Kik	
☐ Anders:		

* Is dit ook het platform waarop de afperser naaktbeelden van jou heeft gemaakt?

Mocht je hier een toelichting bij willen geven, kan dit bij het veld 'toelichting'.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Toelichting:

* Heb je nadat de afperser naaktbeelden van jou heeft gemaakt nog met hem/haar contact gehad op een ander platform?

Je mag hierbij meerdere antwoordmogelijkheden aanvinken.

☐ Facebook	☐ Tinder	☐ Discord
☐ Instagram	☐ Omegle	☐ Skype
☐ Snapchat	☐ Chatroulette	☐ Whatsapp
☐ Grindr	☐ Kik	☐ Nee
☐ Anders:		

* Was degene die jou afperste een bekend of een onbekend persoon voor jou?

Het is heel goed mogelijk dat je deze persoon als eerste hebt leren kennen op school (offline) voordat je met hem of haar contact had op het internet (online). Je mag dit eventueel toelichten, maar vermeld hier geen persoonsgegevens bij zoals (account)namen.

- ☐ Bekend (online)
- ☐ Bekend (offline)
- ☐ Onbekend

Toelichting:

*** Was degene die jou afperste een man of een vrouw?**

Het is heel goed mogelijk dat de afperser zich voordeed als iemand anders, wij zouden graag willen weten waar jij op dat moment vanuit ging. Je mag dit eventueel toelichten. Vermeld hier geen persoonsgegevens bij zoals (account)namen.

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

Toelichting:

*** Hoe lang heb je online contact gehad met de afperser voordat je werd afgeperst met naaktbeelden?**

Het kan bijvoorbeeld zijn dat je al enkele weken online contact had met hem/haar voordat hij/zij jou verzocht bepaalde handelingen te laten verrichten. Óf dat je hem/haar nog maar net kende.

- ☐ Slechts enkele minuten
- ☐ Enkele dagen
- ☐ Een halfuur
- ☐ Enkele maanden
- ☐ Een uur
- ☐ Een jaar of langer
- ☐ Enkele uren

*** Had je een relatie met de afperser?**

- ☐ Ja
- ☐ Nee

*** Had je vóór deze gebeurtenis ervaring met...**

Je mag hierbij meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Verliefdheid
- ☐ Verkering
- ☐ Masturberen
- ☐ (Tong)zoenen
- ☐ Voelen en strelen
- ☐ Vingeren en/of aftrekken
- ☐ Orale seks (beffen en/of pijpen)
- ☐ Geslachtsgemeenschap (seks in vagina)
- ☐ Anale seks (seks in anus)
- ☐ Ik had helemaal (nog) geen ervaring met bovenstaande

*** Zou je zo goed mogelijk én in je eigen woorden kunnen vertellen wat er precies gebeurd is?**

*** Hoe hoog was het bedrag waarmee de afperser jou dwong tot betalen?**

*** Heb je dit bedrag betaald?**

- ☐ Nee, ik heb dit bedrag niet betaald.
- ☐ Ik heb dit bedrag gedeeltelijk betaald.
- ☐ Ja, ik heb dit bedrag volledig betaald.

De Afpersing

* Indien je dit bedrag gedeeltelijk of volledig betaald hebt aan de afperser, was dit op een...

- ☐ Nederlandse betaalrekening
- ☐ Buitenlandse betaalrekening
- ☐ Western Union
- ☐ GWK of soortgelijk
- ☐ Bitcoins
- ☐ Paypal account
- ☐ Ik weet het niet
- ☐ Niet van toepassing
- ☐ Anders:

De Afpersing

De volgende vragen gaan over de afpersing.

Met afpersing bedoelen wij in deze survey het dwingen van iemand om onder bedreiging, in dit geval het online plaatsen van naaktbeelden, geld af te geven. Dit wordt ook wel: ‘financiële sextortion’ genoemd.

Met afperser bedoelen we de ‘dader’, ofwel: degene die deze dwang en dreiging heeft uitgevoerd. Net als bij de vorige vragen zullen we je enkele vragen stellen over de afpersing, het verschil is dat we nu vragen naar jouw ervaringen nadat de afpersing plaatsvond.

* Wat heb je allemaal gedaan net nadat de afpersing had plaatsgevonden?

Je kunt hierbij meerdere antwoorden aanvinken.

☐ Ik heb de afperser verwijderd en/of geblokkeerd.	☐ Ik heb de afperser gerapporteerd aan de website.
☐ Ik heb het verteld aan mijn ouders.	☐ Ik heb contact opgenomen met de politie.
☐ Ik heb het verteld aan (een) vriend(en).	☐ Ik heb gezocht naar informatie op internet over financiële afpersing.
☐ Ik heb het verteld aan mijn vriend/vriendin.	☐ Ik heb contact opgenomen met Slachtofferhulp.
☐ Ik heb het verteld aan een andere volwassene (anders dan mijn ouders).	☐ Ik heb contact opgenomen met Helpwanted.nl.
☐ Ik heb de afperser betaald.	☐ Ik heb niets gedaan.
☐ Anders:	

De Afpersing

* Wat heb je als allereerste gedaan?

Je kan hier slechts één antwoordmogelijkheid aanvinken.

- ☐ Ik heb de afperser verwijderd en/of geblokkeerd.
- ☐ Ik heb het verteld aan mijn ouders.
- ☐ Ik heb het verteld aan (een) vriend(en).
- ☐ Ik heb het verteld aan mijn vriend/vriendin.
- ☐ Ik heb het verteld aan een andere volwassene (anders dan mijn ouder(s)).
- ☐ Ik heb de afperser direct betaald.
- ☐ Ik heb de afperser gerapporteerd aan de website.
- ☐ Ik heb contact opgenomen met de politie.
- ☐ Ik heb gezocht naar informatie op internet over financiële afpersing.
- ☐ Ik heb contact opgenomen met Slachtofferhulp.
- ☐ Ik heb contact opgenomen met Helpwanted.nl.
- ☐ Ik heb niets gedaan.
- ☐ Anders:

* Waar had je, net nadat de afpersing had plaatsgevonden, vooral behoefte aan?

Je kunt hierbij meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Een luisterend oor
- ☐ (Praktische)informatie
- ☐ Psychische ondersteuning
- ☐ Anders:

Gevoelens

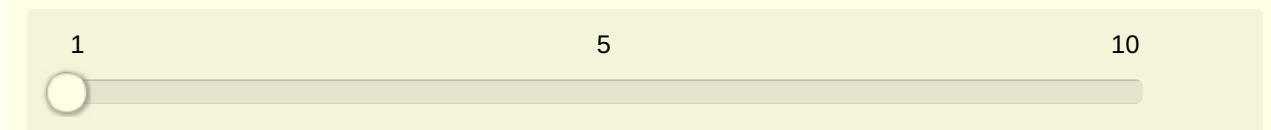
Op deze pagina zullen we je enkele vragen stellen over hoe jij je voelde net nadat de afpersing heeft plaatsgevonden en of jij deze gevoelens met jouw omgeving hebt kunnen delen.

Ook zullen we je enkele stellingen voorleggen over het wel of niet kunnen delen van deze gevoelens.

* Boosheid

Geef met de lijn aan in welke mate de emotie boosheid jouw gevoel omschrijft net nadat je bent afgeperst.

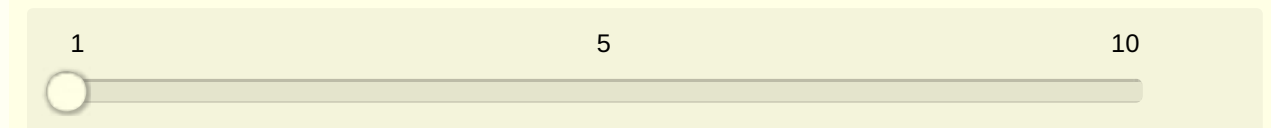
Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

* Angst

Geef met de lijn aan in welke mate de emotie angst jouw gevoel omschrijft net nadat je bent afgeperst.

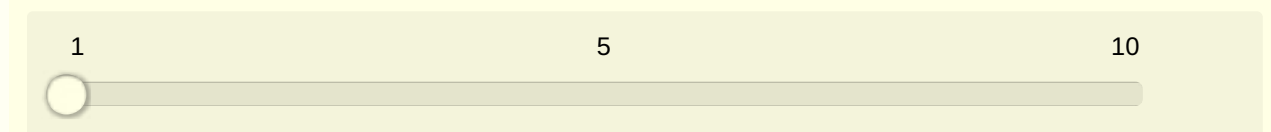
Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

* Verdriet

Geef met de lijn aan in welke mate de emotie verdriet jouw gevoel omschrijft net nadat je bent afgeperst.

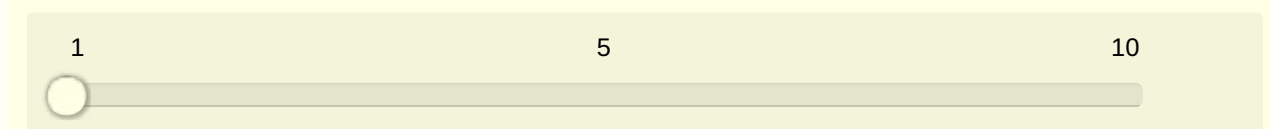
Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

* Schaamte

Geef met de lijn aan in welke mate de emotie schaamte jouw gevoel omschrijft net nadat je bent afgeperst.

Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

* **Spijt**
Geef met de lijn aan in welke mate de emotie **spijt** jouw gevoel omschrijft **net nadat** je bent afgeperst.

Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

1

5

10

* **Eenzaamheid**
Geef met de lijn aan in welke mate de emotie **eenzaamheid** jouw gevoel omschrijft **net nadat** je bent afgeperst.

Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

1

5

10

* **Wraak**
Geef met de lijn aan in welke mate de emotie **wraak** jouw gevoel omschrijft **net nadat** je bent afgeperst.

Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

1

5

10

* **Onmacht**
Geef met de lijn aan in welke mate de emotie **onmacht** jouw gevoel omschrijft **net nadat** je bent afgeperst.

Het cijfer 1 geeft aan dat deze emotie niet aanwezig was en 10 dat het jouw gevoel volledig omschrijft.

1

5

10

* **Met wie heb je kunnen praten over deze gebeurtenis?**
Je kan meerdere antwoordmogelijkheden aanvinken.

☐ Ouders

☐ Mijn vriend/vriendin

☐ Ander(e) familielid/leden

☐ Ik heb met niemand kunnen praten over deze gebeurtenis.

☐ Vrienden

☐ Anders:

Gevoelens

Door wie voelde je je het meest gesteund en waarom?

Door wie voelde je je het minst gesteund en waarom?

Gevoelens

*** Met welke vertrouwenspersoon en/of organisatie heb je kunnen praten over deze gebeurtenis?**

Je kunt hierbij meerdere antwoorden invullen.

☐ Ik heb niet met een vertrouwenspersoon of organisatie kunnen praten over deze gebeurtenis.	☐ Politie
☐ Kindertelefoon	☐ Maatschappelijk werker (of soortgelijk)
☐ Slachtofferhulp Nederland	☐ Psycholoog
☐ Helpwanted.nl	☐ Medewerker van school (zoals een vertrouwenspersoon)
☐ Anders:	

Gevoelens

Door wie of welke organisatie voelde je je het meest gesteund en waarom?

Door wie of welke organisatie voelde je je het minst gesteund en waarom?

Gevoelens

* Er volgen nu enkele stellingen over het delen van gevoelens.

Bij elke stelling kun je aangeven in welke mate je het met de stelling eens bent.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik kon mijn verhaal kwijt bij de mensen om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik werd gesteund door de mensen om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond het lastig om te praten over wat ik heb meegemaakt.	☐	☐	☐	☐	☐
De reacties uit mijn omgeving vielen mij tegen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik had graag met leeftijdsgenoten willen spreken die dezelfde gebeurtenis hebben meegemaakt.	☐	☐	☐	☐	☐
Achteraf denk ik dat ik meer over de gebeurtenis had moeten praten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me schuldig over wat ik heb meegemaakt.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik had weinig behoefte om te praten over wat ik had meegemaakt.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik schaam me voor wat er is gebeurd.	☐	☐	☐	☐	☐

Online Veiligheid en Online Privacy

Op deze pagina zullen we je enkele vragen stellen over online veiligheid en online privacy die je kan beantwoorden met 'ja' of 'nee'.

Onder online veiligheid verstaan wij beveiligingsmaatregelen, zoals het veranderen van je wachtwoorden.

Onder online privacy verstaan we het voorzichtig omgaan met je online gegevens zoals de privacy instellingen van je social media accounts.

Er zijn geen goede of slechte antwoorden mogelijk, vul de antwoorden daarom naar waarheid in.

* Sinds deze gebeurtenis gebruik ik de specifieke website waarop ik ben afgeperst.

Nooit	Soms	Vaak	Bijna Altijd
☐	☐	☐	☐

* Sinds deze gebeurtenis kijk ik of iemand echt degene is die hij/zij online zegt te zijn.

Nooit	Soms	Vaak	Bijna altijd
☐	☐	☐	☐

* Sinds deze gebeurtenis pas ik de online privacy instellingen van mijn social media accounts aan.

Nooit	Soms	Vaak	Bijna altijd
☐	☐	☐	☐

* Sinds deze gebeurtenis heb ik geen openbaar profiel meer op social media.

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Ik had voor deze gebeurtenis ook geen openbare profielen.

* Sinds deze gebeurtenis verander ik regelmatig de wachtwoorden van mijn online accounts.

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Dat deed ik ook al voor deze gebeurtenis.

* Sinds deze gebeurtenis verwijder ik vaker mijn cookies en geschiedenis.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Dat deed ik ook al voor deze gebeurtenis

* Sinds deze gebeurtenis log ik altijd uit op mijn accounts wanneer ik ingelogd ben op een openbare pc of die van een vriend(in).

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Dat deed ik ook al voor deze gebeurtenis.

Wat denk jij...

Omdat er nog niet heel veel bekend is over financiële afpersing van naaktbeelden gaan er verschillende ideeën ten ronde in het maatschappelijk debat. Maar wat denk jij...

* Er volgen nu enkele stellingen over sexting en financiële afpersing met naaktbeelden (financiële sextortion)

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
Meisjes worden vaker afgeperst met naaktbeelden dan jongens.	☐	☐	☐	☐	☐
De meeste jongens die afgeperst worden zijn homoseksueel.	☐	☐	☐	☐	☐
Liever geld betalen aan een afperser dan dat vrienden mijn naaktvideo zien.	☐	☐	☐	☐	☐
Voorkomen is beter dan genezen. Daarom kun je maar beter niet naakt voor een camera.	☐	☐	☐	☐	☐
Als een meisje wordt afgeperst met een naaktfoto is dat erger dan wanneer een jongen wordt afgeperst.	☐	☐	☐	☐	☐

Er aan denken...

We willen graag van iedereen die deze survey invult weten of ze nog terug denken aan de gebeurtenis of andere keuzes maken dan ze misschien voorheen deden.

* Ik denk nog vaak na over wat er gebeurd is.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Ik heb last van nachtmerries over wat er gebeurd is.

- ☐ Ja
☐ Nee

* De herinneringen aan deze gebeurtenis komen telkens ongewild naar boven.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Ik chat niet meer prive met iemand die ik niet ken.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Ik zorg dat ik zo min mogelijk over de afpersing hoeft na te denken.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Ik vermijd gesprekken over het onderwerp.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Sinds de gebeurtenis kan ik mij slechter concentreren.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Sinds het voorval ben ik heel erg alert op mogelijk gevaar op internet.

- ☐ Ja
☐ Nee

* Sinds het voorval slaap ik slecht.

- ☐ Ja
☐ Nee

Dank voor je Deelname

We willen je hartelijk danken voor jouw deelname aan dit zeer specifieke onderzoek.

Met jouw deelname heb jij bijgedragen aan kennis over financiële afpersing waardoor wij de zorg- en hulpverlening kunnen verbeteren.

Wij zijn óók op zoek naar jongens (18+) die hun verhaal zouden willen delen in een interview.

Het interview vindt plaats waar jij het wil, reiskosten worden vergoed en je krijgt 25,- euro Bol.com tegoed. Meedoen via Skype kan ook! Mocht je je willen aanmelden voor een interview mail dan naar: onderzoek@eokm.nl

Bijlage 2. Mediaoverzicht

Onderstaande overzicht is een selectie van de online mediaberichtgeving in november 2009 over de 'sextortion bende' uit Leiden. In deze selectie van artikelen hebben de journalisten ook Helpwanted.nl benoemd en velen hebben daarbij een verwijzing gemaakt naar het lopende onderzoek. Dankzij deze berichtgevingen hebben er veel jongens de vragenlijst ingevuld waardoor het totale aantal respondenten van 200 werd bereikt.

Titel	Bron	Datum	URL
Minderjarige criminelen verdienen ton met 'sextortion'.	Cybercrime info	3 november 2019	https://www.cybercrimeinfo.nl/cybercrime/sextortion/367977_minderjarige-criminelen-verdienden-ton-met-sextortion
Minderjarige jongens halen ton binnen door afpersen met naaktfoto's.	FunX	2 november 2019	https://www.funx.nl/news/up-2-date/44044-jongens-verdienden-ton-met-afpersen-van-tientallen-jongeren-met-naaktfoto-s
Bende opgepakt die jongens bedreigde voor geld met naaktfoto's.	Jeugdjournaal	2 november 2019	https://jeugdjournaal.nl/artikel/2308732-bende-opgepakt-die-jongens-bedreigde-voor-geld-met-naaktfoto-s.html
Onderzoek naar afpersing met naaktfoto's, zoals in Leiden op grote schaal gebeurde.	Leidsch courant	3 november 2019	https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20191103_B685667/onderzoek-naar-afpersing-met-naaktfoto-s-zoals-in-leiden-op-grote-schaal-gebeurde-video?utm_source=google&utm_medium=organic
Deskundige online seksueel misbruik: "schaamte enorm bij afgeperste jongeren".	Linda	3 november 2019	https://www.linda.nl/nieuws/afpersing-naaktfotos-schaamte/
Jongens persen mannen af met naaktbeelden.	ND	3 november 2019	https://www.nd.nl/nieuws/nederland/515360/jongens-persen-mannen-af-met-naaktbeelden
Jonge criminelen streken ton op door chantage met naaktfoto's.	NOS	2 november 2019	https://nos.nl/artikel/2308685-jonge-criminelen-streken-ton-op-door-chantage-met-naaktfoto-s.html
Jongens afgeperst: wie betaalt vanwege een naaktfoto is gemiddeld 650 euro kwijt.	NOS	2 november 2019	https://nos.nl/artikel/2308738-jongeren-afgeperst-wie-betaalt-vanwege-een-naaktfoto-is-gemiddeld-650-euro-kwijt.html
Drie verdachten aangehouden voor sextortion.	Politie.nl	2 november 2019	https://www.politie.nl/nieuws/2019/november/2/06-leiden-drie-verdachten-aangehouden-voor-sextortion.html
Tientallen jongens en mannen op geraffineerde wijze afgeperst met naaktfoto's en -filmpjes.	Volkskrant	2 november 2019	https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/tientallen-jongens-en-mannen-op-geraffineerde-wijze-afgeperst-met-naaktfoto-s-en-filmpjes-bf6af71ce/?referen=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%3F

© 2021, STICHTING EXPERTISEBUREAU ONLINE KINDERMISBRUIK.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

| Bezoek ons
www.eokm.nl
www.helpwanted.nl

| Volg ons @Helpwanted_nl

| Steun ons www.eokm.nl/steun-ons/

| Bel ons
Pers en Communicatie: 06-49387531

© 2021, STICHTING EXPERTISEBUREAU ONLINE KINDERMISBRUIK

Het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) is een onafhankelijke stichting die zich inzet om (online) seksueel kindermisbruik te bestrijden en te voorkomen.

Het EOKM heeft de volgende programma's: Meldpunt Kinderporno, Helpwanted.nl en Stop it Now!.